

magazin bibliologic

ÎN ACEST NUMĂR

SUB CUPOLA BIBLIOTECII NAȚIONALE

Ecaterina DMITRIC
Vera OSOIANU
Veronica BORS
Victoria VASILICA

CONSOLIDAREA SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI

Ecaterina DMITRIC
Vera OSOIANU
Nelly ȚURCAN
Tamara CROITORU

STUDII ȘI CERCETĂRI

Ludmila CORGHENCI
Tamara ZASMENCO
Евгения ЛЮЛЕНОВА

EXPERIENȚE PRACTICI INOVATIVE

Sofia SÎRBU
Andriana MUNTEAN
Tatiana DARII
Stepanida ȚUGUI
Viorica ȘAPAVALOV

ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA: ÎN SPRIJINUL COMUNITĂȚII PROFESIONALE

Victoria VASILICA

BIBLIOTECI ANIVERSARE

Viorica GAJA
Galina AGAFIȚA

INFORAFT NOUTĂȚI EDITORIALE

Ludmila CORGHENCI

MAGAZIN BIBLIOLOGIC nr. 3-4, 2024

Revistă științifică și bibliopraxiologică

Editori: Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Societatea Științifică de Bibliofilie și Ex-libris „Paul Mihail” din Moldova

Directorul publicației: Elena Pintilei

Comitetul științific:

dr. hab. Gheorghe Postică, Chișinău
acad. Andrei Eșanu, Chișinău
acad. Mihai Cimpoi, Chișinău
acad. Valeriu Matei, Chișinău
Iurie Colesnic, scriitor, cercetător, Chișinău
Hermina Anghelescu, profesor la Facultatea de Biblioteconomie și Știința Informării,
Wayne State University, SUA
dr. Adolf Knoll, director adjunct pentru știință, cercetare și colaborare internațională,
Biblioteca Națională a Republicii Cehe, Praga
Sorina Stanca, manager, Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj, România
dr. hab. Nelly Țurcan, USM, Chișinău
dr. Mariana Harjevschi, BM „B. P. Hasdeu”, Chișinău

Colegiul de redacție:

Ludmila Corghenci, Veronica Borș, Elena Balinschi, Elena Pintilei,
Vera Osoianu, Victoria Vasilica, Jana Badan, Lilia Povestca

Redactor-șef: Ludmila Corghenci

Secretar de redacție: Jana Badan

Redactor: Ludmila Șimanschi, Raisa Plăieșu

Coperta: Alexandru Burdila

Procesare computerizată: Diana Odobescu

Clasificare/Indexare: Aliona Muntean, Victoria Vasilica

Traducere în engleză: Elina Bolgarina

Revista este recomandată spre editare de către Consiliul redacțional al BNRM (proces-verbal nr. 1 al ședinței din 07.02.2025). Răspunderea asupra conținutului materialelor revine în întregime autorilor. Revista este indexată în Registrul național al revistelor științifice „Instrumentul Bibliometric Național”.

SUMAR

SUB CUPOLA BIBLIOTECII NAȚIONALE

- 6 – 11 **Ecaterina DMITRIC, Vera OSOIANU.** Ediția a VII-a, 2024, a Programul Național *Lectura Central*
- 12 – 16 **Veronica BORȘ.** Crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital în Biblioteca Națională a Republicii Moldova
- 17 – 19 **Victoria VASILICA.** *Zilele Științei* la Biblioteca Națională a Republicii Moldova: experiențe inovative

CONSOLIDAREA SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI

- 20 – 23 **Ecaterina DMITRIC.** Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări
Pe marginea lucrărilor Forumului Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, ediția a 29-a, 20 noiembrie 2024
- 24 – 29 **Vera OSOIANU.** Prioritățile Anului Biblioteconomic 2025 ca strategie de imagine
- 30 – 34 **Tamara CROITORU.** Educația digitală a copiilor și adolescenților în biblioteci: proiecte și programe inovative

STUDII ȘI CERCETĂRI. ARTICOLE TEORETICE

- 35 – 52 **Nelly ȚURCAN.** Alinierea competențelor și a standardelor de calificare în domeniul biblioteconomiei și științei informării la cerințele pieței muncii: Studiu de caz din Republica Moldova
- 53 – 64 **Ludmila CORGHENCI.** Studiul necesităților de dezvoltare a competențelor profesionale ale personalului de specialitate din biblioteci: rezultate, analize, perspective
- 65 – 73 **Tamara ZASMENCO.** Asigurarea și îmbunătățirea calității produselor și serviciilor de bibliotecă – obiectiv principal al standardizării
- 74 – 79 **Евгения ЛЮЛЕНОВА.** Библиография гагаузской литературы: достижения и перспективы

EXPERIENȚE. PRACTICI INOVATIVE

- 80 – 83 **Sofia ȘÎRBU, Andriana MUNTEAN.** Implicarea activă în promovarea valorilor europene și în dezvoltarea tinerilor a Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu”, Soroca
- 84 – 88 **Tatiana DARII.** Servicii ale Centrului de Informare al Uniunii Europene în cadrul Bibliotecii Publice Raionale „ÎPS Antonie Plămădeală”
- 89 – 91 **Stepanida ȚUGUI.** Festivalul de C(arte) – eveniment cultural de excepție la Orhei

92 – 93	Viorica ȘAPAVALOV. Experiența de promovare a lecturii în Biblioteca Publică Orășenească „Tamara Isac”, Criuleni
	ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA: ÎN SPRIJINUL COMUNITĂȚII PROFESIONALE
94 – 97	Victoria VASILICA. Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova: implicare pentru consolidarea comunității bibliotecare
	BIBLIOTECI ANIVERSARE
98 – 103	Viorica GAJA. Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu”, Soroca – 150 ani de la fondarea primei biblioteci publice în județul Soroca
104 – 106	Galina AGAFIȚA. Biblioteca Publică Raională „Grigore Vieru”, Călărași – 80 de ani de la înființare
	INFORAFT. NOUTĂȚI EDITORIALE
107 – 108	Ludmila CORGHENCI. Igor Vieru – profilul pictorului remarcabil sau bibliografia memoriei
109 – 110	Ludmila CORGHENCI. Colecțiile bibliotecii – ușă spre numeroase vieți...
111	AUTORII ARTICOLELOR
112 – 115	GHID PENTRU AUTORI

SUMMARY

UNDER THE CUPOLA OF THE NATIONAL LIBRARY

- 6 – 11 **Ecaterina DMITRIC, Vera OSOIANU.** 7th edition, 2024, of the Lectura Central National Program
- 12 – 16 **Veronica BORȘ.** Creation, advancement and valorization of the digital content in the National Library of the Republic of Moldova
- 17 – 19 **Victoria VASILICA.** *Science Days* in the National Library of the Republic of Moldova: innovative experiences

CONSOLIDATION OF THE NATIONAL LIBRARIANSHIP SYSTEM

- 20 – 23 **Ecaterina DMITRIC.** Digitalisation in libraries: opportunities and challenges
- 24 – 29 **Vera OSOIANU.** Blueprints for library year 2025 as the image strategy
- 30 – 34 **Tamara CROITORU.** Digital learning of children and adolescents in libraries: innovative projects and programs

STUDIES AND RESEARCH. THEORETICAL ARTICLES

- 35 – 52 **Nelly ȚURCAN.** Alignment of skills and qualification standards in the field of librarianship and information science with the labor market requirements: Case study of the Republic of Moldova
- 53 – 64 **Ludmila CORGHENCI.** Study of development needs in special skills and competence of library professionals: results, analysis, perspectives
- 65 – 73 **Tamara ZASMENCO.** Ensuring and improving the quality of library products and services as a main objective of standardization
- 74 – 79 **Evghenia LULENOVA.** Bibliography of the Gagauz literature: achievements and perspectives

EXPERIENCES. INNOVATIVE PRACTICES

- 80 – 83 **Sofia SÎRBU, Andriana MUNTEAN.** Active involvement in promotion of European values and in youth development: case of the „Mihail Sadoveanu” Municipal Library Soroca
- 84 – 88 **Tatiana DARII.** Services of the European Union Information and Documentation Centre in the „Antonie Plămădeală” District Public Library
- 89 – 91 **Stepanida ȚUGUI.** The C(arts) Festival, an exceptional cultural event in the city of Orhei
- 92 – 93 **Viorica ȘAPAVALOV.** Reading promotion experience of the „Tamara Isac” Public City Library, Criuleni

	ASSOCIATION OF LIBRARIANS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA. IN SUPPORT OF THE PROFESSIONAL COMMUNITY
94 – 97	Victoria VASILICA. Association of Librarians of the Republic of Moldova: involvement in the library community engagement
	LIBRARY ANNIVERSARIES
98 – 103	Viorica GAJA. „Mihail Sadoveanu” Soroca Municipal Library: 150 years since the foundation of the first public library in Soroca county
104 – 106	Galina AGAFIȚA. „Grigore Vieru” Călărași Public Library: 80 years since its establishment
	INFORMATION BOARD. NEW EDITIONS
107 – 108	Ludmila CORGHENCI. Igor Vieru, a portrait of the remarkable painter or, bibliography of memory
109 – 110	Ludmila CORGHENCI. Library collections is the door to many lives...
111	JOURNAL AUTHORS
112 – 115	GUIDE FOR THE AUTHORS

EDIȚIA A VII-A, 2024,
A PROGRAMULUI NAȚIONAL LECTURACENTRAL**Ecaterina DMITRIC**

ORCID 0000-0003-4080-0953

**Biblioteca Națională a
Republicii Moldova****Vera OSOIANU**

ORCID 0000-0001-8509-8796

**Biblioteca Națională a
Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul oglindește momentele esențiale vizând organizarea și desfășurarea ediției a VII-a, 2024 a Programului Național LecturaCentral (PNLC), proiect cultural desfășurat în perioada februarie-decembrie 2024, cu genericul „Promovarea valorilor europene prin lectură”. Autorii reflectă principalele activități realizate în cadrul PNLC, care demonstrează angajamentul bibliotecilor de a contribui activ la dezvoltarea capitalului uman și la consolidarea unei societăți bazate pe cunoaștere. Este demonstrată importanța colaborării între biblioteci, scriitori și comunități, pe segmentul lecturii ca mijloc de educație, dezvoltare personală și culturală. Indicatorii de impact invocați de autori evidențiază consolidarea poziției bibliotecilor ca spații de educație și transformare digitală, precum și necesitatea investițiilor în achiziții de carte și tehnologii moderne.

Cuvinte-cheie: Programul Național LecturaCentral, promovarea lecturii, campanii de promovare a lecturii, valori europene.

Abstract: This article reflects the important moments of organization and implementation of the 7th edition of the LecturaCentral National Program (PNLC) in the year 2024, the cultural project carried out between February and December under the title: "Promotion of European values through reading". The authors reflect the main activities of the PNLC demonstrating the commitment of libraries to contribute smartly to human development and consolidation of a knowledge-based society. The importance of cooperation in reading activities, that connect libraries, writers and members of communities, serving as a means of personal growth and cultural experiences, is demonstrated. Authors also invoke the impact indicators to highlight the strengthening of libraries position as spaces of education and digital transformation, emphasize the need for investments in book collection development and modern technologies.

Keywords: LecturaCentral National Program, reading promotion, streamline reading campaigns, European values.

Finalul anului oferă ocazia unor totaluri cu dublu scop: analiza eficienței programelor realizate, dar și regândirea activităților viitoare. Unul din proiectele de succes ale anului 2024, realizate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova cu susținerea directă a Ministerului Culturii a fost Programul Național *LecturaCentral*. Pentru eficientizarea activităților, echipa BNRM a abordat două dimensiuni:

activități metodologice pentru bibliotecarii Sistemului Național de Biblioteci și activități pentru utilizatorii finali ai bibliotecilor.

Ediția a VII-a a Programului Național *LecturaCentral* (PNLC) s-a desfășurat în perioada februarie-decembrie, cu genericul „Promovarea valorilor europene prin lectură”. Mesajul esențial al activităților este importanța, puterea și bucuria lecturii, ro-

lul lecturii în dezvoltare, în realizarea scopurilor personale și profesionale și atingerea succesului.

De rând cu activitățile pentru utilizatorii finali, BNRM a coordonat la nivel național un șir de activități în vederea asigurării suportului metodologico-practic, formării abilităților și competențelor, necesare pentru implicarea în realizarea obiectivelor specifice ediției a VII-a a Programului Național *LecturaCentral*.

În acest sens, prima etapă a programului s-a axat pe:

- organizarea activităților educaționale și culturale de informare a membrilor comunității despre valorile și principiile Uniunii Europene în colaborare cu specialiști din diverse domenii, dar și cu implicarea personalului de specialitate din bibliotecile SNB;
- organizarea conferințelor metodologice zonale în 4 regiuni ale Republicii Moldova;
- elaborarea unei publicații metodologice în vederea implementării ediției a VII-a a Programului Național *LecturaCentral*-2024.

De asemenea, BNRM a coordonat și organizat activități care țin nemijlocit de implicarea utilizatorilor, fiind vorba despre campaniile „25 scriitori/25 întâlniri” și „Septembrie – nicio zi fără lectură”, având ca obiectiv cunoașterea și promovarea patrimoniului literar național și a valorilor europene prin intermediul lecturilor publice și serviciilor de lectură organizate în bibliotecile din localitățile Republicii Moldova.

Un alt obiectiv care ține de fortificarea dimensiunii sociale a lecturii în scopul educației culturii informației și formării personale a membrilor comunității pe tot parcursul vieții a fost realizat prin organizarea lecțiilor publice cu implicarea experților din diverse domenii, axate pe cunoașterea valorilor europene.

În scopul stimulării și sensibilizării interesului pentru lectură a membrilor comunității au fost organizate 5 concursuri naționale, desfășurate în două etape: raională/municipală și republicană.

Potrivit procesului-verbal nr. 1 din 15 noiembrie, la etapa republicană a con-

cursurilor naționale din cadrul Programului *LecturaCentral*, ediția a VII-a, 2024 au participat 23 de centre biblioteconomice teritoriale, în care au fost prezentate 96 de dosare. Acestea reprezintă cele cinci concursuri naționale după cum urmează:

1. Concursul „Cel mai activ cititor” – 36 de dosare,
2. Concursul „Cel mai original proiect de promovare a cărții și lecturii, inclusiv cu ajutorul tehnologiilor” – 23 de dosare,
3. Concursul „Lumina din jurul cărții: cel mai original club de lectură” – 17 dosare,
4. Concursul „Cel mai original program/proiect de promovare a lecturii în familie” – 6 dosare,
5. Concursul „Cel mai reușit proiect/program/serviciu de implicare a bibliotecilor în promovarea valorilor europene” – 14 dosare.

Testimoniile de laureat și diplomele pentru câștigători au fost acordate în cadrul Festivității de totalizare a rezultatelor PNLC, 2024.

În cadrul reuniunilor profesionale cu genericul „Bibliotecile în contextul integrării europene a Republicii Moldova: bibliotecarul ca facilitator al transformării digitale și educării lecturii”, organizate în perioada 26 noiembrie – 9 decembrie 2024 în centrele biblioteconomice teritoriale din raioanele Briceni, Soroca, Căușeni, Nisporeni, Taraclia, discuțiile s-au axat pe consolidarea rolului bibliotecilor ca centre de resurse educaționale și spații de comunicare care contribuie la procesul de transformare digitală, dezvoltarea competențelor utilizatorilor. Datorită proiectelor, inițiativelor privind promovarea lecturii organizate în biblioteci și promovarea acestora în cadrul concursurilor naționale din cadrul PNLC, bibliotecarii au avut prilejul să ofere comunității profesionale experiențe noi și practici de calitate.

Aspectul promovării și valorificării lecturii prin prisma cercetărilor și tendințelor curente a fost evidențiat prin organizarea ediției a VI-a a Conferinței Internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare” (participanți: bibliotecari, scriitori, autori de publicații, editori, oameni de creație, cititori).

Potrivit studiilor, printre motivele pentru care moldovenii vizitează bibliotecile pe primul loc se situează cărțile. În anul 2021, în cadrul Programului Național *Lectura-Central*, ediția a IV-a, susținută de Ministerul Culturii, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a realizat studiul „Lectura în comparație intergenerațională”. Conform studiului, moldovenii sunt atrași la bibliotecă de:

- varietatea mare de cărți pentru alegere (59%),
- personalul de bibliotecă (56%),
- prezența calculatorului/conexiunii la Internet (41%).

Este o dovadă în plus că marca bibliotecii rămâne a fi cartea. Este, de asemenea, foarte clar unde trebuie să meargă investițiile pentru a da eficiență și plusvaloare. Pornind de la această idee, PNLC a prevăzut și achiziția de carte de peste 120 mii de lei, care a fost repartizată în 43 de biblioteci, unde au fost organizate întâlniri cu scriitorii.

În ceea ce urmează vom reliefa principalii indicatori prin care putem determina rezultatele cele mai cuprinzătoare asupra implementării Programului Național *LecturaCentral* 2024 și a activităților organizate, evidențiind eforturile în diverse domenii: formare profesională, promovarea lecturii, implicarea personalităților notorii din țară (scriitori, cercetători etc.), implicarea comunitară și vizibilitatea în mediul online. În această ordine de idei, au fost organizate 12 sesiuni de formare susținute de specialiști din cadrul BNRM, implicând 676 de participanți, ceea ce demonstrează angajamentul pentru consolidarea competențelor bibliotecarilor în promovarea valorilor europene prin lectură. Lucrarea „Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene” a înregistrat 831 de vizualizări online în Repozitoriul Tematic Național în Biblioteconomie și Știința Informării, accentuând interesul pentru acest suport metodologic.

Campania de promovare a patrimoniului scris coordonată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova a înregistrat 71 de activități, dintre care 25 au fost realizate în raioanele Republicii Moldova, inclusiv întâlniri

cu scriitori, cercetători – 56, acestea fiind în format online – 13 și offline – 58, implicând un număr total de 6305 de persoane, dintre care 1364 cu participare online (Zoom); 4941 cu prezență fizică. Aceste evenimente reflectă o strategie relevantă pentru promovarea lecturii în societate prin colaborarea cu personalitățile din domeniul culturii.

De asemenea, în cadrul Campaniei „Septembrie – nicio zi fără lectură” desfășurată în bibliotecile publice din localitățile Republicii Moldova au fost organizate 1494 de activități, înregistrând 8809 de participanți [8], subliniind rezultatele inițiativelor de promovare a lecturii în rândul publicului larg.

În activitățile de nivel local și național au fost incluse momente interactive cu publicul larg. În acest context, participarea diversificată a participanților în cadrul programului se manifestă prin cele 96 de dosare prezentate și clasificate conform categoriilor concursurilor. Aceasta reflectă creativitatea și implicarea bibliotecilor în promovarea lecturii, tehnologiilor și valorilor europene. Astfel în cadrul concursurilor au fost implicați 690 de participanți.

Pe parcursul realizării Programului Național *LecturaCentral*, în bibliotecile din Republica Moldova au fost organizate 1565 de activități, dintre care 71 gestionate direct de BNRM, implicând un număr total de 15.114 de participanți. Evenimentele s-au desfășurat preponderent offline – 1552, dar au inclus și 13 sesiuni online, oferind o combinație echilibrată de accesibilitate și interacțiune fizică.

O componentă valoroasă și existențială asupra formării personalității reprezintă cartea al cărei rol este fundamentul de bază al unei biblioteci. În acest sens, achiziția de carte rămâne o problemă pentru biblioteci. Drept urmare, în cadrul programului, au fost achiziționate 37 de titluri de carte (1065 de exemplare), distribuite în 43 de biblioteci. Astfel programul susține creația scriitorilor autohtoni și facilitează drumul lucrărilor semnate de ei către biblioteci, contribuind la îmbogățirea colecțiilor de carte și la diversificarea resurselor pentru cititori [6].

Campania „Dăruiește o carte pentru persoanele dezavantajate fizic și social” a fost organizată în perioada 15.04.2024 –

15.05.2024. Au fost donate 3318 de cărți pentru persoanele dezavantajate fizic și social, implicând diverse centre de plasament, aziluri și penitenciare. Aceasta reflectă dimensiunea socială a programului și angajamentul față de comunitățile vulnerabile. Astfel cărțile au fost repartizate în următoarele instituții:

- Centrul de plasament temporar „Teritoriul adolescenței”, Chișinău – 904 de unități,
- Centrul de reabilitare pentru copii cu dizabilități „Casa Speranței” – 491 de unități,
- Liceul Teoretic cu Profil Tehnologic pentru Copiii cu Vederea Slabă, Chișinău – 778 de unități,
- Penitenciarului de Femei nr. 7 de la Ruscă – 678 de unități,
- Azilul de Bătrâni din Chișinău – 467 de unități [6].

Platformele digitale oferă oportunități pentru comunicare și colaborare, promovare și diseminarea experiențelor, sunt o prezență activă în mediul online al programului, care facilitează conectarea utilizatorilor pentru realizează diverselor dezbateri și idei despre carte și lectură, sporesc impactul lecturii asupra formării

personalității, abordarea temelor sociale și de actualitate. Astfel, unele activități din cadrul PNLC au fost promovate pe canalul de Youtube al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, înregistrând 4497 de vizualizări. De asemenea, pagina de Facebook a Clubului Literar „HOMO Aestheticus” a înregistrat 118 de postări și 16.349 de vizualizări ale activităților din cadrul PNLC, organizate în colaborare. Această colaborare contribuie la promovarea activităților culturale și literare, al cărui impact pe rețele sociale devine semnificativ pentru atragerea utilizatorilor.

Grupul public pe Facebook „Lectura-Central” reprezintă o platformă de comunicare și schimb de experiențe între biblioteci și utilizatori. Astfel, grupul include 5140 de membri. Pe parcursul anului 2024 au fost promovate 36 de albume ale activităților din cadrul PNLC. În această ordine de idei, pe parcursul anului curent au fost înregistrate 371.152 de vizualizări și 15.297 de postări. Dacă analizăm frecvența vizitelor participanților pe grup, se poate observa un impact al acestora asupra implicării și interacțiunilor din diferite țări și orașe. Astfel, impactul grupului pentru luna decembrie (ultimele 28 de zile) poate fi observată în *Tabelul nr. 1*.

Tabelul nr. 1

Impact global: top țări		Impact local: top orașe	
țări	vizite	orașe	vizite
Moldova	4.225	Chișinău, Republica Moldova	979
România	487	Bălți, Republica Moldova	611
Italia	100	Orhei, Republica Moldova	103
Germania	56	Drochia, Republica Moldova	82
Franța	41	București, România	68
Marea Britanie	39	Cahul, Republica Moldova	65
Rusia	22	Soroca, Republica Moldova	62
Statele Unite ale Americii	17	Fălești, Republica Moldova	55
Spania	14	Strășeni, Republica Moldova	45
Ucraina	11	Ungheni, Republica Moldova	45

Diversificarea metodelor de promovare și adaptarea la cerințele actuale pot determina o creștere a vizibilității și a interacțiunii în mediul online, atât la nivel local, național, cât și la cel internațional.

Rezultatele din anul 2024 ale PNLC evidențiază o creștere semnificativă

a vizibilității și participării, reflectată prin numărul de vizualizări, interacțiuni și membri activi pe platformele sociale, precum și prin diversitatea activităților organizate pentru promovarea lecturii la nivel local și național. Astfel indicatorii principali sunt prezentați în *Tabelul nr. 2*:

Tabelul nr. 2

Componente ale PNLC	Număr total
Activități	1565
- dintre care în format online	13
- dintre care în format fizic	1552
Participanți	15114
- dintre care cu participare online	1364
- dintre care cu prezență fizică	13750
Vizibilitate în mediul online	
Vizualizări pe canalul de Youtube al BNRM	4497
Postări pe rețele sociale – Facebook	15451
Vizualizări pe rețele sociale – Facebook	387501
Membri ai grupului public „LecturaCentral” pe Facebook	5140
Achiziții de carte	
Titluri de carte	37
Exemplare de carte repartizate în 43 de biblioteci	1065
Donații în Campania „Dăruiește o carte pentru persoanele dezavantajate fizic și social”	3318
Activități metodologice	
Activități de formare BNRM	12
Participanți:	676
Publicații metodologice „Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene: Suport metodologic”	1
Vizualizări în Repozitoriul Tematic Național în Biblioteconomie și Știința Informării ale lucrării metodologice „Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene: Suport metodologic”	831
Cercetare	
Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, ediția a VI-a, 2 octombrie 2024	
Studiul „Lectura în comparație intergenerațională”	
Studiul „Concordanța dintre posibilitățile tehnologice ale bibliotecii și necesitățile digitale ale utilizatorilor. Lectura digitală”	

Indicatorii reliefați evidențiază rostul PNLC 2024, care prin abordarea multidimensională a combinat sprijinul profesional, implicarea comunitară, valorificarea patrimoniului scris, vizibilitatea digitală și accentul pe incluziune socială. Programul reflectă un model de bune practici pentru consolidarea rolului bibliotecilor în educația și cultura contemporană, demonstrând ca-

pacitatea acestora de a răspunde provocărilor unei societăți aflate în continuă schimbare. Prin diversitatea activităților, adaptabilitatea la necesitățile publicului și utilizarea tehnologiilor moderne, PNLC 2024 a reușit să atragă un public larg și să încurajeze parteneriate strategice, devenind un exemplu de inovație și sustenabilitate în domeniul biblioteconomic.

Referințe bibliografice:

1. *Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene*: Suport. Chișinău: [S. n.], 2024 (Primex-Com). 77 p. ISBN 978-9975-119-68-9. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2000> [2024-12-23].
2. *Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”*. Ediția a VI-a, 2 octombrie 2024. P. I. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=jlynzry41UM> [accesat 2024-12-27]; Partea II. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=k9HYUpTpWGg> [accesat 2024-12-27].
3. *Conferința online „Suntem ceea ce citim”*. Susținută de Oleg SEREBRIAN, scriitor, istoric, politolog. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=HvclDi98Bzg> [accesat 2024-12-27].
4. *Festivitatea de totalizare a rezultatelor PNL C*. Ediția a VII-a, 2024. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=A44KIMDzTu0> [accesat 2024-12-23].
5. *Gala Laureatilor Concursurilor Naționale din cadrul Programului Național Lectura Central*. Ediția a VII-a, 2024. Disponibil: <https://www.slideshare.net/slideshow/gala-laurea-ilor-concursurilor-na-ionale-pnlc-2024/274328630> [accesat 2024-12-23].
6. GHIMPU, Natalia. *Campania „Dăruiește o carte pentru persoanele dezavantajate fizic și social”*. Disponibil: <https://www.slideshare.net/slideshow/campania-darue-te-o-carte-pentru-persoanele-dezavantajate-fizic-i-social/274434383> [accesat 2024-12-27].
7. *Lectura Central: Grup public Facebook*. Disponibil: <https://www.facebook.com/groups/205286133498142> [accesat 2024-12-27].
8. *Sistemul online de raportare (ORT)*. Disponibil: <http://ort.bnrm.md/ro/login>
9. *Studiu „Lectura în comparație intergenerațională”*. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1430/Lectura_in_compara%c8%9bie_intergenerationala_Raport.pdf?sequence=1&isAllowed=y [accesat 2024-12-27].

CREAREA, DEZVOLTAREA ȘI VALORIFICAREA CONȚINUTULUI DIGITAL ÎN BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Veronica BORȘ
ORCID 0000-0002-5759-3324
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) este instituția principală responsabilă de conservarea și valorificarea moștenirii culturale scrise și digitale. Un element central al activității sale este digitalizarea patrimoniului, un proces inițiat în perioada 2002-2004 prin proiectul-pilot „Automatizarea Bibliotecii Naționale”, în cadrul căruia s-au creat baze de date și s-au digitizat publicații importante.

În 2010, BNRM a lansat Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”, care facilitează accesul publicului la moștenirea scrisă digitalizată. Totodată, biblioteca a colaborat în proiecte europene, precum „Europeana”, și a dezvoltat o infrastructură tehnică avansată pentru conservarea digitală. Printre realizări se numără colecțiile de cărți, hărți, manuscrise și publicații seriale, însumând, în prezent, peste 24.000 de obiecte digitale.

Proiectele recente includ modernizarea echipamentelor de digitizare, susținute financiar de agenții internaționale, precum JICA și RoAid. În 2022, a fost inaugurat Centrul Național de Digitizare, iar în 2023 s-a implementat Modulul de Bibliotecă Digitală, care facilitează accesul simultan al utilizatorilor la colecțiile digitalizate și contribuie la integrarea conținutului național în portaluri europene. Pe termen lung, BNRM își propune să devină un lider în transformarea digitală, să își extindă colecțiile și să continue să promoveze accesul liber la cunoștințe variate, susținând dezvoltarea culturală, educațională și de cercetare a comunității.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, digitalizarea patrimoniului, colecții digitale, proiecte instituționale.

Abstract: The National Library of the Republic of Moldova (NLRM) is the main institution responsible for preservation and promotion of the country's written and digital cultural heritage. A central element of its work is the heritage digitization - a process initiated in the years 2002-2004 with the pilot project entitled "National Library Automation" - when databases were created and significant publications were digitized.

In 2010, NLRM launched the „Moldavica” National Digital Library, providing public access to digitized written heritage. The library also participated in the European projects such as Europeana platform and developed advanced technical infrastructure for digital preservation. Other achievements include digitized collections of books, maps, manuscripts and serials, totally over 24,000 digital objects.

Recent projects include the modernization of digitization equipment. They were financially supported by international agencies such as JICA and RoAid. In 2022, the National Digitization Center was inaugurated, and in 2023, the Digital Library Module was implemented. This module facilitates simultaneous access of users to digitized collections and integrates national content into European portals. In a long-term perspective, NLRM aims to become a leader in digital transformation, expand its collections and continue to promote free access to them, supporting the cultural, educational and research development of the community.

Keywords: National Library of the Republic of Moldova, digitization of heritage, digital collections, institutional projects.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova reprezintă instituția principală a țării responsabilă de conservarea, valorificarea și protejarea moștenirii culturale scrise și digitale. Instituția evoluează constant, punând accent pe valorificarea patrimoniului cultural, în special, prin protejarea și promovarea moștenirii scrise. Aceasta include crearea și conservarea unor colecții valoroase de cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, documente de arhivă și alte materiale patrimoniale.

Degradarea inevitabilă a suporturilor fizice reprezintă o amenințare serioasă pentru moștenirea culturală acumulată de instituțiile de cultură de-a lungul secolelor. Doar prin acțiuni concrete se poate preveni distrugerea ireversibilă a acestor valori inestimabile, iar utilizarea tehnologiilor moderne, cum ar fi digitizarea colecțiilor, joacă un rol esențial în acest proces.

Inițiativele europene promovează intens crearea de conținut digital și dezvoltarea bazelor de date, având ca scop o mai bună diseminare a informației, facilitarea accesului online la resurse, stimularea creației în format electronic, precum și promovarea și prezervarea digitală a patrimoniului cultural național și european. Conservarea digitală și valorificarea patrimoniului documentar imprimat joacă un rol esențial în îmbunătățirea calității vieții cetățenilor și în dezvoltarea comunităților. Aceste eforturi contribuie la formarea unui climat de toleranță multiculturală și religioasă, la transferul de cunoștințe și la extinderea accesului la cultură.

În acest context, Biblioteca Națională a demarat procesul de creare a conținuturilor digitale, structurat în mai multe etape esențiale:

Primul proiect de digitalizare al Bibliotecii Naționale, considerat o inițiativă-pilot în acest domeniu, a fost „Automatizarea Bibliotecii Naționale: digitizarea patrimoniului documentar al bibliotecii”. Acesta a fost implementat între anii 2002-2004, fiind finanțat de Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova.

În cadrul proiectului, s-a creat baza de date „Cartea veche a Moldovei”, care

cuprinde 3.000 de înregistrări și reprezintă o componentă importantă a registrului Programului Național „Memoria Moldovei”. Printre primele publicații digitizate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova se numără prima tipăritură moldovenească – „Cazania lui Varlaam” (1768) și revista *Viața Basarabiei* (1932–1933), proces realizat în perioada 2002-2003.

Cel de-al doilea proiect major de digitalizare, FUMAGABA, a fost implementat în anul 2010 cu sprijinul fundației Conferinței Bibliotecilor Naționale Europene (CENL) și al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, care a alocat 12.500 de euro pentru acest demers. Scopul proiectului a fost integrarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în Biblioteca Europeană, alături de alte biblioteci naționale din țări care nu erau încă membre ale Uniunii Europene.

Tot în 2010, a fost lansată Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” (www.moldavica.bnrm.md), un proiect esențial pentru:

- **salvgardarea moștenirii culturale scrise** prin transpunerea pe suport electronic, reducerea accesului fizic direct la documentele originale și realizarea lucrărilor speciale de restaurare, conservare și prezervare;
- **oferirea accesului liber** tuturor utilizatorilor la moștenirea scrisă digitizată, promovând utilizarea acesteia în educație, cercetare și activități culturale;
- **valorificarea documentelor de patrimoniu național** scris și imprimat, punând accent pe păstrarea și promovarea acestora într-un format accesibil și durabil.

Cu sprijinul fondurilor obținute, Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) a achiziționat un scanner performant (ATIZ) și un server dedicat pentru arhivarea documentelor digitale create. Aceasta a consolidat angajamentul instituției față de calea digitalizării și integrarea în spațiul cultural european, prin intermediul Bibliotecii Digitale Naționale „Moldavica”. Platforma a devenit un instrument esențial pentru public, oferind acces la obiecte digitale valoroase din patrimoniul cultural scris.

Totodată, a fost inițiat procesul de digitizare în masă a documentelor, marcând

un progres semnificativ în conservarea și valorificarea moștenirii culturale. În același an, 2010, BNRM s-a alăturat altor 48 de biblioteci naționale în cadrul proiectului european integrator *Biblioteca Digitală Europeană* - theeuropeanlibrary.org (TEL). Această colaborare a reprezentat un prim pas concret în realizarea și extinderea Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica”.

Pe parcursul a 12 ani, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a continuat eforturile de digitalizare a patrimoniului național imprimat, inclus în registrul *Programului Național „Memoria Moldovei”*. Totodată, a dezvoltat constant Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” (<http://www.moldavica.bnrm.md>), care, în prezent, cuprinde peste 7.000 de obiecte digitale, structurate în diverse colecții:

- Cărți: 1.194 de obiecte digitale;
- Publicații seriale: 4.276 de obiecte digitale;
- Manuscrise: 11 obiecte digitale;
- Ex-librisuri: 61 de obiecte digitale;
- Cărți poștale: 65 de obiecte digitale;
- Colecția Tiraspol-Balta: 940 de obiecte digitale;
- Hărți: 4 obiecte digitale;
- Note muzicale: 8 obiecte digitale.

Aceste realizări subliniază angajamentul Bibliotecii Naționale de a păstra și valorifica moștenirea culturală prin mijloace digitale moderne.

Decizia de a nu mai contribui la modelul colectiv de subscriere pentru TEL a fost luată de CENL la reuniunea sa anuală generală de la Berna din 2015. A urmat o revizuire a modelelor alternative de servicii, care a recomandat încheierea serviciilor TEL până la sfârșitul anului 2016, iar înce-

pând cu anul 2017, conlucrarea bibliotecilor naționale cu *Europeana*. [1]

În septembrie 2016, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a semnat Acordul de Schimb de Date (DEA) cu Fundația *Europeana*, devenind astfel partener activ și parte integrantă a patrimoniului cultural european comun. Acest statut prestigios onorează și responsabilizează Biblioteca Națională, implicând-o în diverse inițiative și acțiuni coordonate de *Europeana*. Contribuția BNRM la portalul *Europeana* este, deocamdată, modestă, fiind reprezentată prin patru colecții de carte care nu intră sub incidența dreptului de autor. Această colaborare subliniază angajamentul continuu al instituției de a valorifica moștenirea culturală națională pe scena europeană.

În prezent, portalul *Europeana* trece printr-un proces de conservare și funcționează ca un agregator de bibliotecă – un agregator colectează, structurează și gestionează metadatele de la mai mulți furnizori de date, oferind servicii precum punerea la dispoziție a propriilor portaluri și acționând ca furnizor de date pentru *Europeana*. Prin urmare, portalul *Europeana* servește acum ca o bază centrală pentru metadatele bibliotecilor naționale europene, inclusiv a BNRM, păstrându-le disponibile în contextul patrimoniului comun european.

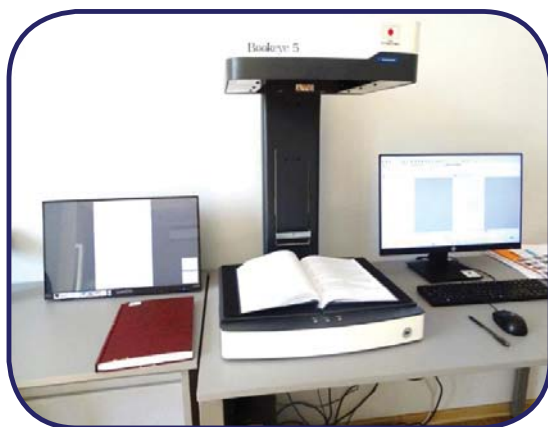
Într-o perioadă relativ scurtă, pentru a participa activ la platforma *Europeana*, au fost constatate anumite dificultăți, unele probleme fiind de natură tehnică, cum ar fi lipsa unui instrument online adecvat pentru furnizarea și actualizarea metadatelor, necesare pentru îmbunătățirea procesului de transmitere. Capacitatea platformei software de a exporta fișiere XML conform *Europeana Data Model (EDM)* a devenit limitată și problematică. Astfel, creșterea conținutului național în *Europeana* prin dezvoltarea unor instrumente software eficiente pentru transmiterea metadelor rămâne o provocare constantă pentru Biblioteca Națională. Aceste deficiențe impun continuarea eforturilor de optimizare tehnică și colaborare pentru a depăși barierele existente. Pentru a respecta angajamentele asumate față de *Europeana* și pentru a sprijini dezvoltarea conținuturilor digitale,

continuăm să căutăm soluții tehnice adecvate. Aceste soluții vizează îmbunătățirea instrumentelor de furnizare și actualizare a metadatelor, asigurând astfel o transferare mai eficientă conform standardelor *Europeana Data Model* (EDM).

Obiectivul nostru este să consolidăm capacitățile tehnice și să dezvoltăm soluții software care să faciliteze creșterea conținutului național în portalul *Europeana*. Prin investiții în infrastructura digitală și colaborare activă, ne propunem să depășim provocările existente și să contribuim mai semnificativ la patrimoniul cultural comun european [2].

Proiectul important și determinant pentru transformarea digitală a Bibliotecii Naționale în următorul deceniu este digitalizarea activităților prin îmbunătățirea echi-

pamentelor de digitizare „Îmbunătățirea capacității instituționale a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, inclusiv a serviciilor oferite publicului” (2023). În anii 2020-2021, cu susținerea Agenției Japoneze de Cooperare Internațională (JICA), instituția a implementat proiectul de modernizare, beneficiind de un grant în valoare de 410.000 de dolari SUA. Resursele financiare au fost utilizate pentru achiziționarea și instalarea echipamentelor de digitizare avansate, precum scannerul robot *Robot 2.0* (Treventus), scannerul *Bookeye5 V2(A)*, scannerul *Bookeye5 V3(D)* și scannerul *STimaging ViewScan4*, precum și stații de lucru și un server de stocare pentru asigurarea funcționalității, păstrarea și conservarea pe termen lung a publicațiilor scanate.

În anul 2022, a fost inaugurat Centrul Național de Digitizare (CND) în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. De asemenea, au fost organizate serii de traininguri pentru personalul centrului, pentru a asigura o utilizare eficientă a echipamentelor digitale din dotare. Aceste măsuri sunt esențiale pentru continuarea procesului de digitizare și consolidarea capacităților tehnice ale Bibliotecii Naționale.

Concomitent cu procesul de digitizare, pentru a putea integra și a fi vizibile documentele scanate, a apărut necesitatea dezvoltării unei platforme de agregare și recoltare a conținutului național digital. Având în vedere situația financiară și capacitățile instituției, soluția optimă a fost implementarea *Modulului de Bibliotecă Digitală*, ca parte a software-ului de bibliotecă TinREAD.

BNRM utilizează acest sistem integrat de bibliotecă încă din 2010, ceea ce facilitează integrarea și gestionarea eficientă a resurselor digitale.

Ca răspuns la necesitatea urgentă de a îmbunătăți capacitatea instituțională și serviciile oferite publicului, am elaborat și implementat în anul 2023 proiectul „Îmbunătățirea capacității instituționale a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, inclusiv a serviciilor oferite publicului”, susținut financiar de Agenția de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare (RoAid), România. Proiectul prevede oferirea accesului simultan al mai multor utilizatori la colecțiile digitalizate ale Bibliotecii Naționale prin implementarea *Modulului de Bibliotecă Digitală* în softul integrat TinREAD. Această inițiativă con-

tribue semnificativ la creșterea capacității de acces la servicii de calitate și la valorificarea colecțiilor de patrimoniu național,

incluzând cărți, ediții periodice, teze de doctorat, microfilme și alte documente de importanță națională.

Implementarea *Modulului de Bibliotecă Digitală* se află în primul an de la punerea în funcțiune și permite creșterea accesibilității și vizibilității colecțiilor digitizate, de asemenea, facilitează accesul rapid la aceste resurse, oferind oportunități îmbunătățite pentru cercetare, studiu și lectură. Această soluție va facilita extinderea și modernizarea bazei de date și asigurarea unui management mai performant al colecțiilor digitale din bibliotecă. *Modulul de Bibliotecă Digitală* va răspunde așteptărilor comunității și va contribui la o experiență utilizator-*friendly*.

În același timp, implementarea noului modul va spori conținutul național prezent în *Europeana*, favorizând îmbunătățirea și soluționarea problemelor legate de transmiterea metadatelor, care au reprezentat o provocare constantă pentru Biblioteca Națională.

În perioada 2022-2023, colecțiile Bibliotecii Naționale au fost supuse unui proces intens de scanare a diverselor tipuri de do-

cumente, incluzând cărți, teze de doctorat și colecția de microfilme (938 de obiecte digitale), consolidând astfel fondul de patrimoniu digital. La 1 decembrie 2024 colecția digitală a BNRM constituie 24.068 de obiecte digitale.

Următorul deceniu se anunță decisiv și transformator pentru Biblioteca Națională, în care tehnologia digitală va juca un rol central în realizarea viziunii sale de modernizare. Funcția principală și misiunea Bibliotecii Naționale, de a colecta, păstra și oferi acces la cunoștințe variate, vor rămâne neschimbate. Scopul va fi să ofere acces utilizatorilor la o diversitate de informații, contribuind astfel la dezvoltarea culturală, educațională și de cercetare a comunității. Prin integrarea continuă a tehnologiilor digitale, Biblioteca Națională va continua să joace un rol esențial în păstrarea patrimoniului cultural național și promovarea accesului larg la resursele sale.

Referințe bibliografice:

1. *Europe's national libraries and CENL commit to collaboration and mutual support as they build on the legacy of The European Library*. Disponibil : <https://tinyurl.com/4svt7d4t> [accesat 2024-12-18]
2. *We are Europeana*. Disponibil : <https://pro.europeana.eu/> [accesat 2024-12-18]

ZILELE ȘTIINȚEI LA BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA: EXPERIENȚE INOVATIVE

Victoria VASILICA
ORCID 0000-0001-7366-9512
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Autoarea se referă la ciclul de evenimente organizate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova în contextul ediției a VI-a a Zilelor științei. Evenimentele promovează educația științifică, accesul deschis la cunoaștere și colaborarea internațională, subliniind rolul bibliotecilor ca mediatori între știință și societate.

Cuvinte-cheie: educație științifică, acces deschis, colaborare internațională, fișiere de autoritate, inovație, transformare digitală, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Abstract: The author refers to the cycle of events organized by the National Library of the Republic of Moldova in the context of the 6th edition of Science Days. These events promote scientific education, open access to knowledge and international cooperation, emphasizing the role of libraries as mediators between science and society.

Keywords: scientific education, open access, international cooperation, authority files, innovation, digital transformation, National Library of the Republic of Moldova

Șărbătorită anual la 10 noiembrie, Ziua mondială a științei pentru pace și dezvoltare își propune să creeze o punte între știință și societate prin încurajarea unui dialog între comunitatea științifică și publicul larg. Ideea de a stabili un context social pentru știință, bazat pe cultivarea de cunoștințe și abilități pentru cetățeni, a poziționat biblioteca în rolul de a intermedia această legătură [3].

Zilele științei la Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) a devenit un eveniment emblematic dedicat promovării educației științifice, conștientizării progresului tehnologic și inspirării noilor generații. Organizarea unui astfel de eveniment de către BNRM este argumentată de misiunea instituțională și de rolul său educațional. Zilele științei se concentrează atât pe activitatea de cercetare și dezvoltare desfășurată de către bibliotecari, cât și pe organizarea activităților menite să popularizeze știința. Biblioteca devine

mediator între comunitatea științifică și cetățeni, promovând înțelegerea conceptelor fundamentale într-un mod simplu, prietenos și atractiv. Bibliotecile sunt instituții integratoare pentru că prin intermediul colecțiilor corelează armonios discipline precum literatura, artă, tehnologie, dar și datorită grupurilor-țintă care le vizează prin spectrul larg de subiecte abordate în cadrul activităților. Evenimentul mai este și o oportunitate de a aduce împreună cercetătorii, bibliotecarii, profesorii, studenții, elevii și pasionați ai științei într-un cadru prestabilit [1].

Genericul ediției a VI-a a Zilelor științei la BNRM subliniază necesitatea ca știința să fie mai accesibilă și mai relevantă pentru publicul larg, cu accent pe dezvoltarea gândirii critice și pe inspirarea unei generații de inovatori care să contribuie la un viitor mai bun.

Bibliotecarul în calitate de intermediar între fluxul de cunoștințe și cetățean trebuie să dispună de competențe fundamentale

care să faciliteze identificarea, evaluarea și diseminarea informației de calitate.

Pentru ca personalul de specialitate din biblioteci să devină un garant al informării veridice și un suport esențial pentru cetățeni în navigarea fluxului informațional complex al societății, ediția a 6-a a Zilelor Științei la BNRM s-a axat pe consolidarea competențelor bibliotecarilor din instituție, dar și a celor din Sistemul Național de Biblioteci, în corespundere cu funcția de centru biblioteconomic național [2]. Astfel, în perioada 11-15 noiembrie 2024, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a marcat Ziua mondială a științei pentru pace și dezvoltare, promovată anual sub egida Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), printr-un șir de activități [3].

Prima activitate consemnată a fost tradiționalul Forum al Cercetătorilor din Sistemul Național de Biblioteci, ajuns la a VIII-a ediție, cu tema „Inovare, cercetare și transformare digitală în biblioteci”. Genericul a evidențiat explorarea direcțiilor de cercetare din biblioteconomie și știința informării, abordând rolul bibliotecilor în epoca transformării digitale și nevoia de inovare continuă în serviciile destinate comunității academice.

Evenimentul a avut ca obiective stimularea cercetării în biblioteci, promovarea accesului deschis la cunoaștere și dezvoltarea unor noi modele de a promova accesul deschis la cunoaștere în contextul suportului informațional oferit comunității academice prin facilitatea accesului la resurse științifice. Pentru o structurare eficientă a discuțiilor, forumul a propus următoarele arii tematice:

- Transformarea digitală a bibliotecilor și impactul asupra cercetării;
- Acces deschis la resurse științifice: provocări și oportunități;
- Inovatie în serviciile bibliotecare pentru comunitatea academică;
- Colaborarea între biblioteci și instituțiile de cercetare;
- Biblioteci și știința deschisă: tendințe internaționale;
- Dezvoltarea colecțiilor digitale și gestionarea datelor de cercetare.

Forumul a întrunit participanți din România, Letonia și Republica Moldova, care au contribuit cu o serie de beneficii și au adus plusvaloare prin diversificarea perspectivelor, creșterea relevanței evenimentului și stimularea colaborării internaționale. Reprezentanții acestor țări au împărtășit experiențele lor în domeniile biblioteconomic, al digitalizării resurselor și al promovării cercetării academice.

Forumului Cercetătorilor din Sistemul Național de Biblioteci a reunit un număr de 46 de participanți, dintre care 22 de specialiști din biblioteci naționale, 10 – din biblioteci publice municipale și orașenești, 8 – din biblioteci ale instituțiilor de învățământ, 1 reprezentant al Bibliotecii Academiei de Științe „Andrei Lupan”, 4 angajați ai Cămerii Naționale a Cărții și 1 participant din alte structuri, cum ar fi secții sau direcții de cultură și autorități publice locale [3].

Un ciclu de activități educaționale pentru bibliotecarii din rețea au fost organizate cu suportul experților de la Biblioteca Națională a Letoniei: Maira Kreislere, Jogita Sauka și Dzintra Mukāne, în 3 zone: la Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Bălți „Alec Russo” (orașul Bălți, 12 noiembrie 2024), Biblioteca Universității de Stat Comrat (orașul Comrat, 13 noiembrie 2024) și Biblioteca Națională a Republicii Moldova (14 noiembrie 2024). Subiectul abordat este unul important pentru bibliotecari, mai ales în contextul organizării și accesului la informație.

În cadrul evenimentelor s-a pus accent pe exemplul Bibliotecii Naționale a Letoniei, care a implementat un sistem centralizat pentru crearea și menținerea fișierelor de autoritate, integrat în catalogul său național. A fost utilizat standardul MARC 21 și principii ale RDA (*Resource Description and Access*) pentru a asigura compatibilitatea cu alte sisteme internaționale. Într-un mediu digital global, fișierele de autoritate sunt esențiale pentru schimbul de informații între biblioteci și diverse platforme. Acestea sunt baze de date sau liste controlate care conțin înregistrări standardizate pentru nume proprii, subiecte, titluri uniforme etc. și mențin uniformitatea în catalogarea resurselor, contribuind astfel la o regăsire ra-

pidă și eficientă a informației, îmbunătățind procesul de regăsire a informației pentru utilizatori. Ca rezultat al utilizării termenilor din vocabularul controlat în înregistrările bibliografice pentru autorii letoni are loc creșterea vizibilității și îmbunătățirea accesului la resursele locale pentru utilizatorii internaționali. În contextul evoluției tehnologice fișierele de autoritate contribuie și la noile standarde și tehnologii de metadata, precum Linked Data.

Modelul leton poate fi aplicat în inițiative similare pentru consolidarea fișierelor de autoritate la nivel național, iar armonizarea cu standardele internaționale ar sprijini cooperarea cu alte biblioteci și instituții.

Zilele științei de la Biblioteca Națională a Moldovei s-au încheiat la 15 noiembrie 2024, cu un eveniment profesional „Biblio-Link”, care își propune să devină o platformă colaborativă dedicată schimbului de bune practici și experiențe pentru personalul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Activitățile organizate au fost parte

a proiectului „EU4Dialogue: Îmbunătățirea experiențelor prin educație și cultură”, care este implementat de Biblioteca Națională a Letoniei, finanțat de Uniunea Europeană și Bursa DAAD.

Toate evenimentele desfășurate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova în cadrul Zilelor Științei accentuează rolul esențial al bibliotecilor în promovarea educației științifice, a accesului deschis la cunoaștere și a dezvoltării competențelor profesionale ale bibliotecarilor. Aceste activități au demonstrat importanța colaborării internaționale, exemplul Bibliotecii Naționale a Letoniei fiind relevant pentru adoptarea de soluții inovatoare, precum fișierele de autoritate și standardele de metadata, pentru a spori accesibilitatea și vizibilitatea resurselor informaționale. Inițiativele date subliniază capacitatea bibliotecilor de a acționa ca mediatori între știință și societate, prin promovarea și popularizarea informației științifice în spiritul educației continue și al parteneriatelor.

Referințe bibliografice:

1. DRĂGĂNEL, Angela. *Forumul Cercetătorilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci. Ediția a 7-a, 11 noiembrie 2024*. Comunicat final/Angela Drăgănel. Chișinău, 2024. 3 p. Manuscris. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md//handle/123456789/2066> [accesat 2024-12-24].
2. Lege cu privire la biblioteci: nr.160 din 20.07.2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2017, nr. 301/315, pp. 141-147.
3. *World science day for peace and development 2024*. Disponibil: <https://www.unesco.org/en/articles/world-science-day-peace-and-development-2024> [accesat 2024-12-24].

IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ: OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI

Pe marginea lucrărilor Forumului Managerilor
din Sistemul Național de Biblioteci, ediția a 29-a, 20 noiembrie 2024

Ecaterina DMITRIC

ORCID 0000-0003-4080-0953

**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Autorul se referă la lucrările Forumului Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, ediția a 29-a, cu genericul „Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări”. În cadrul Forumului au fost aprobate prioritățile profesionale ale anului 2025. Autorul prezintă indicatorii statistici și de impact ai reuniunii.

Cuvinte-cheie: Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, priorități profesionale 2025, transformare digitală.

Abstract: The author refers to the proceedings of the Managers Forum of the National Librarianship System in its 29th edition, entitled: "Involvement of libraries in digital transformation: opportunities and challenges". Forum approved the professional goals for the library year 2025. The author presents the statistical and influence indicators of this important meeting.

Keywords: Forum of Managers of the National Librarianship System, professional priorities 2025, digital transformation.

Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci (FM SNB) este organizat anual de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în colaborare cu Consiliul Biblioteconomic Național și cu sprijinul Ministerului Culturii al Republicii Moldova, având ca partener Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”. Evenimentul are ca obiectiv principal orientarea eforturilor bibliotecilor către prioritățile și inițiativele comune, identificate în funcție de tendințele care influențează asupra activității bibliotecilor la nivel european și internațional.

Ediția a 29-a a FM SNB a avut loc la 20 noiembrie 2024, desfășurându-se online pe platforma Zoom, cu transmisie în direct pe pagina de Facebook a Forumului (<https://www.facebook.com/forum.manageri.snb/>). La eveniment au participat manageri

din toate tipurile de biblioteci, înregistrându-se 209 de participanți conform formularului online de participare. Aceștia au inclus manageri superiori și funcționari din bibliotecile naționale, raionale, municipale, orașenești, din învățământ (universitare și de colegii), biblioteci specializate, pre-

**FORUMUL MANAGERILOR
DIN SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI**

cum și responsabili din cadrul autorităților publice locale. Analiza comparativă a

componenței participanților este ilustrată în tabelul de mai jos:

Nr. d/r	Tipurile bibliotecilor	Anul 2024	Anul 2023	Diferența 2024
1.	Biblioteci naționale	25	27	-2
2.	Biblioteci publice	133	25	+108
3.	Biblioteci din învățământ	24	23	+1
4.	Biblioteci specializate	9	7	+2
5.	Reprezentanți ai APL	11	12	-1
6.	Alte instituții (Parlamentul RM, Ministerul Culturii, Institutul pentru Politici și Reforme Europene Departamentul de Comunicare și Teoria Informării, USM, Agenția de Guvernare Electronică)	7	4	+3
7.	Total	209	98	+111

Tabelul nr. 1. Numărul de participanți al FM SNB din diferite biblioteci.

Potrivit indicatorilor statistici se constată că, în anul 2024, s-a înregistrat o creștere semnificativă comparativ cu anul 2023 datorită transmisiunii directe pe pagina de facebook a FM SNB. Aceasta demonstrează creșterea interesului pentru lucrările FM SNB atât din partea personalului de specialitate, cât și extinderea accesului online facilitează acoperirea unui spectru mai larg al bibliotecarilor, dacă ne referim la spațiul rural.

Sesiunea de Inaugurare (moderator – Elena Pintilei, director general al BNRM, președinte al ABRM) a inclus mesajul de salut al domnului Sergiu Prodan, ministru al Culturii din Republica Moldova; Marcela Adam, secretar al Comisiei Parlamentare cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media și mesajul adresat din partea Elenei Pintilei, director general BNRM, președinte al ABRM.

Sesiunile de comunicări au inclus 12 comunicări.

Sesiunea 1:

- *Bibliotecarii ca facilitatori ai transformării digitale: conexiuni sociale și reziliență în era informațională.* Andrei Perciun, șef departament Comunicare și Teoria Informării, Universitatea de Stat din Moldova;
- *Despre Inteligență Artificială, drepturile omului și Uniunea Europeană.* Victor Guzun, expert politici digitalizare, Insti-

tutul pentru Politici și Reforme Europene;

- *Oportunități și programe pentru susținerea bibliotecilor, industriei cărții și lecturii.* Diana Silivestru, șef direcție interimar, Ministerul Culturii al Republicii Moldova;
- *Consiliul Biblioteconomic Național – alinieri legislative și reglementare privind activitatea bibliotecilor.* Mariana Harjevschi, președinte CBN, director general Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Chișinău;
- *Alinierea competențelor și a standardelor de calificare în domeniul biblioteconomiei și științei informării la cerințele pieței: Studiu de caz din Republica Moldova.* Nelly Țurcan, dr. hab., prof. univ., Universitatea de Stat din Moldova.

Comunicările prezentate în cadrul sesiunii 1-a ne permite să concluzionăm, că personalului de specialitate din biblioteci la etapa actuală i se atribuie rolul de facilitatori ai transformării digitale, contribuind la crearea conexiunilor sociale și la dezvoltarea rezilienței comunităților. Inteligența artificială trebuie integrată în activitatea bibliotecilor cu respectarea eticii și a drepturilor omului, în conformitate cu politicile Uniunii Europene. Alinierea legislației și reglementărilor în domeniul biblioteconomic este fundamentat pentru asigurarea

unui cadru funcțional și modernizat. Standardele de calificare și competențele profesionale în biblioteconomie trebuie adaptate pentru a răspunde cerințelor pieței și noilor tehnologii. Colaborarea între autoritățile publice, organizațiile culturale și sectorul privat este esențială pentru dezvoltarea unei industrii a cărții, care să răspundă cerințelor utilizatorilor din diverse sfere, promovând lectura în scop de dezvoltare personală și profesională. Programele de editare a publicațiilor și proiectele de promovare a lecturii, pot contribui semnificativ la revitalizarea domeniului industriei cărții și lecturii și la încurajarea unui consum mai larg de literatură.

Sesiunea a 2-a:

- *Integrarea europeană a Republicii Moldova: proiectul de țară = proiectul domeniului.* Elena Pintilei, director general, Biblioteca Națională a Republicii Moldova;
- *Impactul tehnologiilor digitale asupra bibliotecilor: provocări și oportunități.* Veronica Borș, director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova;
- *Educația digitală a copiilor și adolescenților în biblioteci: proiecte și programe*, Tamar Croitoru, director adjunct, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”;
- *Colecțiile bibliotecii: dezvoltare, comunicare și digitalizare.* Aliona Muntean, director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Integrarea europeană a Republicii Moldova necesită o aliniere a proiectelor bibliotecilor cu obiectivele naționale strategice. Tehnologiile digitale reprezintă atât o provocare, cât și o oportunitate pentru biblioteci, subliniind necesitatea inovării și adaptării constante. În condițiile în care bibliotecile oferă spații prietenoase pentru utilizatori, aceasta aduce plusvaloare și aport în educația digitală a copiilor și adolescenților, contribuind la formarea competențelor pentru generațiile viitoare. De asemenea, digitalizarea colecțiilor bibliotecilor este fundamentală pentru asigurarea accesului deschis și păstrarea patrimoniului cultural.

Sesiunea a 3-a:

- *Bibliotecile în era digitală. Rolul bibliotecarilor în accelerarea transformării di-*

gitale. Olesia Berestean, comunicator, Centrul de Inovare și Formare în Guvernarea Digitală, Agenția de Guvernare Electronică;

- *Fortificarea competențelor profesionale ale bibliotecarilor în contextul actual.* Ludmila Corghenci, șef secție, Biblioteca Națională a Republicii Moldova;
- *Prioritățile Anului biblioteconomic 2025 ca strategie de imagine.* Vera Osoianu, director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

În contextul transformărilor digitale, bibliotecile facilitează adaptarea instituțiilor și utilizatorilor la noile tehnologii. Fortificarea continuă a competențelor profesionale ale bibliotecarilor reprezintă o responsabilitate asumată pentru a răspunde provocărilor digitale și pentru a îmbunătăți serviciile oferite utilizatorilor, integrându-se în mod eficient în contextul digital. Prioritățile anului biblioteconomic 2025 trebuie să reflecte o strategie de imagine clară, care să promoveze bibliotecile ca centre de educație digitală și inovație culturală, contribuind astfel la progresul tehnologic. Proiectele educaționale și de formare continuă sunt fundamentale pentru a sprijini dezvoltarea profesională a bibliotecarilor, oferind bazele necesare pentru a **răspunde cerințelor digitale.**

Concluzii

Dezbaterile profesionale care au avut loc în cadrul FM SNB fundamentează rolul pe care îl au bibliotecile în contextul de transformare digitală. Astfel, bibliotecile au capacitatea de a se poziționa ca centre de educație continuă, dezvoltând competențele digitale pentru a face față provocărilor actuale. Transformarea digitală a bibliotecilor nu reprezintă doar o adaptare la noile tehnologii, ci o oportunitate de a redefini rolul bibliotecilor în societate. Prin dezvoltarea competențelor digitale ale bibliotecarilor, aceștia devin nu doar administratori ai informației, ci și consultanți în ghidarea utilizatorilor către surse de încredere, instrumente digitale avansate și soluții inovative pentru învățare continuă.

În contextul integrării europene, bibliotecile trebuie să sprijine politicile naționale

prin inițiative care încurajează incluziunea digitală și accesul egal la informație. Digitalizarea colecțiilor este un obiectiv nu doar pentru conservarea patrimoniului cultural, ci și pentru facilitarea operativă a accesului la informații.

Prioritățile profesionale ale anului 2025, care are drept generic „Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări” sunt fundamentate pe tendințele domeniului biblioteconomie și științe ale informării la nivel internațional, orientând și privind legislația și politicile statului în domeniul bibliotecilor.

Participanții la FM SNB au fost orientați/încurajați de a ajusta activitatea bibliotecilor pentru anul 2025 în conformitate cu prioritățile și inițiativele-cheie aprobate la nivel național. Acestea vizează dezvoltarea profesională a personalului de specialitate, să folosească noi tehnologii, să înțeleagă tendințele actuale în domeniu și să-și adapteze abilitățile la schimbările actuale. Digitizarea colecțiilor de patrimoniu și accesul deschis la acestea sunt de asemenea fundamentate în inițiativele-cheie prin care bibliotecile trebuie să se orienteze spre dezvoltarea parteneriatelor, participarea în proiecte și implementarea lor. De asemenea, contribuția bibliotecii la dezvoltarea comunității reziliente și sustenabile asigură capacitatea acestora de a face față schimbărilor tehnologice și factorilor economici.

Un aspect important este și creșterea vizibilității bibliotecii în comunitate, prin îmbunătățirea percepției utilizatorilor asupra bibliotecii și a bibliotecarilor. Promovarea valorilor europene, altă prioritate presupune accesul liber la informație, educația continuă, diversitatea culturală și incluziunea socială, în raport cu principiile euro-

pene. Proiectele și inițiativele bibliotecilor trebuie să sprijine aceste valori pe termen lung, prin crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea unei societăți informatizate și democratice. Aceste priorități constituie un cadru relevant în sprijinul transformării digitale a bibliotecilor, ca acestea să fie în conformitate cu necesitățile utilizatorilor pentru o societate prosperă spre un viitor digitalizat.

Impactul lucrărilor Forumului Managerilor din cadrul SNB:

- creșterea conștientizării asupra importanței transformării digitale a bibliotecilor;
- consolidarea colaborării între instituțiile publice, educaționale și culturale și asigurarea unui cadru favorabil pentru implementarea schimbărilor necesare în domeniul biblioteconomic;
- dezvoltarea unei percepții comune pentru viitorul bibliotecilor din Republica Moldova și integrarea acestora în viziunile europene și globale;
- 209 de participanți;
- 12 comunicări prezentate;
- aprobarea a 5 priorități profesionale pentru anul 2025 și identificarea inițiativelor-cheie pentru fiecare prioritate;
- elaborarea suportului documentar (ePortofoliu) pentru participanții la lucrările FM SNB, ediția a 29-a (diseminat pe adresele tuturor centrelor biblioteconomice, responsabililor din cadrul APL); ePortofoliul FM SNB include: agenda lucrărilor, prioritățile profesionale ale anului 2025, textele comunicărilor, lista participanților, mostre ale certificatelor etc.;
- lucrările FM SNB pot fi revăzute, accesând următorul link: <https://www.facebook.com/forum.manageri.snb/videos/1132718008461149>

PRIORITĂȚILE ANULUI BIBLIOTECONOMIC 2025 CA STRATEGIE DE IMAGINE

Vera OSOIANU

ORCID 0000-0001-8509-8796

**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Materialul reflectă prioritățile Anului biblioteconomic 2025 și oferă repere în vederea realizării acestora. Autoarea accentuează, în mod special, proiectele care pot spori capitalul de imagine pozitivă ale bibliotecilor.

Cuvinte-cheie: priorități 2025, imaginea bibliotecii, proiecte de îmbunătățire a imaginii, Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Strategia de Transformare Digitală, Pilonul European al Drepturilor Sociale, Inteligența Artificială.

Abstract: This article reflects the priorities of the biblioteconomic year 2025 and provides recommendations for their realization. The author suggests projects that can increase the positive image of the libraries.

Keywords: priorities of the year 2025, library image, image improvement projects, "European Moldova 2030" National Development Strategy, Digital Transformation Strategy, European Pillar of Social Rights, Artificial Intelligence.

Toate căutările, eforturile, demersurile, abordările asociațiilor profesionale și respectiv a bibliotecilor din ultimii ani au fost și rămân a fi orientate spre îmbunătățirea imaginii pozitive a bibliotecii în societate. Aceste căutări sunt globale, naționale și evident locale. De imaginea bibliotecii în comunitate depinde prezentul, dar și viitorul domeniului.

Cel mai important indicator al imaginii pozitive este reprezentat de nivelul de satisfacere a necesităților utilizatorului. Ce solicită utilizatorii bibliotecilor? Potrivit ultimului sondaj realizat de BNRM cu participarea Magenta Consulting, utilizatorii vor să găsească la bibliotecă:

- o gamă largă de cărți
- tehnologii
- bibliotecari instruiți și gata de ajutor.

Aceste doleanțe ale utilizatorilor figurează și în sondajele internaționale, dar și în răspunsurile oferite de Sistemele de Inteligență Artificială. La întrebarea "Ce factori contribuie la crearea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate?" Gemini, de exemplu, oferă un răspuns demn de luat în seamă, în care chiar în primele locuri se regăsesc factorii de imagine din sondajul realizat de BNRM, menționat anterior. Chiar pe primul loc Gemini menționează:

• **Colecții diversificate:** O gamă largă de cărți, reviste, ziare, materiale audio-vizuale, precum și acces la resurse digitale, asigură satisfacerea nevoilor variate ale utilizatorilor.

După care urmează pe locul trei:

• **Tehnologii moderne:** Accesul la internet, computere, echipamente audio-vizuale și baze de date online fac biblioteca un spațiu modern și relevant.

Și pe locul cinci:

• **Personal amabil și competent:** Bibliotecarii trebuie să fie prietenoși, să ofere asistență promptă și să fie bine informați despre resursele bibliotecii.

Disponem de indicatori foarte clari unde avem de investit pentru a asigura rezistența în timp a bibliotecii și a îmbunătăți percepția acesteia de către membrii comunității. Anume pe aceștia trebuie fundamentată activitatea bibliotecilor în anii care vin.

Ca bază pentru dezvoltarea serviciilor pentru utilizatori servesc documentele relevante ale domeniului de nivel global, regional (în cazul Republicii Moldova – european), național și local.

La nivel global, cel mai important document rămâne Agenda ONU 2030 și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030.

La nivel regional/european, un document important cu care se va lucra până în

anul 2030 este Pilonul European al Drepturilor Sociale în 20 de principii, care conține mai multe obiective din Agenda ONU 2030.

Activitățile bibliotecare și serviciile pentru utilizatori la nivel național se vor axa pe Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” care are la bază Agenda ONU 2030 și Acordul de asociere cu Uniunea Europeană și este considerată contribuția Republicii Moldova la realizarea Agendei ONU 2030.

Un document pe care se va axa activitatea bibliotecilor în următoarea perioadă este Raportul IFLA 2024 privind tendințele cu genericul „Înfruntând viitorul cu încredere”, lansat în septembrie 2024 la Summit-ul Information Futures și a făcut posibil prin sprijinul **Stichting IFLA Global Libraries** Foundation (SIGL), care reprezintă o resursă cheie pentru bibliotecari, biblioteci și asociații de biblioteci care doresc să integreze ziua de mâine în planificarea lor de astăzi.

Raportul a identificat șapte tendințe cheie în mediul informațional și al cunoașterii, de la ceea ce înțelegem prin cunoaștere în sine, la dimensiunile tehnologice, politice și de mediu, respectiv:

- Practicile de cunoaștere se schimbă;
- IA și alte tehnologii transformă societatea;
- Încrederea se renegociază;
- Deprinderile și abilitățile devin din ce în ce mai complexe;
- Tehnologiile digitale sunt distribuite inegal;
- Sistemele informatice folosesc mai multe resurse;
- Oamenii caută conexiune cu comunitatea.

Aceste tendințe se întâlnesc și interacționează, așa cum se va întâmpla inevitabil în realitate.

La fel, se va ține cont de Strategia IFLA 2024-2029, care va ghida bibliotecile în ultimii ani de realizare a Agendei ONU 2030.

Printre documentele pe care se va fundamenta activitatea bibliotecilor în anul 2025 un loc aparte trebuie acordat:

- Planului național de dezvoltare pentru anii 2025-2027 care conține 95 de acțiuni de reformă ce urmează a fi implementate prin intermediul a 264 de proiecte de dezvoltare.
- Agendei de Asociere RM-UE 2021-2027;

- Angajamentelor care derivă din statutul de țară candidată pentru aderare la UE și Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030. La fel, se va ține cont de:

- Planul de acțiuni al Ministerului Culturii pentru anul 2025.

- Planul de activități al fondatorului 2025. Managerii vor avea grijă ca activitățile importante ale bibliotecii să se regăsească în planurile, strategiile etc. ale fondatorului.

În procesul de programare a activității, managerii trebuie să țină cont de tendințele în domeniu, extinderea utilizării Inteligenței Artificiale, apariția unei noi ediții a Manifestului privind Internetul (2024), dar și a faptului că în anul 2023 a fost aprobată Strategia de Transformare Digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030. În acest context o temă prioritară pentru anul 2025 este „Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări”.

Evoluția tehnologiilor informaționale a transformat activitatea bibliotecilor și modul lor de funcționare, determinând adaptarea rapidă la cerințele moderne prin oportunitățile de dezvoltare și inovare. Schimbările tehnologice se dezvoltă într-un ritm accelerat și influența acestora determină modalitatea de adaptare și a face față cerințelor actuale. În acest context, dezvoltarea competențelor digitale ale bibliotecarilor are o influență hotărâtoare asupra impactului serviciilor și accesului la resursele informaționale. Capacitatea de a integra tehnologiile în domeniu au un impact în funcționarea și organizarea bibliotecilor.

Raportul Forumului Economic Mondial privind „Viitorul locurilor de muncă”, ediția 2023, oferă noi perspective asupra modului în care tendințele socio-economice și tehnologice vor modela locurile de muncă și competențele în următorii cinci ani.

Conform constatărilor Raportului, Gândirea creativă este raportată ca fiind abilitatea cu cea mai rapidă creștere în importanță, urmată de Gândirea analitică și Alfabetizarea tehnologică.

Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor digitale are un impact profund social și global și este un factor important în democratizarea accesului la informație și educație. În

aceiași timp, ciclurile de inovare tehnologică se scurtează, ceea ce sporește necesitatea dezvoltării generale a competențelor digitale. Modernizarea tehnologiilor și evoluția programelor cu elemente de inteligență artificială și mașinile automate schimbă modul în care bibliotecile oferă anumite servicii.

Utilizarea mediilor sociale virtuale devine din ce în ce mai importantă pentru promovarea produselor și serviciilor oferite de bibliotecă.

În pofida acestor realități, anume acest segment al competențelor este marea problemă a bibliotecarilor. Deși 2039 biblioteci, din totalul de 2563, dețin calculatoare și 1932 biblioteci sunt conectate la internet doar 39 dețin siteuri și 150 bloguri. În aceste condiții soluțiile bazate pe tehnologii nu pot constitui partea forte a bibliotecilor.

Bibliotecile care dispun de tehnologii vor trebui să se implice mai mult în alfabetizarea digitală a cetățenilor.

Preferințele masive pentru digital, virtual și vizual, democratizarea digitalului au schimbat relațiile sociale și societatea și biblioteca trebuie să țină cont de această realitate.

Conform datelor disponibile pe portalul guvernamental al serviciilor publice, în Republica Moldova există 714 servicii publice, dintre care 283 de servicii sau aproape 40% sunt servicii digitale.

Pe dimensiunea transformării digitale, există o problemă serioasă, sistemică și care nu se va soluționa de la sine: rata de utilizare a serviciilor digitale este foarte mică sau chiar zero. Aceasta este o nișă enormă de implicare a bibliotecilor, cu condiția dezvoltării competențelor digitale ale bibliotecarilor. În acest context, formarea profesională continuă și actualizarea cunoștințelor va fi de mare importanță în anul 2025 și în toți anii următori.

În anul profesional 2025, bibliotecarii vor da o nouă dimensiune activităților de formare profesională continuă a personalului de bibliotecă pentru ca activitatea bibliotecilor să răspundă necesităților utilizatorilor în conformitate cu tendințele actuale.

O provocare majoră pentru biblioteca anului 2025 va fi Inteligența Artificială,

care acaparează tot mai mult teren în diverse domenii, inclusiv în biblioteconomie și știința informării. Lansarea ChatGPT a generat discuții despre impactul potențial al inteligenței artificiale, asupra bibliotecilor, al accesului deschis și al inițiativelor științifice deschise. Aceasta influențează creșterea accesului la cunoștințe, de exemplu prin căutare și recomandări mai calitative, prin traducere automată, respectiv oferă o diversitate a informațiilor. De asemenea, IA ridică o serie de probleme etice și juridice, confidențialitate și dezinformare până la chestiuni legate de drepturile de autor, plagiat și exploatare.

Raportul IFLA privind tendințele 2024 plasează pe locul 2 tendința „IA și alte tehnologii vor transforma în continuare societatea”. Este clar că IA generativă și noile tehnologii schimbă rapid modul în care creăm, distribuim și folosim informațiile.

Persoanele interesate de IA care au avut măcar o singură conversație cu unul din instrumentele generative (chat boxurile) IA fie că este vorba de CHAT GPT, Gemini, Bing, Perplexity etc. s-au convins că acestea pot face sinteze ale textelor, pot selecta și recomanda lecturi, pot răspunde la întrebări, pot face prezentări PowerPoint etc. Care sunt standardele profesionale? Rămâne de văzut și de analizat.

Pentru a nu ne face prea multe iluzii, directorul general al OpenAI, Sam Altman mărturisea pe Twitter: „ChatGPT este incredibil de limitat, dar suficient de bun la unele lucruri pentru a crea o impresie înșelătoare de măreție”. Altman a mai adăugat că „este o eroare să te bazezi pe el pentru ceva important în acest moment”. „Este o avanpremieră a progresului; mai avem mult de lucru în ceea ce privește robustețea și veridicitatea”.

La 1 august 2024 a intrat în vigoare *Legea europeană privind IA* – primul cadru juridic privind IA. Legea este menită să țină sub control aplicații precum ChatGPT etc. Conform legiuitorilor, utilizatorii trebuie să fie informați atunci când interacționează cu IA.

Tot în acest sens, liderii G7 au semnat acordul cu privire la *Principiile directoare internaționale privind IA*.

O întrebare care deja a declanșat discuții

aprinse este dacă poate beneficia arta generată de IA de drepturi de autor. Un tribunal din Washington a decis că „o lucrare artistică creată de AI fără nicio contribuție umană nu poate beneficia de drepturi de autor”. Potrivit judecătorilor americani, doar lucrările care implică autori umani pot să primească drepturi de autor.

Scriitorii au reacționat și ei, au semnat o petiție, care cere companiilor IA să nu mai folosească lucrările fără acordul autorilor. Rămân lucrările din domeniul public, iar aceasta complică situația.

În alertă au intrat și editurile. Recent, Penguin Random House, cea mai mare editură din lume, a modificat regulile de copyright pentru a împiedica utilizarea neautorizată a cărților sale în procesul de antrenare al inteligenței artificiale (AI). Mișcarea vine ca răspuns la criticile tot mai numeroase aduse companiilor de AI, acuzate că folosesc lucrările altora fără permisiune pentru a-și dezvolta modelele.

O altă mare prioritate a bibliotecilor pe termen lung este și va rămâne promovarea valorilor și standardelor europene și alinierea la acestea. Pentru a argumenta ce înseamnă valorile europene bibliotecarii pot apela la documente concrete, emise de instituțiile Uniunii Europene. Unul dintre acestea, și probabil cel mai important, este *Pilonul european al drepturilor sociale în 20 de principii*.

Pilonul european al drepturilor sociale urmărește o mai bună respectare a drepturilor cetățenilor, pornind de la 20 de principii esențiale.

Planul de acțiuni stabilește inițiative concrete pentru transpunerea Pilonului european al drepturilor sociale în realitate. El propune o serie de obiective principale pentru UE până în 2030.

Republica Moldova s-a aliniat la Pilonul european al drepturilor sociale al Uniunii Europene în iunie 2023 prin semnarea la Bruxelles a Declarației de aliniere la Pilonul european al drepturilor sociale al Uniunii Europene, de către ministrul muncii și protecției sociale, Alexei Buzu.

Prin alinierea la principiile Pilonului european al drepturilor sociale, Republica Moldova își asumă racordarea drep-

turilor sociale și de muncă ale cetățenilor la standarde europene, bazate pe echitate, condiții decente de muncă și protecție socială garantată pentru angajați. Totodată, Republica Moldova a devenit eligibilă pentru finanțare din Fondul social-european, care sprijină ocuparea forței de muncă, educația, incluziunea socială și alte obiective de politică socială.

La 21 mai 2024, la Bruxelles, ministrul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Alexei Buzu, a semnat acordul între Uniunea Europeană și Republica Moldova privind participarea Moldovei la componenta privind ocuparea forței de muncă și inovare socială (EaSI) a Fondului social european (FSE+).

Bibliotecile au toate instrumentele necesare pentru a contribui la promovarea Modelului social european care este un exemplu pentru restul lumii al unei societăți bazate pe justiție socială și solidaritate, în care progresul economic și social au o prioritate egală și în care munca decentă și protecția socială luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale.

Principalele drepturi stipulate în Pilonul european al drepturilor sociale vizează: accesul la educație și formare profesională pe tot parcursul vieții, egalitatea de gen, egalitatea de șanse, sprijin pentru ocuparea forței de muncă, locuri de muncă sigure și adaptabile, dreptul la salarii echitabile, protecția în caz de concediere, dialogul social, protecția socială, echilibrul dintre viața profesională și cea personală ș.a.

Pilonii unui model social performant trebuie să aibă la bază un sistem articulat de incluziune socială, bazat pe: muncă, educație și sănătate.

Bazându-se pe aceste principii, bibliotecile pot să contribuie la consolidarea comportamentului civic european. Uniunea Europeană optează pentru un comportament civic responsabil, tolerant și empatic, în care: Responsabilitatea ține de simțul de răspundere față de obligațiile sociale; Toleranța include îngăduința; iar Empatia este capacitatea unui om de a înțelege și de a împărtăși sentimentele altei ființe.

Toate acestea împreună constituie pilonii unui comportament civic.

Pentru a facilita munca de promovare a Pilonului European a Drepturilor Sociale, Comisia Europeană a pregătit o Prezentare PowerPoint „O Europă socială puternică, care protejează”.

Un document foarte important în contextul eforturilor bibliotecilor de a contribui în procesul de integrare europeană este Manifestul „Biblioteci pentru un viitor durabil”. Deși Manifestul a fost lansat pentru alegerile UE din 2024, acesta va fi utilizat pe tot parcursul mandatului parlamentarilor aleși.

Produs în comun de Biroul European al Asociațiilor de Biblioteci, Informații și Documentare (EBLIDA), Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor de Biblioteci (IFLA), Asociația Bibliotecilor Europene de Cercetare (LIBER), Bibliotecile Publice 2030 (PL2030) și Autoritățile Naționale pentru Bibliotecile Publice din Europa (Forumul NAPLE), documentul

este construit în jurul modalităților cheie în care bibliotecile contribuie:

- Ca garanți ai accesului echitabil la cultură și educație;
- Ca suporturi vitale pentru democrații vibrante;
- Ca puteri pentru inovarea incluzivă;
- Ca gardieni ai memoriei Europei;
- Ca motoare ale dezvoltării globale.

Manifestul stabilește acțiuni concrete pe care deputații Parlamentului European – precum și celelalte instituții ale UE – le pot întreprinde în domeniile lor de competență pentru a realiza potențialul bibliotecilor.

Toate documentele invocate reprezintă oportunități serioase de îmbunătățire a imaginii și dau o mai mare credibilitate bibliotecii și bibliotecarului. Acestea sunt, de asemenea, platforme solide de renegociere a încrederii între bibliotecă și utilizator.

Referințe bibliografice:

1. *2024 Top Trends in Academic Libraries*. College & Research Libraries. 2024, vol. 85, nr. 6. Disponibil: <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/26379/34322> [accesat 2024-08-08].
2. *2021 Update to ALA's Core Competences of Librarianship =Actualizare 2021 la competențele de bază ale biblioteconomiei ALA*. Disponibil: <https://www.ala.org/educationcareers/2021-update-alas-core-competences-librarianship> [accesat 2023-10-03].
3. *Anul European al competențelor 2023*. Disponibil: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-year-skills-2023_ro [accesat 2023-10-03].
4. *Codul Uniunii Europene de bune practici privind dezinformarea*. Disponibil: <https://i0.1616.ro/media/601/3161/38691/20238156/2/cnect-2019-20022-00-00-ro-tra-00-225c23ec-cbcc-ccb7-a99d1f87fcbce8bed-59124.pdf> [accesat 2023-11-07].
5. *Consolidarea Codului de bune practici privind dezinformarea*. Disponibil: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/european-democracy-action-plan/strengthened-eu-code-practice-disinformation_ro [accesat 2023-11-07].
6. *Descriptivul competențelor cheie europene*. Traducere și adaptare după Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului privind competențele cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC). Disponibil: <https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/04/Competente-cheie-europene.pdf> [accesat 2024-07-30].
7. *Four library technology trends shaping the future of public libraries*. Disponibil: <https://blog.pressreader.com/libraries-institutions/four-library-technology-trends-shaping-the-future-of-public-libraries> [accesat 2024-08-08].
8. *Future of Jobs Report 2023. Insight Report, Mai 2023. World Economic Forum*. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf [accesat 2024-08-08].
9. *IFLA Trend Report 2024: Facing the future of information with confidence*. Disponibil: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/ifla-trend-report-2024.pdf> [accesat 2024-08-08].
10. *Library Tech Trends for 2024*. Disponibil: <https://the-digital-librarian.com/2023/12/28/library-tech-trends-for-2024/> [accesat 2024-08-08].
11. *Manifestul Bibliotecii Publice IFLA-UNESCO 2022*. Disponibil: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> [accesat 2024-11-07].

12. *O Europă socială puternică care protejează*. Disponibil: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1635&langId=ro> ; <https://docs.google.com/presentation/d/1UuE5lvKb4BN33iyP3Wog3aEB-iRkhFDa/edit#slide=id.p6> [accesat 2024-11-07].
13. *Planul de acțiune pentru Pilonul European al drepturilor sociale = European Pillar of Social Rights Action Plan*. Disponibil: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=ro> [accesat 2024-08-08].
14. *Public library trends and innovations to watch for in 2024*. Disponibil: <https://blog.pressreader.com/libraries-institutions/public-library-trends-and-innovations-to-watch-for-in-2024> [accesat 2024-08-08].
15. *Recommendation CM/Rec(2023)3 of the Committee of Ministers to member States on library legislation and policy in Europe* (Adopted by the Committee of Ministers on 5 April 2023 at the 1462nd meeting of the Ministers' Deputies). Disponibil: <https://www.eblida.org/News/2023/EBLI-DA-Council-of-Europe-Recommendation-Approved-2023.pdf> [accesat 2024-11-07].
16. *Rezoluția Consiliului privind planul de lucru al UE în domeniul culturii pentru perioada 2023-2026* (2022/C 466/01). Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32022G1207\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32022G1207(01)) [accesat 2024-10-07].
17. *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro [accesat 2024-10-03].
18. *Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, aprobată de executiv*. Disponibil: <https://gov.md/ro/content/strategia-de-transformare-digitala-republicii-moldova-pentru-anii-2023-2030-aprobata-de> [accesat 2024-10-03].
19. *The future of libraries is upon us. Here's how yours can keep pace*. Disponibil: <https://blog.pressreader.com/libraries-institutions/future-of-libraries-is-upon-us> [accesat 2024-08-08].
20. *Trend resources from the ALA Center for the Future of Librarie*. Disponibil: <https://www.ala.org/future/trends> [accesat 2024-08-08].

EDUCAȚIA DIGITALĂ A COPIILOR ȘI ADOLESCENȚILOR ÎN BIBLIOTECI: PROIECTE ȘI PROGRAME INOVATIVE

Tamara CROITORU

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Rezumat: Articolul prezintă proiectele și programele Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, care contribuie la dezvoltarea competențelor digitale ale copiilor și adolescenților. Proiectele CODE Kids, Design digital, Inteligența artificială și altele oferă copiilor și adolescenților ocazia de a învăța prin tehnologie într-un mod interactiv și captivant.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, competențe digitale ale copiilor și adolescenților, proiecte, programe de dezvoltare a competențelor digitale.

Abstract: This article presents the projects and programs of the "Ion Creangă" National Children's Library that contribute to development of digital skills of children and adolescents. CODE Kids, Digital Design, Artificial Intelligence and others projects give children and teenagers the opportunity to learn through technology in a most interactive and engaging way.

Keywords: "Ion Creangă" National Children's Library, digital skills of children and adolescents, projects, digital skills development programs.

În ultimii ani, educația digitală a devenit o componentă esențială a procesului educativ al copiilor și adolescenților. Tehnologia avansează rapid, iar tinerii trebuie să dobândească abilități care să le permită să se integreze în societatea digitală a prezentului și viitorului. Bibliotecile, ca instituții educaționale și culturale, au înțeles importanța pregătirii tinerelor generații pentru provocările unei lumi tot mai tehnologizate și au început să dezvolte programe care oferă acces la resurse educaționale moderne. În acest context, programele și cursurile de educație digitală destinate copiilor și adolescenților devin din ce în ce mai populare și relevante.

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” (BNC „Ion Creangă”) din Chișinău a înțeles importanța adaptării la noile tendințe tehnologice și a integrat educația digitală în activitățile sale. Proiectele și programele de educație digitală desfășurate la bibliotecă cu partenerii lo-

cali și internaționali oferă o gamă largă de activități, care se adresează atât celor care sunt deja familiarizați cu tehnologia, cât și celor care abia încep să o descopere. Aceste inițiative sunt destinate să sprijine și să stimuleze învățarea prin tehnologie, să dezvolte creativitatea și gândirea critică, și să le ofere celor mici oportunitatea de a învăța prin jocuri și activități interactive.

Cele mai importante proiecte și programe care contribuie la dezvoltarea competențelor digitale ale copiilor și adolescenților, organizate la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” sunt:

1. Programul CODE Kids a fost dezvoltat în România de către Fundația Progress și are ca scop crearea cluburilor de coding și de robotică, în care copii de 10-14 ani, sprijiniți de bibliotecari și voluntari, își dezvoltă competențele digitale și se implică în viața comunității lor prin rezolvarea unor sarcini digitale creative. Bibliotecile din Republica Moldova au aderat la acest program

în anul 2023, iar BNC „Ion Creangă” este coordonatoarea programului. Inițial, în anul 2023, 31 biblioteci din Republica Moldova au încheiat acorduri de colaborare cu Fundația Progress, creând cluburi pentru începători. În 2024 deja 16 cluburi au continuat la nivelul Avansați și 19 cluburi s-au creat pentru Începători. În 2025 BNC „Ion Creangă” își propune să încurajeze și să susțină cele 19 cluburi să continue activitatea la nivelul pentru Avansați.

CODE Kids promovează dezvoltarea abilităților digitale de bază, într-un mod interactiv și captivant. Participanții învață să programeze jocuri, să înțeleagă noțiuni fundamentale ale informaticii, totul prin metode care stimulează creativitatea și gândirea logică. Programul include o varietate de activități:

- *Ateliere de inițiere în coding pe platformele code.org și scratch* – în anul întâi Începători;
- *Activități de robotică* – utilizând kiturile Arduino, MakeyMakey, precum și pe platforma Tinkercad – în anul doi Avansați;
- *Competiția Școala Verde din Viitor* – în baza resurselor educaționale de pe platforma www.scoaladinviitor.ro copiii realizează diverse sarcini/provocări, a căror rezolvare se bazează pe activități educaționale, lucru în echipă, creare de prototipuri, animație, jocuri etc;
- *Activități de formare soft skills* (competențe sociale) – webinarii despre robotică, antreprenoriat, leadership, gestionarea banilor, navigarea pe net etc.;
- *Competiții cu premii* – la finele anului doi, cluburile de avansați participă la târgurile regionale de știință CODE Kids, în cadrul cărora prezintă proiecte/prototipuri de roboți care pot ajuta la rezolvarea unor probleme comunitare, având la bază tehnologii studiate în cadrul programului sau similare acestora. Târgul de Știință CODE Kids 2024 Chișinău, desfășurat pe 30 octombrie 2024, a întrunit 9 cluburi, care au prezentat 12 proiecte. Cluburile Code Kids de la Biblioteca „Ovidius” (filiala BM „B. P. Hasdeu” Chișinău) (Premiul I) și de la Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu” Rezina (Premiul II) au parti-

cipat pe 23 noiembrie la Târgul Național de Știință CODE Kids de la București. Aici, Echipa „Just Do It” de la Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu” din orașul Rezina a fost clasată pe locul II la Târgul Național de Știință CODE Kids 2024, iar echipei „Ovidienii CODE KIDS” de la Biblioteca „Ovidius” din municipiul Chișinău a obținut Premiul I la categoria BEST PITCH.

Târgul de Știință CODE Kids Chișinău, reprezintă o oportunitate extraordinară pentru copiii participanți la proiectele educaționale de a-și prezenta proiectele realizate și de a învăța din experiențele altora. Acest eveniment le permite să interacționeze cu alți tineri pasionați de tehnologie, să-și expună lucrările și să participe la competiții care stimulează gândirea inovatoare.

Beneficiile Proiectului CODE Kids sunt evidente, întrucât copiii învață prin joc și practică, ceea ce le permite să își dezvolte nu doar abilități tehnice, dar și competențe de rezolvare a problemelor, gândire critică și perseverență. Prin acest proiect, bibliotecile reușesc să aducă tehnologia mai aproape de copii, stimulându-le interesul pentru domeniile STEM (știință, tehnologie, inginerie și matematică).

2. Proiectul „ChildFund Regional Refugee Response in Moldova - Phase III”, finanțat de ChildFund Noua Zeelandă și Ministerul Afacerilor Externe din Noua Zeelandă.

Proiectul, implementat cu succes în colaborare WeWorld Moldova, în anii 2024-2025, oferă oportunități educaționale pentru copiii refugiați și din comunitate, prin diverse programe, cursuri și asistență personală.

În cadrul acestui proiect, BNC „Ion Creangă” în colaborare cu Centrul Educațional „Vibe Academy”, oferă și implementează o serie de cursuri inovative care au un impact semnificativ asupra dezvoltării copiilor și adolescenților. Aceste cursuri au fost concepute pentru a sprijini nu doar integrarea acestora în școlile din Moldova, dar și pentru a le oferi competențe valoroase în domenii de actualitate, care le pot deschide noi oportunități de carieră și dezvoltare personală.

- *Cursul „Design digital”*

Cursul „Design digital” se adresează copiilor și adolescenților cu vârste cuprinse între 9 și 18 ani, oferindu-le acestora oportunitatea de a învăța tehnici de bază și avansate de design grafic, utilizând software de editare digitală și instrumente de design online. Acest curs ajută copiii să-și dezvolte creativitatea și să-și dezvolte abilități valoroase care sunt foarte căutate pe piața muncii. Participanții au posibilitatea să învețe cum să creeze logo-uri, afișe, grafice pentru rețele sociale și alte materiale vizuale, iar la finalul cursului au avut ocazia să-și prezinte lucrările colegilor.

- *Cursul „Inteligența artificială”*

Într-o eră digitală în continuă schimbare, inteligența artificială (IA) reprezintă o competență esențială pentru viitorul profesional al tinerelor generații. Acest curs este destinat adolescenților cu vârste între 12 și 18 ani și le oferă acestora noțiuni de bază despre IA, algoritmi, învățare automată și aplicațiile IA în viața cotidiană. Participanții învață cum să aplice aceste cunoștințe în proiecte practice, care-i ajută să înțeleagă mai bine lumea tehnologică din jurul lor și să dezvolte abilități de rezolvare a problemelor.

- *Cursul „Marketing digital”*

Cursul de „Marketing digital” se concentrează în formarea competențelor necesare adolescenților pentru a naviga și a înțelege cum funcționează marketingul pe platformele online. Participanții învață cum să creeze campanii de marketing pe rețelele sociale, să folosească instrumente de analiză și promovare digitală și să dezvolte abilități esențiale pentru a-și promova ideile sau afacerea în mediul digital. Acest curs le oferă adolescenților o bază solidă pentru a înțelege importanța marketingului în afaceri și a le deschide oportunități de carieră în acest domeniu în continuă expansiune.

- *Cursul „Video Making”*

Cursul „Video Making” este destinat copiilor cu vârste între 9 și 12 ani și are ca scop dezvoltarea abilităților de creare prin conținut video. Aceștia învață cum să filmeze, să editeze și să creeze filme scurte sau videoclipuri pentru rețelele sociale, fiind încurajați să-și folosească imaginația și creativitatea pentru a produce povești vizuale. La finalul cursului, copiii au ocazia să prezinte propriile producții colegilor, men-

torilor, părinților, ceea ce le consolidează încrederea în abilitățile lor și le-a oferit oportunități de a lucra în echipă.

- *Cursul „Cunoștințe de bază de calculator”*

Acest curs este dedicat celor mai mici participanți, între 8 și 10 ani, și are ca scop familiarizarea acestora cu noțiuni fundamentale de utilizare a calculatorului. De la tastatură și mouse până la învățarea unor aplicații simple pentru școală sau activități recreative, cursul le oferă copiilor cunoștințele de bază necesare pentru a naviga în lumea digitală. Ei sunt încurajați să învețe prin jocuri educaționale și exerciții interactive care le stimulează curiozitatea și abilitățile tehnice.

- *Cursul „Crearea/Designul jocului”*

În cadrul acestui curs, adolescenții învață conceptele de bază ale designului de jocuri, cum ar fi crearea de personaje, designul nivelelor de programare ale logicii jocului; dezvoltarea jocurilor și grafica 3D. La final participanții creează un joc video prin utilizarea unor platforme populare de design și programare a jocurilor. Acest curs este gândit pentru a le oferi tinerilor cunoștințele necesare pentru a înțelege procesul de dezvoltare a unui joc, de la conceperea ideii până la implementarea finală. Participanții învață despre grafica jocurilor, designul interfeței și programarea jocurilor.

3. Clubul de Robotică este unul dintre cele mai inovative programe digitale oferite de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, care încurajează copiii să-și dezvolte abilități tehnice și să se familiarizeze cu lumea fascinantă a tehnologiei și roboticii. Prin acest program, tinerii participanți sunt ghidați să construiască și să programeze roboți, utilizând kituri și software specializat. Clubul de Robotică are scopul de a dezvolta abilități esențiale, cum ar fi gândirea logică, rezolvarea de probleme, munca în echipă și creativitatea.

Prin activitățile desfășurate în cadrul clubului, copiii sunt încurajați să experimenteze, să învețe din greșeli și să colaboreze pentru a găsi soluții inovative. Acest program este nu doar educativ, ci și foarte distractiv, oferind o oportunitate excelentă de învățare prin practică. Participanții pot lucra cu roboți care se mișcă, răspund la comenzi și îndeplinesc diverse sarcini, astfel fiind stimulați să învețe concepte de matematică, informatică și inginerie într-un mod accesibil și plăcut.

4. Programul „Quiz Club” este o inițiativă interactivă destinată copiilor pasionați de cunoștințe generale și de competițiile de tip quiz. Acest program digital adaugă o dimensiune ludică educației, oferindu-le tinerilor oportunitatea de a participa la concursuri interactive care testează și dezvoltă cunoștințele lor pe diverse teme. Întrebările din quiz-uri acoperă o gamă largă de domenii, de la istorie, geografie și științe naturale, până la literatură și artă, oferind participanților o provocare în fiecare sesiune.

„Quiz Club” este structurat astfel încât să încurajeze atât învățarea individuală, cât și spiritul de echipă. Copiii pot lucra în grupuri sau se pot înscrie pentru a participa la competiții individuale, toate într-un cadru prietenos și stimulativ. Mai mult, programul contribuie la dezvoltarea abilităților de comunicare, memorare rapidă și aplicarea cunoștințelor într-un mod eficient.

5. Programul CodeLab este un alt program digital fascinant oferit de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, care are ca scop introducerea copiilor în lumea programării și a dezvoltării software. Programul este conceput pentru a le oferi copiilor cunoștințele necesare pentru a înțelege bazele programării și a crea propriile lor proiecte digitale. De la realizarea de jocuri până la învățarea limbajelor de programare simple, CodeLab este o oportunitate de a învăța prin joacă și experimentare, stimulând creativitatea și gândirea logică. De asemenea, CodeLab promovează învățarea autonomă și capacitatea de a rezolva probleme complexe.

Educația digitală în biblioteci joacă un rol important în formarea unei generații de tineri bine pregătiți pentru provocările lumii moderne. Aceste programe nu doar că încurajează învățarea continuă și adaptarea la tehnologie, ci și formarea unui spirit critic și inovativ, necesar pentru succesul în viitor. Participarea copiilor și adolescenților la programele și cursurile de educație digitală desfășurate în biblioteci aduce multiple avantaje, atât din punct de vedere al dezvoltării lor personale, cât și din perspectiva pregătirii pentru viitorul profesional. Iată câteva dintre principalele beneficii:

1. Dezvoltarea abilităților tehnice esențiale - Participând la programe precum CODE Kids sau Cursul „Inteligența artificială”, copiii învață să folosească limbaje de programare, să creeze și să dezvolte proiecte și jo-

curi sau să înțeleagă concepte avansate, cum ar fi algoritmi și învățarea tehnologiilor.

2. Stimularea gândirii critice și a rezolvării de probleme - Multe dintre activitățile din cadrul acestor cursuri, precum „Design digital” sau „Crearea jocului”, implică rezolvarea unor probleme complexe și aplicarea unor soluții inovative. Copiii sunt încurajați să gândească logic și să dezvolte abilități de rezolvare a problemelor, să înțeleagă cum să abordeze o problemă din mai multe perspective și să identifice cele mai bune soluții. Aceste abilități sunt fundamentale nu doar în domeniul tehnologic, ci și în viața de zi cu zi.

3. Încurajarea creativității - Cursurile oferite, cum ar fi „Video Making”, „Design digital” sau „Crearea jocului”, încurajează participanții să își exprime creativitatea. Fie că este vorba despre crearea unor jocuri, filmulețe sau design-uri, copiii și adolescenții sunt încurajați să își folosească imaginația pentru a crea produse unice. Această libertate de exprimare îi ajută să-și dezvolte un spirit creativ, ceea ce este esențial pentru orice domeniu de activitate, mai ales în contextul în care industria digitală pune tot mai mult accent pe inovare.

4. Îmbunătățirea abilităților de colaborare și muncă în echipă - Programele desfășurate în bibliotecă, inclusiv Clubul de Robotică, implică lucrul în echipe. Copiii și adolescenții învață să colaboreze cu alți participanți, să împărtășească idei și să își asume responsabilități în cadrul unui proiect comun. Acest tip de învățare prin colaborare este esențial pentru dezvoltarea unor abilități de comunicare, cooperare și leadership, utile nu doar în educație, ci și în carierele viitoare.

5. Îmbunătățirea competențelor de comunicare - Participarea la aceste cursuri le permite tinerilor să învețe cum să își exprime ideile în mod clar și eficient, fie că este vorba despre prezentarea unui proiect de design digital sau despre explicarea unui joc creat. Acest proces de comunicare îi ajută să își îmbunătățească abilitățile de vorbire în public, de prezentare a ideilor și de argumentare, esențiale în orice domeniu profesional.

6. Consolidarea încrederii în sine - Atunci când copiii și adolescenții reușesc să își dezvolte propriile proiecte, fie că este vorba despre un joc video sau un film, acest succes contribuie la consolidarea încrederii în

propriile abilități. Aceștia învață să abordeze provocările cu curaj și perseverență și să aibă încredere că pot învăța și depăși dificultățile întâmpinate. Aceste lecții le sunt utile în toate aspectele vieții lor și îi motivează să continue să învețe și să se dezvolte.

7. *Acces la resurse educaționale de calitate* - Bibliotecile oferă un mediu propice învățării, cu resurse educaționale de calitate, precum calculatoare moderne, software educațional și mentori specializați. Participanții la aceste cursuri au acces la materiale didactice actualizate și la tehnologie de ultimă oră, ceea ce le permite să se familiarizeze cu cele mai noi instrumente digitale utilizate în domeniile lor de interes.

8. *Pregătirea pentru viitorul profesional* - Cursurile din bibliotecă, cum ar fi „Marketing digital” sau „Inteligența artificială”, îi ajută pe adolescenți să dobândească competențe care sunt foarte căutate pe piața muncii. Astfel, ei sunt mai bine pregătiți pentru a accesa joburi în domenii tehnice, creative și digitale. Aceste programe le oferă o pregătire solidă pentru viitorul lor profesional, într-o lume în care competențele digitale sunt tot mai importante.

9. *Educație digitală într-un mediu sigur și ghidat* - Un alt avantaj major al acestor programe educaționale este că ele oferă copiilor și adolescenților un mediu sigur, supravegheat de bibliotecari sau mentori, unde pot explora tehnologiile și învăța fără riscurile inerente navigării necontrolate pe internet. De asemenea, copiii sunt învățați despre importanța siguranței online, despre cum să protejeze datele personale și despre bunele practici în utilizarea internetului.

10. *Înțelegerea impactului tehnologiei asupra societății* - Prin cursuri precum „Inteligența artificială” sau „Designul jocului”, tinerii învață nu doar tehnici și abilități tehnice, ci și cum tehnologia influențează societatea și viața cotidiană. Ei sunt încurajați să își pună întrebări despre etica tehnologiilor moderne și despre responsabilitatea utilizării lor. Aceste cursuri îi ajută să înțeleagă cum pot contribui la crearea unei lumi mai bune și mai echitabile prin utilizarea tehnologiei.

11. *Încurajarea gândirii antreprenoriale* - Participarea la programe educaționale precum „Marketing digital” sau „Crearea

jocului” le oferă copiilor și adolescenților o viziune antreprenorială, permițându-le să învețe cum să-și dezvolte și să promoveze propriile idei. Aceste cunoștințe le pot fi utile în viitor, fie că vor dori să pornească o afacere proprie, fie că vor contribui la dezvoltarea unui start-up.

În concluzie, putem menționa că educația digitală joacă un rol fundamental în pregătirea tinerelor generații pentru provocările lumii moderne, iar bibliotecile, prin programele și cursurile inovative oferite, devin piloni esențiali în acest proces. Inițiativele Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” din Chișinău, cum ar fi proiectele CODE Kids, Design digital, Inteligența artificială și multe altele, oferă copiilor și adolescenților ocazia de a învăța prin tehnologie într-un mod interactiv și captivant. Aceste inițiative nu doar că ajută tinerii să dobândească cunoștințe tehnice valoroase, dar și să dezvolte abilități esențiale de gândire critică, rezolvare a problemelor, muncă în echipă și creativitate. În plus, prin învățarea prin joc și activități interactive, aceștia sunt încurajați să devină mai curioși, mai motivați și mai încrezători în propriile abilități. Participarea la aceste programe îi ajută pe tineri să se adapteze rapid la schimbările tehnologice, să înțeleagă și să aplice noțiuni avansate din domeniul tehnologiei, și, totodată, să își construiască abilități de viață care le vor fi utile în orice domeniu profesional.

Prin urmare, programele de educație digitală desfășurate în biblioteci reprezintă nu doar o pregătire pentru o carieră în domeniul tehnologic, ci și o investiție în dezvoltarea unei gândiri inovative, a unui spirit colaborativ și a unei înțelegeri mai profunde a lumii digitale. Astfel, bibliotecile devin nu doar locuri de învățare, ci și centre de formare a viitorilor lideri și profesioniști, capabili să facă față provocărilor unei societăți tehnologice aflate în continuă schimbare. În acest context, educația digitală nu mai este o opțiune, ci o necesitate, iar participarea la programele educaționale ale bibliotecilor constituie un pas important spre construirea unui viitor mai sigur, mai informat și mai inovativ pentru tânăra generație.

ALINIAREA COMPETENȚELOR ȘI A STANDARDELOR DE CALIFICARE ÎN DOMENIUL BIBLIOTECONOMIEI ȘI ȘTIINȚEI INFORMĂRII LA CERINȚELE PIEȚEI MUNCII: STUDIU DE CAZ DIN REPUBLICA MOLDOVA

Nelly ȚURCAN

ORCID 0000-0001-8475-0770

Universitatea de Stat din Moldova

Rezumat: *Articolul analizează modul în care competențele și standardele de calificare în domeniul biblioteconomiei, informării și studiilor arhivistice din Republica Moldova sunt corelate cu cerințele pieței muncii. Sunt abordate structura standardelor, transpunerea competențelor în rezultate ale învățării și integrarea acestora în programele educaționale. De asemenea, se evidențiază implicarea angajatorilor, adaptarea la tendințele internaționale și impactul transformării digitale asupra profesiei. Lucrarea subliniază necesitatea unui dialog continuu între educație și piața muncii pentru actualizarea calificărilor, promovând astfel angajabilitatea și adaptabilitatea absolvenților în context național și global.*

Cuvinte-cheie: *Biblioteconomie și știința informării, competențe profesionale, standarde de calificare, piața muncii, rezultate ale învățării, Cadrul Național al Calificărilor.*

Abstract: *This article analyses the correlation between competencies and qualification standards in the field of library, information, and archival studies in the Republic of Moldova, as well as the requirements of the labour market. The author speaks about the structure of standards, on translating skills into learning outcomes and their subsequent integration into educational programs. Additionally, she highlights the involvement of employers, their adaptation to new international trends, and the impact of digital transformation on our profession. She emphasizes the necessity for continuous dialogue between education and field of employment to update qualifications, thereby promoting the employability and adaptability of high school graduates in both national and global contexts.*

Keywords: *Library and information science, professional competences, qualification standards, labour market, learning outcomes, National Qualifications Framework.*

Introducere

Transformările economice, tehnologice și sociale din ultimele decenii au generat o dinamică semnificativă pe piața muncii, inclusiv în domeniul biblioteconomiei și științei informării. Digitalizarea rapidă, expansiunea informațională, transformarea digitală a bibliotecilor și cerințele tot mai diverse ale utilizatorilor impun revizuirea constantă a competențelor profesionale și a standardelor de calificare în aceste domenii. În acest context, adaptarea formării profesionale la cerințele pieței

muncii devine o condiție obligatorie pentru asigurarea relevanței și competitivității profesioniștilor din domeniul infodocumentar.

Republica Moldova, prin intermediul politicilor educaționale și al Cadrului Național de Calificări (CNC), încearcă să răspundă acestor provocări, integrând nevoile angajatorilor și standardele internaționale în procesul de pregătire profesională. Totuși, rămân provocări legate de discrepanțele dintre cunoștințele și abilitățile absolvenților și cerințele specifice

ale pieței muncii. Această situație ridică întrebări legate de coerența dintre programele de învățământ, standardele de calificare și competențele efectiv necesare în practică.

În acest context, este importantă examinarea gradului de aliniere între competențele și standardele de calificare din domeniul biblioteconomiei și științei informării și cerințele actuale ale pieței muncii din Republica Moldova. Analiza prezentată se concentrează pe conținutul standardelor de calificare din învățământul superior și profesional tehnic din domeniul de formare profesională Biblioteconomie, informare și studii arhivistice, oferind o perspectivă asupra provocărilor și oportunităților de consolidare a acestui domeniu educațional pentru a răspunde mai eficient nevoilor sectoriale.

De asemenea, se explorează modul în care standardele de calificare pot servi drept instrumente strategice pentru piața muncii, facilitând identificarea, validarea și integrarea competențelor necesare în activitățile profesionale. Printr-o aliniere mai strânsă între cerințele angajatorilor și programele de formare, se urmărește reducerea discrepanțelor dintre pregătirea educațională și așteptările practice, contribuind astfel la sporirea angajabilității absolvenților. Rezultatele analizei vor oferi atât o bază pentru reflecție, cât și orientări practice pentru optimizarea procesului de formare profesională în biblioteconomie și știința informării.

Cadrul teoretic și metodologic pentru elaborarea standardelor de calificare

Corelarea dintre cerințele pieței muncii și formarea profesională reprezintă un subiect de interes sporit în cercetările din domeniul biblioteconomiei și științei informării [1, 5-7, 16], având în vedere noile cerințe profesionale și tendințele de dezvoltare ale domeniului, care sunt într-o continuă evoluție. În acest context, cadrul conceptual se sprijină pe instrumente și standarde recunoscute la nivel internațional, precum *ISCO* (*International Standard Classification of Occupations – Clasificarea Internațională Standard a Ocupațiilor*), *ESCO* (*European Skills, Competences, Qualifications and Occupations – Competențe,*

calificări și ocupații europene) și *ISCED* (*International Standard Classification of Education – Clasificarea Internațională Standard a Educației*), care oferă un limbaj comun și o structură metodologică pentru analiza ocupațiilor, competențelor și calificărilor. În Republica Moldova, **Clasificatorul Ocupațiilor** (CORM 0006-2021) constituie un punct de plecare pentru alinierea ocupațiilor naționale la standardele internaționale, facilitând astfel integrarea acestora în cadrul european și global al calificărilor.

La nivel educațional, **Cadrul Național al Calificărilor al Republicii Moldova** (CNCRM), adoptat prin Hotărâre de Guvern nr. 330 din 31.05.2023, joacă un rol central în definirea, structurarea și actualizarea calificărilor. Acest document integrează principiile și abordările promovate de **Cadrul European al Calificărilor** (*European Qualifications Framework, EQF*), punând accent pe rezultatele învățării și pe competențele necesare diferitor nivele de calificare. CNC oferă un fundament metodologic care permite clarificarea relației dintre competențele dobândite în procesul educațional și cerințele practice impuse de angajatori. Astfel, acesta contribuie la crearea unei sinergii între formarea profesională și dinamica pieței muncii.

Figura 1 - ilustrează relația dintre standardele naționale și internaționale în contextul calificărilor profesionale, pieței muncii și sistemului educațional. Ea evidențiază interacțiunile dintre mai multe componente-cheie pentru alinierea calificărilor la cerințele pieței muncii și la standardele internaționale.

Standardele naționale în domeniul infodocumentar reflectă cerințele angajatorilor, adaptate specificului sectorului informațional și contextului național. Acestea stau la baza dezvoltării calificărilor profesionale, fiind structurate în funcție de nevoile actuale ale instituțiilor infodocumentare. Pe de altă parte, standardele internaționale din domeniu, influențate de tendințele globale în gestionarea informației și transformare digitală, sprijină integrarea calificărilor într-un cadru internațional, facilitând mobilitatea profesioniștilor și com-

parabilitatea competențelor în diferite țări. Această armonizare contribuie la crearea

unei forțe de muncă adaptabile, capabile să răspundă cerințelor globale ale sectorului.

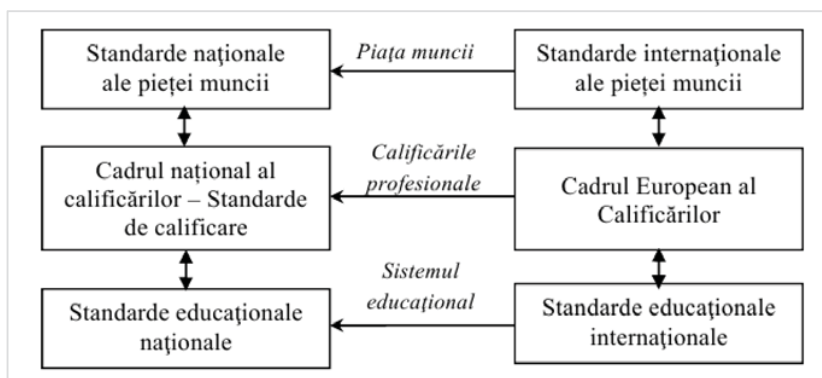

Fig. 1. Corelația și interdependența dintre cadrul normativ al pieței muncii și standardele educaționale

Sursa: Ghid metodologic pentru transpunerea competențelor profesionale în rezultate ale învățării [8].

Cadrul Național al Calificărilor joacă un rol central în stabilirea conexiunii dintre standardele naționale și cele internaționale. CNC oferă o structură metodologică pentru definirea standardelor de calificare și pentru integrarea lor coerentă în sistemul educațional, având ca scop principal asigurarea coerenței între pregătirea profesională și cerințele pieței muncii. Pe plan internațional, Cadrul European al Calificărilor funcționează ca un mecanism de interoperabilitate între diferite cadre naționale, contribuind la transparența, comparabilitatea și recunoașterea calificărilor în spațiul european.

Standardele educaționale naționale, ca parte a sistemului educațional, sunt concepute pentru a implementa obiectivele definite de CNC, punând accent pe formarea competențelor relevante pentru nevoile pieței muncii. În același timp, standardele educaționale internaționale stabilesc un punct de referință pentru calitatea procesului educațional și facilitează integrarea acestuia în contextul global al calificărilor.

Interacțiunile dintre aceste elemente subliniază importanța unui dialog constant între piața muncii, sistemul educațional și organismele de reglementare. Piața muncii influențează direct standardele naționale ale calificărilor, care, la rândul lor, determină cerințele pentru programe-

le educaționale. Totodată, cadrele europene și internaționale oferă un cadru de comparație și sprijină adaptarea continuă la cerințele emergente.

Cadrul conceptual al corelării competențelor profesionale cu cerințele pieței muncii în Republica Moldova include, de asemenea, instrumente normative importante precum *Nomenclatorul domeniilor de studii și al specialităților în învățământul superior*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 412 din 12 iunie 2024 [3], elaborat în conformitate cu recomandările ISCED. Documentul clarifică structura și specificațiile domeniilor de studii profesionale, oferind un ghid coerent pentru organizarea programelor de Licență (ciclul I) și Master (ciclul II), precum și un nomenclator separat pentru studiile doctorale (ciclul III), cu obiectivul de a asigura continuitatea și relevanța calificărilor la toate nivelele educaționale. Pe lângă acesta, *Nomenclatorul domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar*, aprobat inițial prin Hotărârea Guvernului nr. 853 din 14 decembrie 2015 și actualizat în anul 2024 [4], oferă un suport structural important pentru organizarea formării profesionale de calificare medie. Actualizarea sa recentă reflectă schimbările apărute în cerințele pieței muncii și aliniază conținutul programelor de formare la standardele internaționale. Acest nomenclator definește cu claritate specialitățile și

calificările, stabilind un cadru care să faciliteze pregătirea practică și integrarea profesională a absolvenților. Utilizarea acestor nomenclatoare alături de alte instrumente internaționale precum ISCO, ESCO și ISCED consolidează baza metodologică pentru dezvoltarea standardelor de calificare și a programelor educaționale orientate spre cerințele dinamice ale pieței muncii. Astfel, cadrul conceptual devine un instrument puternic pentru crearea unui ecosistem educațional care răspunde nevoilor actuale și viitoare ale societății.

Procesul de elaborare și validare a standardelor de calificare în Republica Moldova este reglementat de *Metodologia de elaborare, validare și aprobare a standardelor de calificare* [9], care stabilește pașii necesari pentru a asigura coerența și relevanța calificărilor profesionale. Această metodologie include mecanisme clare de consultare și implicare a actorilor relevanți, precum angajatorii, organizațiile profesionale și furnizorii de educație, în procesul de definire a competențelor. Astfel, se urmărește adaptarea continuă a standardelor de calificare la noile cerințe și tendințe din domeniul infodocumentar, ceea ce contribuie la reducerea discrepanțelor dintre cunoștințele dobândite în cadrul formal al educației și abilitățile necesare în contextul profesional.

Elaborarea și implementarea standardelor de calificare în domeniul infodocumentar

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova (MEC), recunoscând importanța standardelor de calificare pentru asigurarea calității și relevanței pregătirii profesionale, și-a asumat rolul de lider în procesul de elaborare și implementare a acestor standarde în diverse domenii de studiu. În domeniul infodocumentar, acest proces a fost conturat de inițiative strategice susținute prin parteneriate naționale și internaționale, care au oferit resurse și expertiză pentru a răspunde cerințelor pieței muncii și pentru a alinia formarea profesională la standardele internaționale.

Elaborarea standardelor de calificare pentru învățământul superior din domeniul de formare profesională 0322. *Biblioteconomie, informare și studii arhivistice* a fost re-

alizată în cadrul Proiectului „Învățământul Superior în Moldova” (MHEP), nr. 65420-MD, finanțat de Banca Mondială. Acest proiect, coordonat de Universitatea de Stat din Moldova, a avut drept obiectiv general modernizarea sistemului de învățământ superior prin actualizarea standardelor de calificare, armonizarea acestora cu cerințele internaționale și sporirea competitivității absolvenților pe piața muncii. Prin acest demers, au fost elaborate standarde care integrează atât competențe de bază, cât și avansate, aliniate cerințelor actuale din sectorul infodocumentar, cum ar fi transformarea digitală, gestionarea informației și utilizarea noilor tehnologii.

Pentru învățământul profesional tehnic, procesul de elaborare a standardelor de calificare pentru domeniul de formare profesională 0322. *Biblioteconomie, informare și arhivare* a fost sprijinit prin proiectul „KoFi DEZA – Starke Unternehmen und Kommunen für Moldau”. Acest proiect, coordonat de Universitatea Tehnică a Moldovei, s-a concentrat pe dezvoltarea standardelor, actualizarea planurilor de învățământ, elaborarea curricula și a materialelor didactice pentru calificările oferite în cadrul formării profesional-tehnice. Scopul acestui program a fost să faciliteze integrarea competențelor teoretice și practice necesare în domeniul infodocumentar, conectând în mod direct pregătirea profesională la cerințele angajatorilor și la nevoile pieței muncii.

Ambele inițiative au avut la bază o abordare colaborativă, implicând experți din mediul academic, angajatori (Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova, Biblioteca Științifică a Universității Tehnice a Moldovei, Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” ș.a.), reprezentanți ai asociațiilor profesionale, cum ar fi Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Ministerului Culturii, precum și alți actori relevanți. Această abordare participativă a permis identificarea și integrarea competențelor-cheie necesare în sectorul infodocumentar, precum gestionarea resurselor informaționale, utilizarea tehnologiilor

digitale, comunicarea eficientă și managementul bibliotecilor.

Corelarea standardelor de competență și de calificare în domeniul infodocumentar

Relația dintre standardele de calificare și cele de competență joacă un rol semnificativ în asigurarea coerenței și relevanței formării profesionale pentru domeniul infodocumentar. Această corelare permite stabilirea unei legături funcționale între cerințele pieței muncii și rezultatele educaționale, contribuind astfel la integrarea absolvenților în mediul profesional.

Figura 2 - prezintă relația dintre standardele de competență (pentru nivelele 6-8 CNC) sau standardele ocupaționale (pentru nivelele 3-5 CNC), standardele de calificare și rezultatele învățării, ilustrând modul în care procesul educațional este structurat pentru a răspunde cerințelor pieței muncii. Acest model conceptual subliniază importanța corelării între competențele profesionale specificate în standardele de competență sau cele ocupaționale și rezultatele educaționale prevăzute de standardele de calificare.

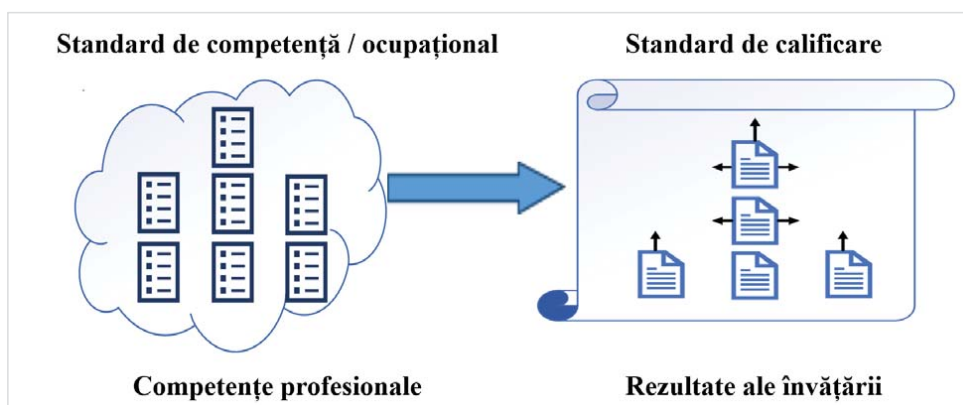

Fig. 2. Aria de cuprindere a procesului educațional

Sursa: Ghid metodologic pentru transpunerea competențelor profesionale în rezultate ale învățării [8].

Standardele de calificare, incluzând standardele de competență, reprezintă un instrument structurat și validat care identifică și descrie competențele profesionale necesare, specificând nivelele acestora și domeniile de cunoștințe aferente fiecărei arii de competență. Aceste standarde stabilesc cerințele ce trebuie îndeplinite de un candidat pentru a ocupa poziții precum bibliotecar cu studii medii sau cu calificări universitare (licență, masterat, doctorat).

Aceste standarde adoptă o abordare orientată spre educația bazată pe competențe, înlocuind modelul tradițional axat strict pe acumularea de cunoștințe. Formarea și evaluarea centrate pe competențe pun accent pe aplicarea practică și pe demonstrarea abilităților în contexte reale, conform unor nivele predefinite de competență. În acest fel, accentul cade pe performanță și rezultatele măsurabile, reflectând cerințele

reale ale pieței muncii. Dinamica schimbărilor tehnologice și sociale a impulsionat o reevaluare a relației dintre domeniul infodocumentar și cel educațional, subliniind necesitatea adaptării continue la tendințele emergente.

Deși, atât piața muncii, cât și sistemul educațional folosesc termeni care par asemănători, semnificațiile atribuite acestora pot varia considerabil. De exemplu, conceptul de „competență profesională” este specific pieței muncii, fiind folosit pentru a descrie cerințele legate de atribuțiile, responsabilitățile și calificările necesare unei funcții, indiferent de modul în care acestea au fost dobândite (formal nonformal sau informal). Conform *Metodologiei de elaborare, validare și aprobare a standardelor de calificare* termenul competență înseamnă „capacitatea dovedită de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de muncă sau de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală” [9, p. 5]. Aceste

te competențe, definite în standardele de competență și cele ocupaționale, sunt integrate în standardele de calificare și sunt aliniate la cerințele pieței muncii, fiind structurate pe nivele conform Cadrului Național al Calificărilor din Republica Moldova (nivelele 4, 6, 7 și 8).

În contrast, sistemul educațional folosește conceptul de „*rezultate ale învățării*”, care descrie ceea ce un absolvent știe, înțelege și poate face după finalizarea unui program de studii sau de formare profesională. *Metodologia de elaborare, validare și aprobare a standardelor de calificare* definește rezultatele învățării ca „*enunțuri care se referă la ceea ce cunoaște, înțelege și este capabil să facă un elev/student/cursant la finalizarea unui proces de învățare și care sunt definite sub formă de cunoștințe, aptitudini, responsabilitate și autonomie*” [9, p. 5]. Aceste rezultate sunt definite clar, sunt măsurabile și utilizate ca bază pentru evaluarea competențelor dobândite de elevi, studenți, masteranzi, doctoranzi sau cursanți. După certificarea acestor rezultate, absolventul este pregătit să intre pe piața muncii. Această separare terminologică între „competențe” și „rezultate ale învățării”, reflectă relația complexă și complementară dintre sistemul educațional și piața muncii, contribuind la o mai bună adaptare a programelor educaționale la nevoile domeniului infodocumentar în schimbare.

Destinația și scopul standardelor de calificare în domeniul de formare profesională Biblioteconomie, informare și studii arhivistice

Standardele de calificare în domeniul de formare profesională Biblioteconomie, informare și studii arhivistice au fost elaborate pentru a răspunde mai multor nevoi și categorii de beneficiari. În primul rând, aceste standarde servesc drept ghid pentru instituțiile de învățământ profesional tehnic (Colegiul de Arte „Nicolae Botgros” din Soroca și Colegiul „Mihail Ciachir” din Comrat) și universitar (Universitatea de Stat din Moldova) care oferă programe de formare profesională în acest domeniu la toate nivelele de formare profesională (Bibliotecar cu calificare medie, Licență, Masterat, Doctorat), pentru evaluarea și certificarea calificărilor, precum și pentru descrierea competențelor cerute de piața muncii

prin prisma rezultatelor învățării. Totodată, ele servesc drept bază pentru evaluarea și certificarea calificărilor, precum și pentru descrierea competențelor cerute de piața muncii prin prisma rezultatelor învățării.

În al doilea rând, standardele se adresează angajatorilor din sectorul infodocumentar (biblioteci din Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova, centre de informare și documentare, Camera Națională a Cărții din Republica Moldova ș.a.), oferindu-le un instrument clar și obiectiv pentru evaluarea și selecția candidaților. Acestea descriu competențele și abilitățile pe care trebuie să le dețină un profesionist în biblioteconomie și știința informării, ceea ce facilitează identificarea persoanelor calificate pentru diverse poziții și responsabilități în cadrul instituțiilor. Totodată, ele sprijină angajații în planificarea progresului profesional, oferindu-le un cadru de referință pentru a-și obține calificările necesare și pentru a remedia eventualele lacune în cunoștințe, abilități, autonomie și responsabilitate. În plus, standardele de calificare contribuie la asigurarea transparenței și echității în evaluarea și recunoașterea calificărilor dobândite prin învățare formală, nonformală sau informală, atât în Republica Moldova, cât și la nivel internațional.

Pe lângă acestea, standardele sunt importante pentru organismele de reglementare și pentru factorii de decizie politică, asigurând o coerență între educație, cerințele pieței muncii și standardele internaționale. Prin implementarea lor, se urmărește crearea unui cadru care să permită modernizarea și dezvoltarea domeniului infodocumentar în conformitate cu tendințele globale.

Un alt avantaj al standardelor de calificare constă în facilitarea mobilității profesionale. Ele asigură echivalarea calificărilor obținute în diferite contexte educaționale sau geografice, susținând astfel integrarea eficientă pe piața muncii.

În procesul de elaborare a standardelor de calificare, o atenție deosebită a fost acordată analizei tendințelor și provocărilor viitoare din domeniul biblioteconomiei și științei informării. Un aspect semnificativ în acest sens îl constituie capacitatea profesiei

de bibliotecar de a anticipa și de a se adapta la schimbările tehnologice, informaționale și sociale. Rolul specialiștilor în informare și documentare va evolua în direcția gestionării eficiente a resurselor informaționale digitale, sprijinirii accesului deschis la informație și satisfacerii cerințelor tot mai diversificate ale utilizatorilor.

Pe lângă competențele tradiționale, standardele de calificare în domeniul infodocumentar includ abilități legate de utilizarea tehnologiilor emergente, digitalizarea conținutului, gestionarea datelor și promovarea incluziunii informaționale. Aceste orientări reflectă necesitatea ca profesioniștii din acest domeniu să fie pregătiți să joace un rol activ în transformarea digitală a societății și în sprijinirea dezvoltării durabile. Astfel, standardele de calificare devin un instrument strategic pentru adaptarea profesiei la cerințele viitorului.

Structura standardelor de competență în domeniul de formare profesională Biblioteconomie, informare și studii arhivistice

Standardele de competență sunt documente structurate, care oferă o descriere clară și detaliată a cerințelor specifice pentru o anumită ocupație sau domeniu profesional. Structura standardelor de competență în domeniul Biblioteconomie, informare și studii arhivistice este concepută pentru a reflecta cerințele pieței muncii și pentru a alinia rezultatele învățării la competențele profesionale necesare. Totodată, structura acestor standarde corespunde prevederilor *Metodologiei de elaborare, validare și aprobare a standardelor de calificare* [9] și include 10 elemente obligatorii, inclusiv:

1. Foaia de titlu;
2. Fișa de validare a conformității;
3. Fișa de consultare a proiectului standardului de calificare cu partenerii sociali;
4. Formularul calificării;
5. Lista ocupațiilor tipice din CORM;
6. Competențe relevante calificării;
7. Transpunerea competențelor din standardul ocupațional/standardul de competență în rezultate ale învățării;
8. Detalierea rezultatelor învățării;
9. Cerințe și criterii de evaluare a rezultatelor învățării în vederea atribuirii calificării;

10. Asigurarea calității standardului de calificare.

Vom analiza în continuare câteva dintre aceste componente.

• Formularul calificării

Formularul calificării, pe lângă alte informații importante, include o descriere detaliată a fiecărei calificări, oferind o perspectivă generală asupra activităților profesionale și a rolului persoanelor care dețin aceste calificări.

Astfel, calificarea de *Bibliotecar (calificare medie)*, corespunzătoare nivelului 4 din Cadrul Național al Calificărilor (CNC), este acordată absolvenților programelor de studii profesionale tehnice postsecundare. Calificarea de *Licențiat în Științe ale Comunicării*, nivel 6 CNC, este atribuită absolvenților programelor de studii de licență în specializarea Biblioteconomie, asistență informațională și arhivistică (conform noului Nomenclator – specialitatea Biblioteconomie și știința informării). Pentru nivelul 7 CNC, calificarea de *Master în Științe ale Comunicării* este acordată celor care finalizează programele de master în domeniul de formare profesională Biblioteconomie, informare și studii arhivistice. În fine, calificarea de *Doctor în Științe ale Comunicării*, corespunzătoare nivelului 8 CNC, este conferită absolvenților studiilor superioare de doctorat.

Descrierea calificărilor în fiecare standard include o scurtă prezentare a calificării din perspectiva formării profesionale și a competențelor necesare pentru piața muncii. Aceasta reflectă sarcini specifice precum organizarea colecțiilor de bibliotecă, gestionarea resurselor informaționale, sprijinirea utilizatorilor în accesarea informațiilor, prestarea serviciilor informaționale, culturale, educaționale, managementul instituției infodocumentare, cercetarea științifică în domeniul infodocumentar etc. Această abordare asigură o claritate în ceea ce privește cerințele profesionale și așteptările angajatorilor în domeniul infodocumentar.

• Lista ocupațiilor tipice

O componentă importantă a standardului o reprezintă lista ocupațiilor tipice asociate fiecărei calificări. Această secțiune are rolul de a identifica și descrie domeniile de activitate și funcțiile profesionale pentru care

calificarea oferă pregătirea necesară. Lista este elaborată în conformitate cu clasificările naționale și internaționale, oferind astfel o abordare comparabilă și adaptabilă la diferite contexte economice și profesionale.

Pentru fiecare calificare (Tabelul 1), lista include următoarele categorii:

- Ocupații tipice conform CORM 0006-2021, care este utilizat pentru a defini ocupațiile și funcțiile corespunzătoare calificărilor la nivel național.
- Ocupații tipice conform ESCO 08 ofe-

ră o perspectivă europeană asupra ocupațiilor. Aceasta permite identificarea funcțiilor similare în alte țări din Uniunea Europeană, asigurând mobilitatea profesională.

- Ocupații tipice conform ISCO-08 detaliază ocupațiile la nivel global.
- Alte clasificări relevante (de ex. CAEM/ISIC/OMC), care oferă informații suplimentare despre locul calificării în cadrul sectoarelor economice și despre aplicabilitatea sa în diverse industrii.

Tabelul 1. Lista ocupațiilor tipice pentru calificările din domeniul de formare profesională Biblioteconomie, informare și studii arhivistice

Calificarea	Exemple de ocupații tipice conform CORM (006-2021)	Exemple de ocupații tipice conform ESCO 08
Bibliotecar (calificare medie)	441101 Bibliotecar/bibliotecară (studii profesional-tehnice) 441102 Bibliotecar/bibliotecară-arhivar 441103 Funcționar/funcționară bibliotecă	4411.1 Asistent bibliotecar
Licențiat în Științe ale Comunicării	262204 Bibliograf/bibliografă 262205 Bibliotecar catalogator/bibliotecară catalogatoare 262206 Bibliotecar formator/bibliotecară formatoare 262207 Bibliotecar/bibliotecară 262209 Bibliotecar-redactor/bibliotecară-redactoare 262210 Bibliotehtnolog	2622.2 Bibliotecar/ Bibliotecară Etichetă alternativă: – bibliotecar de resurse electronice – bibliotecar arhivist – coordonator de rețea de bibliotecă – supraveghetor de bibliotecă – asistent tehnic de bibliotecă – cercetător literar – bibliotecar școlar – bibliotecar de colecții speciale – manager de tezaur
Master în Științe ale Comunicării	134901 Bibliograf principal/bibliografă principală 134902 Bibliotecar principal/ bibliotecară principală 134905 Director (șef)/ directoare (șefă) arhiva organizației 134910 Director/directoare bibliotecă 262201 Administrator/administratoare rețele automatizate de bibliotecă 262203 Administrator/administratoare sistem informatizat de bibliotecă 262208 Bibliotecar-metodist/ bibliotecară-metodistă 262211 Cercetător științific stagiar/cercetătoare științifică 262213 Documentarist/ documentaristă 262215 Secretar științific/secretară științifică biblioteconomie	1349.11 Funcționar responsabil de gestionarea documentelor/ funcționară responsabilă de gestionarea documentelor Etichetă alternativă: – manager de arhivă – manager de documentare – manager de înregistrări – specialist în managementul documentelor – specialist în gestionarea documentelor 1349.16 Director bibliotecă 2622.1 Documentarist/ Documentaristă
Doctor în Științe ale Comunicării	1223 Conducători/ conducătoare din domeniul cercetării și dezvoltării. 2310 Profesori universitari/profesoare universitare și asimilați/asimilate.	1223.2 Manager de cercetare și dezvoltare 2310.1 Cadrul didactic în învățământul superior

Sursa: Elaborat conform standardelor de calificare [11-14].

Prin includerea acestor liste detaliate, standardele de calificare nu doar clarifică ocupațiile pentru care sunt pregătiți absolvenții, ci și facilitează integrarea acestora în piața muncii națională și internațională. Acest cadru sprijină atât absolvenții, prin creșterea angajabilității lor, cât și angajatorii, prin furnizarea unui ghid clar pentru recrutare și evaluare. Totodată, corelarea cu clasificările internaționale contribuie la recunoașterea calificărilor în alte țări și la asigurarea compatibilității acestora în diverse contexte economice.

• **Competențe relevante calificării**

Următorul compartiment din standardul de calificare oferă o descriere detaliată a competențelor relevante pentru fiecare calificare, organizate în trei categorii principale: *competențe transversale*, *competențe generale* și *competențe profesionale*. Aceste competențe sunt grupate în mod sistematic pe arii de competențe, ceea ce permite o organizare clară și orientată spre cerințele domeniului profesional. Pentru *competențele generale* și *competențele profesionale*, ariile de competențe sunt aceleași, ceea ce asigură coerența și continuitatea între abilitățile generale și cele specifice profesiei.

Documentele normative naționale nu oferă o definiție explicită a conceptului de arie, de competență, menționându-se doar că aceas-

ta ar trebui să reprezinte etapele sau fazele de furnizare a unui serviciu sau de realizare a unei producții. Potrivit definiției din *Glossary of Key Information Security Terms*, o arie de competență este „un grup de enunțuri privind cunoștințele și abilitățile care reflectă capacitatea unei persoane de a îndeplini sarcini într-un anumit domeniu”. Aceasta joacă un rol semnificativ în ghidarea cursanților pentru a explora domeniile de interes, în sprijinirea planificării și dezvoltării carierei, în identificarea lacunelor în cunoștințe și abilități și în furnizarea unui mijloc de evaluare sau demonstrare a capacităților acestora în cadrul unui domeniu specific [11]. Obiectivul educațional este definit prin conținutul cunoștințelor și abilităților necesare pentru realizarea sarcinilor dintr-un anumit domeniu, facilitând atât planificarea carierei, cât și evaluarea competențelor persoanei care învață.

Ariile de competență incluse în standardele de calificare au fost armonizate cu recomandările Federației Internaționale a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecare (IFLA), cu standardele de calificare existente în alte țări europene, precum și cu categoriile de competențe necesare specialiștilor din domeniul biblioteconomiei și științei informării. Structurarea acestor arii pentru nivelele de calificare 4, 6, 7 și 8 CNC este ilustrată în Figura 3.

Aria de competență pentru Bibliotecar (calificare medie), Nivelul calificării – 4 CNC		
1. Organizarea activităților infodocumentare	2. Gestionarea colecțiilor de bibliotecă și prelucrarea resurselor informaționale	3. Prestarea serviciilor pentru utilizatori și dezvoltarea profesională
Aria de competență pentru calificarea Licențiat, Nivelul calificării – 6 CNC		
1. Documentarea și analiza proceselor infodocumentare	2. Implementarea proceselor infodocumentare	3. Monitorizarea proceselor infodocumentare
Aria de competență pentru calificarea Masterat, Nivelul calificării – 7 CNC		
1. Documentarea și analiza proceselor infodocumentare	2. Implementarea proceselor infodocumentare	3. Monitorizarea proceselor infodocumentare
Aria de competență pentru calificarea Doctorat, Nivelul calificării – 8 CNC		
1. Proiectarea activităților de cercetare și predare în domeniul jurnalismului și informării	2. Realizarea activităților de cercetare și predare în domeniul jurnalismului și informării	3. Eficientizarea activităților din domeniul jurnalismului și informării prin fundamentări științifice

Fig. 3. Ariile de competență în funcție de nivelele de calificare

Sursa: Elaborată conform standardelor de calificare [12-15].

Ariile de competență pentru Licență și Masterat sunt identice, deși acestea reprezintă nivele educaționale diferite, Masteratul fiind un nivel superior Licenței. Diferența constă în competențele și rezultatele învățării, care sunt definite în funcție de complexitatea lor, conform ierarhiei stabilite de taxonomia lui Bloom. Pentru Doctorat ariile de competență au fost elaborate

ținând cont că domeniul de formare profesională *Biblioteconomie, informare și studii arhivistice* face parte din domeniul general de studii *Jurnalism și Informare*, precum și de faptul că aceste programe sunt axate pe studiul individual aprofundat.

1. Competențe transversale (CT)

Competențele transversale sunt abilități care pot fi aplicate în diverse contexte profesionale, indiferent de domeniu (Tabelul 2).

Tabelul 2. Competențe transversale pentru calificările din domeniul de formare profesională Biblioteconomie, informare și studii arhivistice

Nivel 4 CNC	Nivel 6 CNC	Nivel 7 CNC	Nivel 8 CNC
CT ₁ . Comunicarea în limba română, inclusiv prin abilități de rezumare, parafrizare, interpretare și înțelegere interculturală.	CT ₁ . Dezvoltarea personală și profesională.	CT ₁ . Autocontrolul procesului de învățare și diagnoza nevoilor de formare profesională.	CT ₁ . Autogestiunea proceselor de formare profesională și de învățare pe parcursul vieții.
CT ₂ . Aplicarea cunoștințelor și tehnologiilor pentru a răspunde nevoilor umane percepute (precum medicina, transportul sau comunicarea).	CT ₂ . Gestionarea activității profesionale.	CT ₂ . Analiza reflexivă a propriei activități profesionale.	CT ₂ . Autoevaluarea randamentului muncii și activității profesionale.
CT ₃ . Gestionarea eficiență a propriei învățări, fie individual, fie în grupuri.	CT ₃ . Aplicarea regulilor/ principiilor de etică, deontologie și integritate profesională.	CT ₃ . Aplicarea regulilor/ principiilor de etică, deontologie și integritate profesională.	CT ₃ . Aplicarea regulilor/ principiilor de etică, deontologie și integritate profesională.
CT ₄ . Aplicarea ideilor în practică prin creativitate, inovație și asumarea de riscuri.	CT ₄ . Utilizarea eficientă a resurselor de comunicare.	CT ₄ . Utilizarea eficientă a resurselor diversificate de comunicare.	CT ₄ . Utilizarea eficientă a resurselor diversificate de comunicare.
CT ₅ . Exprimarea culturală a ideilor, experiențelor și emoțiilor într-o varietate de medii, precum muzica, literatura și artele vizuale și ale spectacolului.	CT ₅ . Executarea rolurilor și activităților specifice muncii în echipă.	CT ₅ . Executarea activităților specifice muncii în echipă cu asumarea de roluri/ funcții în activitate.	CT ₅ . Extinderea cadrelor relaționale și acționale în vederea fortificării interacțiunii sociale.
	CT ₆ . Aplicarea artei de negociere.	CT ₆ . Aplicarea eficientă a metodelor specifice de activitate.	CT ₆ . Aplicarea adecvată a metodelor specifice de lucru.
	CT ₇ . Utilizarea eficientă a instrumentelor TIC.	CT ₇ . Gestionarea activității infodocumentare în condiții de autonomie și independență profesională.	CT ₇ . Gestionarea activității profesionale în condiții de autonomie și independență profesională în domeniul media și comunicare.

	CT ₈ . Deținerea competențelor antreprenoriale.	CT ₈ . Utilizarea eficientă a instrumentelor TIC.	CT ₈ . Utilizarea eficientă a tehnologiilor moderne în procesele din domeniul media și comunicare.
		CT ₉ . Deținerea competențelor antreprenoriale.	CT ₉ . Deținerea competențelor antreprenoriale.

Sursa: Elaborat conform standardelor de calificare [12-15].

2. Competențe generale (CG)

Competențele generale sunt acele competențe care contribuie la dezvoltarea profesională și personală și care reflectă

cerințele generale ale pieței muncii și sunt proprii unui grup de profesii/specialități înrudite în cadrul unui domeniu ocupațional sau de formare profesională (Tabelul 3).

Tabelul 3. Competențe generale pentru calificările din domeniul de formare profesională Biblioteconomie, informare și studii arhivistice

Nivel 4 CNC	Nivel 6 CNC	Nivel 7 CNC	Nivel 8 CNC
CG ₁ . Utilizarea eficientă a tehnicilor, metodelor și tehnologiilor de comunicare în cadrul rețelelor profesionale și dezvoltarea încrederii partenerilor utilizând valori personale și competențe profesionale.	CG ₁ . Căutarea informațiilor din diverse surse.	CG ₁ . Căutarea avansată a informațiilor din diverse surse.	CG ₁ . Efectuarea cercetărilor științifice care să producă cunoștințe noi în domeniul media și comunicare.
CG ₂ . Utilizarea TIC, a hardware-urilor și software-urilor specializate pentru muncă, timp liber și comunicare;	CG ₂ . Analiza datelor și informațiilor infodocumentare.	CG ₂ . Analiza datelor și informațiilor referitoare la activitatea instituției infodocumentare.	CG ₂ . Elaborarea proiectelor de cercetare în domeniul media și comunicare.
CG ₃ . Participarea într-un mod eficient și constructiv la viața socială și de muncă, implicarea în mod activ și democratic în comunitate.	CG ₃ . Luarea deciziilor în activitatea infodocumentară.	CG ₃ . Întocmirea documentelor specifice activității instituției infodocumentare.	CG ₃ . Organizarea activității de cercetare și științifico-didactice în domeniul media și comunicare.
CG ₄ . Comunicarea în cel puțin o limbă străină, inclusiv prin abilități de rezumare, parafrizare, interpretare/traducere și înțelegere interculturală.	CG ₄ . Gestionarea proceselor infodocumentare.	CG ₄ . Adoptarea și validarea strategiilor de dezvoltare a instituției infodocumentare.	CG ₄ . Elaborarea materialelor științifico-didactice și metodologice în domeniul media și comunicare.
CG ₅ . Dezvoltarea personală și profesională utilizând diverse surse și forme de învățare.	CG ₅ . Evaluarea activității infodocumentare.	CG ₅ . Promovarea culturii calității în instituția infodocumentară.	CG ₅ . Aplicarea metodelor și instrumentelor moderne de cercetare și didactică de profil jurnalistic, comunicațional și biblioteconomic.
	CG ₆ . Asigurarea calității muncii prestate.	CG ₆ . Verificarea respectării procedurilor.	

Sursa: Elaborat conform standardelor de calificare [12-15].

3. Competențe profesionale (CP)

Competențele profesionale sunt cele care definesc abilitățile și cunoștințele specifice unei calificări. Acestea sunt structurate pe arii ocupaționale pentru nivelele 6-8 ale Cadrului Național al Calificărilor, ceea ce permite o organizare clară și orientată spre nevoile pieței muncii. O arie ocupațională reprezintă un domeniu bine definit de activități profesionale care grupează competențele necesare pentru realizarea unor funcții sau sarcini specifice în cadrul unei ocupații sau calificări.

Pentru nivelul 6 CNC, ariile ocupaționale includ:

- Gestionarea resurselor informaționale;
- Prelucrarea, stocarea și preservarea informațiilor și resurselor informaționale;
- Prestarea serviciilor pentru utilizatorii de informație.

La nivelul 7 CNC, ariile ocupaționale sunt structurate astfel:

- Gestionarea proceselor de dezvoltare, prelucrare, stocare și preservare a resurselor informaționale;
- Prestarea serviciilor pentru utilizatorii de informație;

- Management și dezvoltare profesională în instituțiile infodocumentare.

Pentru nivelul 8 CNC, ariile ocupaționale reflectă activități academice și de cercetare avansate:

- Cercetare, expertizare și inovare în domeniul media și comunicare;
- Activitatea didactică în domeniul jurnalismului și informării

Această organizare permite diferențierea clară a competențelor în funcție de complexitatea și specificul fiecărui nivel educațional, oferind astfel un cadru logic și adaptat pentru pregătirea profesională în funcție de cerințele pieței muncii și de obiectivele de formare.

De asemenea, pentru fiecare arie de competență au fost corelate competențele profesionale, conform standardului de competență pentru nivelele 6, 7 și 8, sau standardului ocupațional pentru nivelul 4 CNC. Tabelul 4 oferă o sinteză a competențelor profesionale corespunzătoare fiecărui nivel de studiu, care trebuie atinse până la finalizarea studiilor superioare universitare sau profesional-tehnice.

Tabelul 4. Competențe profesionale pentru calificările din domeniul de formare profesională Biblioteconomie, informare și studii arhivistice

Nivel 4 CNC	Nivel 6 CNC	Nivel 7 CNC	Nivel 8 CNC
CP ₁ Gestionarea activităților personale și profesionale	CP ₁ Culegerea informațiilor cu privire la piața infodocumentară	CP ₁ Estimarea pieței infodocumentare pe baza nevoilor de consum informațional	CP ₁ Stabilirea cadrului de necesități de cercetare, expertiză și inovare în domeniul media și comunicare
CP ₂ Gestionarea resurselor informaționale	CP ₂ Conformarea RI la cererile de informare	CP ₂ Identificarea procedurilor de analiză și sinteză a conținutului RI	CP ₂ Cercetarea, crearea și promovarea cunoștințelor din domeniul media și comunicare
CP ₃ Prelucrarea tehnică a RI	CP ₃ Constituirea și menținerea colecției de RI	CP ₃ Asigurarea calității colecțiilor de RI	CP ₃ Expertizarea și evaluarea științifică a activităților și produselor din domeniul media și comunicare
CP ₄ Prelucrarea biblioteconomică a RI	CP ₄ Asigurarea prezervării RI	CP ₄ Coordonarea dezvoltării, stocării și prezervării RI	CP ₄ Implementarea realizărilor științifice în practica jurnalistică, biblioteconomică și de comunicare

CP ₅ Gestionarea sistemului de cataloage	CP ₅ Evaluarea utilizării RI	CP ₅ Evaluarea gestionării RI	CP ₅ Conceptualizarea programelor de formare profesională în domeniul jurnalismului și informării
CP ₆ Întreținerea colecțiilor	CP ₆ Examinarea standardelor, formatelor de înregistrare a datelor și de prelucrare a RI	CP ₆ Estimarea conformității proceselor de prelucrare și preservare a informațiilor / datelor	CP ₆ Dezvoltarea și fundamentarea cursurilor de formare profesională continuă în învățământul jurnalistic, biblioteconomic și de comunicare
CP ₇ Conservarea RI	CP ₇ Analiza și sinteza conținutului RI	CP ₇ Examinarea nevoilor utilizatorilor în scopul extinderii ofertei de servicii și produse infodocumentare	CP ₇ Modernizarea și optimizarea procesului de învățământ aferent domeniului jurnalism și informare
CP ₈ Servirea utilizatorilor prin consulta-re și împrumut	CP ₈ Crearea sistemului de organizare și căutare a informației	CP ₈ Coordonarea prestării serviciilor infodocumentare și a instruirii utilizatorilor	
CP ₉ Informarea bibliografică	CP ₉ Stocarea și preservarea RI	CP ₉ Gestionarea elaborării produselor infodocumentare	
CP ₁₀ Prestarea serviciilor culturale și educaționale	CP ₁₀ Evaluarea calității procesului de prelucrare și preservare a informațiilor, datelor și RI	CP ₁₀ Evaluarea satisfacției utilizatorilor	
CP ₁₁ Utilizarea tehnicilor și instrumentelor TIC	CP ₁₁ Identificarea nevoilor de informare ale comunității	CP ₁₁ Evaluarea mediului extern și intern de funcționare a instituției infodocumentare	
CP ₁₂ Consolidarea capacităților profesionale	CP ₁₂ Analiza ofertei de servicii și produse informaționale	CP ₁₂ Planificarea activității instituției infodocumentare	
	CP ₁₃ Prestarea serviciilor infodocumentare și de instruire a utilizatorilor de informație	CP ₁₃ Organizarea activității metodologice și inovaționale în domeniul infodocumentar	
	CP ₁₄ Crearea produselor de informare și documentare	CP ₁₄ Evaluarea impactului activității infodocumentare	
	CP ₁₅ Constatarea satisfacției utilizatorilor		

Sursa: Elaborat conform standardelor de calificare [12-15].

• **Transpunerea competențelor din standardul ocupațional/standardul de competență în rezultate ale învățării**

Un aspect central al procesului de elaborare a standardelor de calificare este

transpunerea competențelor definite în standardul ocupațional pentru meseria Bibliotecar (calificare medie) [2] sau standardele de competență pentru cele 3 nivele de studii universitare [13-15], în rezultate ale

învățării. Acest proces facilitează adaptarea cerințelor profesionale ale pieței muncii la contextul educațional, asigurând coerența între formarea profesională și așteptările angajatorilor.

Standardele de competență (ocupaționale) identifică abilitățile competențele necesare pentru a desfășura activități specifice într-un domeniu profesional. Acestea descriu cerințele funcționale și operaționale dintr-o anumită ocupație, fără a include, însă, detalii despre modul de formare sau dobândire a acestor competențe.

Pe de altă parte, rezultatele învățării sunt formulări explicite care descriu ce ar trebui să știe, să înțeleagă și să fie capabil să facă un absolvent după finalizarea unui program educațional.

De exemplu, pentru o competență din standardul de competență aferent nivelului 6 CNC, precum „*Crearea sistemului de organizare și căutare a informației*”, rezultatele învățării sunt formulate astfel:

Absolventul/candidatul la atribuirea calificării poate:

- crea metadatele resurselor informaționale prin înregistrarea datelor bibliografice în sisteme integrate de bibliotecă (SIB);
- indexa resurse informaționale (RI) prin aplicarea sistemelor de clasificare, tezaure și vocabulare controlate;
- distinge procedeele de gestionare a fișierelor de autoritate, asigurând uniformitatea organizării și căutării informației.

Procesului de transpunere a competențelor în rezultate ale învățării constă, de asemenea, în identificarea disciplinelor specifice care contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale corespunzătoare. Aceste discipline sunt clar definite în cadrul programelor de studii, oferind o structură bine organizată pentru procesul de formare educațională. De exemplu, pentru competența menționată anterior și pentru atingerea rezultatelor învățării asociate acestei competențe, planul de învățământ

pentru nivelul 6 CNC ar trebui să cuprindă discipline precum:

- Organizarea informației
- Prelucrarea informației
- Limbaje documentare
- Extensible Markup Language (XML)
- Organizarea și tehnologia bibliografiei
- Software de bibliotecă
- Soluții open source pentru biblioteci
- Tehnologia creării bazelor de date
- Colecții și biblioteci digitale

• **Detalierea rezultatelor învățării**

Acest compartiment al standardelor de competență pentru nivelele 4, 6, 7 și 8 CNC oferă o descriere precisă și comprehensivă a rezultatelor care trebuie atinse în cadrul procesului educațional, în corelare cu competențele definite. Această secțiune este organizată astfel încât să includă următoarele elemente:

1. Rezultatele învățării detaliate în funcție de competențe, care sunt exprimate clar și structurate în termeni de:

- Cunoștințe: informațiile teoretice și practice pe care absolventul trebuie să le dețină;
- Aptitudini: capacitatea de a aplica cunoștințele dobândite pentru rezolvarea sarcinilor și problemelor specifice;
- Responsabilitate și autonomie: nivelul de independență și inițiativă necesar pentru desfășurarea activităților profesionale.

2. Stabilirea nivelului minim de competență necesar:

Pentru fiecare rezultat al învățării, se definește nivelul minim de competență care trebuie demonstrat de către absolvent. Această specificare este necesară pentru asigurarea unui standard uniform al calificării și pentru evaluarea corectă a performanței.

De exemplu, pentru competența „*Crearea sistemului de organizare și căutare a informației*” (Figura 4) rezultatele învățării pot fi detaliate astfel:

COMPETENȚA PROFESIONALĂ REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII			NIVEL MINIM DE COMPETENȚA ATINS/ DEMONSTRAT
CUNOȘTINȚE (K)	APTITUDINI (S)	RESPONSABILITATE ȘI AUTONOMIE (RA)	
1	2	3	4
CP 8. Crearea sistemului de organizare și căutare a informației			
Rezultatul învățării 13. <i>Absolventul/candidatul la atribuirea calificării poate crea metadatele RI prin înregistrarea datelor bibliografice în SIB</i>			
K ₁ Tipuri de date. K ₂ Conceptul de metadate. K ₃ Formatele de înregistrare a datelor. K ₄ Software specializate de bibliotecă utilizate în bibliotecile din Republica Moldova.	S ₁ Compară diverse tipuri de date. S ₂ Aplică scheme de creare a metadelor. S ₃ Utilizează formatele de înregistrare a datelor. S ₄ Analizează software specializate de bibliotecă utilizate în bibliotecile din Republica Moldova.	Absolventul autonom creează metadatele RI, fiind responsabil de corectitudinea înregistrării datelor bibliografice în SIB.	Absolventul: - distinge formatele metadelor; - identifică particularitățile software specializate de bibliotecă utilizate în bibliotecile din Republica Moldova.
Rezultatul învățării 14. <i>Absolventul/candidatul la atribuirea calificării poate indexa RI prin aplicarea sistemelor de clasificare, tezaure și vocabulare controlate</i>			
K ₁ Structura tabelelor CZU. K ₂ Regulile de clasificare a RI. K ₃ Principiile de organizare a tezaurilor și vocabularele controlate. K ₄ Tipurile de indexare a RI. K ₅ Regulile de indexare.	S ₁ Utilizează tabelele de clasificare CZU. S ₂ Respectă regulile de clasificare a RI. S ₃ Elaborează indici de clasificare CZU. S ₄ Aplică regulile de indexare a RI. S ₅ Utilizează tezaurele și vocabularele controlate pentru indexarea RI.	Absolventul autonom aplică diverse sisteme de clasificare, tezaure și vocabulare controlate pentru indexarea RI, fiind responsabil de calitatea indexării RI.	Absolventul: - elaborează indici de clasificare CZU; - aplică regulile de indexare a RI.
Rezultatul învățării 15. <i>Absolventul/candidatul la atribuirea calificării poate distinge procedeele de gestionare a fișierelor de autoritate, asigurând uniformitatea organizării și căutării informației</i>			
K ₁ Procedurile de creare a fișierelor de autoritate a vedetelor de subiect, nume de persoane, nume de colectivitate, titluri uniforme, nume geografice.	S ₁ Gestionează fișierele de autoritate a vedetelor de subiect, nume de persoane, nume de colectivitate, titluri uniforme, nume geografice.	Absolventul în mod autonom distinge procedeele de gestionare a fișierelor de autoritate, asumându-și responsabilitatea pentru uniformitatea organizării și căutării informației.	Absolventul: - distinge procedurile de gestionare a fișierelor de autoritate a vedetelor de subiect, nume de persoane, nume de colectivitate, titluri uniforme, nume geografice.

Fig. 4. Detalierea rezultatelor învățării, corespunzător competențelor, în termeni de cunoștințe, aptitudini, responsabilitate și autonomie

Sursa: Standardul de calificare pentru calificarea Licențiat în Științe ale Comunicării (Biblioteconomie, asistență informațională și arhivistică) [14].

Această abordare oferă un cadru clar pentru implementarea și evaluarea competențelor, contribuind la formarea unor profesioniști bine pregătiți, capabili să răspundă cerințelor pieței muncii. Totodată, detalierea rezultatelor învățării permite o mai bună înțelegere a așteptărilor și obiectivelor educaționale, atât pentru studenți sau cursanți, cât și pentru angajatori.

Este necesar de remarcat faptul că atingerea rezultatelor învățării definite în standardele de competență nu poate fi realizată exclusiv prin efortul instituțiilor de învățământ. Angajatorii devin parteneri importanți în acest proces prin oferirea de stagii, programe de mentorat și alte oportunități practice care completează educația formală. Astfel, aceștia contribuie direct la dezvoltarea abilităților practice ale studenților, punând bazele unei tranziții eficiente de la educație la angajare.

Prin clarificarea cerințelor educaționale și a rezultatelor învățării, aceste standarde contribuie la crearea unui ecosistem educațional și profesional bine sincronizat,

în care fiecare parte implicată are un rol bine definit.

- **Pentru profesori**, standardele oferă un ghid clar pentru proiectarea curricula și predarea orientată spre competențe. Ele permit adaptarea metodelor de instruire și a materialelor didactice la nevoile pieței muncii, facilitând o abordare practică și aplicativă în procesul educațional.
- **Pentru studenți**, standardele oferă transparență cu privire la competențele și abilitățile pe care le vor dobândi în timpul studiilor, oferindu-le o direcție clară în ceea ce privește așteptările pieței muncii. Acestea le permit să se pregătească mai bine pentru provocările profesionale, contribuind la sporirea angajabilității și a mobilității pe piața muncii naționale și internaționale.
- **Pentru angajatori**, standardele reprezintă un punct de referință în identificarea și recrutarea candidaților potriviți. Prin specificarea clară a competențelor profesionale și a rezultatelor învățării, angajatorii pot înțelege mai bine ce abilități și cunoștințe pot aduce absolvenții pe piața muncii.

Astfel, standardele de competență și de calificare creează o relație simbiotică între

profesori, studenți și angajatori, fiecare dintre aceștia beneficiind de pe urma unei structuri bine definite și orientate spre cerințele reale ale pieței muncii. Această abordare integrată asigură relevanța formării profesionale și contribuie la dezvoltarea unui sistem educațional care să răspundă în mod direct nevoilor societății contemporane.

Implementarea standardelor de calificare

Implementarea standardelor de calificare reprezintă etapa finală în procesul de aliniere a competențelor profesionale la cerințele pieței muncii. Aceasta presupune integrarea standardelor în sistemul educațional și profesional, utilizându-le ca instrumente pentru organizarea procesului de formare, evaluare și certificare. Procesul de implementare este unul complex, care implică mai mulți pași și actori relevanți.

Integrarea în curriculumul educațional

Un prim-pas în implementarea standardelor de calificare este integrarea acestora în curriculumul educațional al programelor de studii la toate nivelele (profesional-tehnic, licență, masterat, doctorat). Acest proces presupune:

- Revizuirea și adaptarea planurilor de învățământ pentru a include discipline care contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale specificate în standarde.
- Elaborarea curricula și a materialelor didactice în concordanță cu rezultatele învățării stabilite în standarde.
- Alinierea obiectivelor educaționale și a metodologiilor de predare la cerințele pieței muncii, astfel încât să fie asigurată formarea unor competențe relevante și actuale.

Formarea și instruirea personalului didactic

Implementarea eficientă a standardelor de calificare necesită formarea continuă a cadrelor didactice. Profesorii și formatorii trebuie să fie familiarizați cu noile cerințe ale standardelor, să dezvolte competențe metodologice adaptate rezultatelor învățării și să utilizeze instrumente moderne de predare, învățare și evaluare.

Evaluarea și certificarea competențelor

Standardele de calificare sunt utiliza-

te ca reper pentru evaluarea și certificarea competențelor absolvenților. În acest sens, procesul de evaluare este proiectat pentru a măsura nivelul de realizare a rezultatelor învățării prin metode și instrumente adecvate, cum ar fi:

- Susținerea examenului de calificare (proba teoretică și proba practică) pentru nivelul 4 CNC.
- Susținerea examenului și/sau a tezei/proiectului de licență pentru nivelul 6 CNC.
- Susținerea publică a tezei/proiectului de master pentru nivelul 7 CNC.
- Susținerea publică a tezei de doctorat pentru nivelul 8 CNC

Implicarea angajatorilor și a altor părți interesate

Un aspect important în implementarea standardelor de calificare este implicarea activă a angajatorilor (biblioteci, centre de informare și documentare etc.), a organizațiilor profesionale, cum ar fi Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și a altor părți interesate, de exemplu, Consiliul Biblioteconomic Național. Acest lucru asigură relevanța standardelor și facilitează tranziția absolvenților către piața muncii.

Monitorizare și actualizare

Odată implementate, standardele de calificare trebuie monitorizate și revizuite periodic pentru a reflecta dinamica pieței muncii și evoluțiile tehnologice. Conform informațiilor plasate de site-ul Registrului Național al Calificărilor, [10] standardele de calificare sunt valabile pentru o perioadă de 5 ani.

Perioada de valabilitate a standardelor de calificare este stabilită pentru fiecare nivel de calificare după cum urmează:

- Bibliotecar (calificare medie) – 03.05.2029
- Licențiat în Științe ale Comunicării (Biblioteconomie, asistență informațională și arhivistică) – 21.12.2028
- Master în Științe ale comunicării (Biblioteconomie, informare și studii arhivistice) – 21.12.2028
- Doctor în Științe ale comunicării (Jurnalism și comunicare, Biblioteconomie, informare și studii arhivistice) – 29.03.2029

Concluzii

Alinierea standardelor de calificare și a competențelor profesionale la cerințele pieței muncii reprezintă o premisă fundamentală pentru adaptarea formării în domeniul infodocumentar la cerințele actuale ale societății și economiei. În domeniul biblioteconomiei, informării și studiilor arhivistice, acest demers contribuie la dezvoltarea unor calificări relevante și orientate spre aplicabilitate practică.

Standardele de calificare sprijină atât angajatorii, prin clarificarea cerințelor de competențe profesionale, cât și absolvenții, prin creșterea șanselor de angajare și mobilitate profesională. Ele contribuie, de asemenea, la dezvoltarea unui sistem educațional orientat spre excelență și inovare.

Analiza efectuată subliniază rolul central

al standardelor de calificare ca instrumente de integrare a cerințelor angajatorilor în procesele de formare profesională. Prin preluarea competențelor din standardele de competență sau cele ocupaționale și transpunerea acestora în rezultate ale învățării, se asigură o pregătire profesională orientată spre rezultate măsurabile și aplicabile în practică.

Domaniul biblioteconomiei, informării și studiilor arhivistice se află într-un proces de transformare profundă, determinat de digitalizare și de schimbările în cerințele utilizatorilor. Adaptarea competențelor profesionale prin actualizarea standardelor de calificare sprijină nu doar angajabilitatea, ci și dezvoltarea unor noi roluri profesionale, esențiale pentru gestionarea informației în societatea contemporană.

Referințe bibliografice:

1. de ALWIS JAYASURIYA, Gina, RIYAZ, Aminath, MAJID, Shaheen. A review of the library and information science profession in the Maldives: Development, challenges and opportunities. *IFLA Journal*. 2022, 48(4), pp. 622-637. eISSN 1745-2651. DOI: <https://doi.org/10.1177/03400352211031577>
2. Guvernul Republicii Moldova. Cu privire aprobarea Standardului ocupațional pentru meseria – 441101 Bibliotecar / bibliotecară, nivelul 4 CNC. *Monitorul Oficial*. 2023, 19 octombrie, nr. 391-394, art. 968. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139495&lang=ro [accesat 2024-12-20]
3. Guvernul Republicii Moldova. Cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de studii și al specialităților în învățământul superior: HG nr. 412 din 12.06.2024. *Monitorul Oficial*. 2024, 13 iunie, nr. 251-253, art. 513. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143592&lang=ro [accesat 2024-12-20]
4. Guvernul Republicii Moldova. Cu privire la modificarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 853/2015. *Monitorul Oficial*. 2024, 4 mai, nr. 98 art. 405. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143084&lang=ro [accesat 2024-12-20]
5. INSKIP, Charles. What are the options for library and information studies education reform in addressing racial inequity in the library profession in the UK? *Journal of Librarianship and Information Science*. 2023, 55(4), pp. 972-998. eISSN 1741-6477. DOI: <https://doi.org/10.1177/09610006221114483>
6. JAGMOHAN, Meena. Library and Information Science (LIS) education and professional development: A case study. *ShodhKosh: Journal of Visual and Performing Arts*. 2024, 5(6), pp. 1279-1285. eISSN 2582-7472. DOI: <https://doi.org/10.29121/shodhkosh.v5.i6.2024.2195>
7. MATVIENKO, Oksana, & TSYVIN, Michael. "Digital" Professions of the Information Specialist: Educational Prospects and Labor Market Requirements. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*. 2021, (7), pp. 58-70. eISSN 2617-8427. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233279>
8. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. *Ghidul metodologic pentru transpunerea competențelor profesionale în rezultate ale învățării*. MEC, Ordin nr. 236, 2022. Disponibil: https://mec.gov.md/sites/default/files/ghid_metodologic_privind_transpunerea_competentelor_profesionale_in_rezultate_ale_invatarii.pdf [accesat 2024-12-20]

9. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. *Metodologia de elaborare, validare și aprobare a standardelor de calificare*. MEC, Ordin nr. 573, 2022. Disponibil: https://mec.gov.md/sites/default/files/advance_page/metodologia_de_elaborare_validare_si_aprobare_a_standardelor_de_calificare.pdf [accesat 2024-12-20]
10. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. *Registrului Național al Calificărilor*. MEC, ©2020-2024. Disponibil: https://rnc.sime.md/ords/r/rnc/main/calificari?p1_my_isced=032&p1_occupation_id=&session=11861758165734 [accesat 2024-12-20]
11. PAULSEN, Celia, BYERS, Robert. *Glossary of Key Information Security Terms*: NIST IR 7298 Rev. 3, July, 2019. Disponibil: https://csrc.nist.gov/glossary/term/competency_area [accesat 2024-12-20]
12. *Standardul de calificare pentru calificarea Bibliotecar (calificare medie)*. MEC, © 2024. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/4_cnc_bibliotecar_calificare_medie.pdf [accesat 2024-12-20]
13. *Standardul de calificare pentru calificarea Doctor în Științe ale Comunicării (Jurnalism și comunicare, Biblioteconomie, informare și studii arhivistice)*. MEC, © 2024. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/8_cnc_doctor_in_stiinte_ale_comunicarii.pdf [accesat 2024-12-20]
14. *Standardul de calificare pentru calificarea Licențiat în Științe ale Comunicării (Biblioteconomie, asistență informațională și arhivistică)*. MEC, © 2024. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/6_cncbiblioteconomie_asistenta_informationala_si_arhivistica.pdf [accesat 2024-12-20]
15. *Standardul de calificare pentru calificarea Master în Științe ale Comunicării (Biblioteconomie, informare și studii arhivistice)*. MEC, © 2024. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/7_cnc_biblioteconomie_informare_si_studii_arhivistice.pdf [accesat 2024-12-20]
16. ZHANG, Jin, CHEN, Jianyao. Skill analysis of library and information science professionals. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2023, First published online November 7. eISSN 1741-6477. DOI: <https://doi.org/10.1177/09610006231207656>

STUDIUL NECESITĂȚILOR DE DEZVOLTARE A COMPETENȚELOR PROFESIONALE ALE PERSONALULUI DE SPECIALITATE DIN BIBLIOTECI: REZULTATE, ANALIZE, PERSPECTIVE

Ludmila CORGHENCI
ORCID 0000-0002-0248-9108
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul prezintă rezultatele studiului privind necesitățile de dezvoltare a competențelor profesionale ale bibliotecarilor din cadrul sistemului național de biblioteci, realizat în luna noiembrie 2024. Studiul se bazează pe un chestionar Google Forms, completat de 680 de respondenți, structurat în următoarele secțiuni: informații generale despre respondenți, relevanța programelor de formare profesională continuă, nevoile de formare, organizarea formării profesionale continue.

Cuvinte-cheie: Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, necesități de formare profesională continuă, programe de formare profesională continuă.

Abstract: The article presents the results of the study on the needs to develop the professional skills of librarians within the national library system, carried out in November 2024. The study is based on a Google Forms questionnaire, completed by 680 respondents, structured in the following sections: general information about the respondents, the relevance of continuing professional training programs, training needs, the organization of continuing professional training.

Keywords: National Center for Continuous Professional Training in Library and Information Sciences within the National Library of the Republic of Moldova, continuous professional training needs, continuous professional training programs.

Studiul privind necesitățile de dezvoltare a competențelor profesionale este realizat în contextul necesității de adaptare a personalului de specialitate din biblioteci la cerințele societății contemporane, de eficientizare a procesului de dezvoltare a competențelor profesionale prin programele educaționale.

Context al situației privind personalul de specialitate din bibliotecile sistemului național (SNB): la 1.01.2024, în cele 2 563 de biblioteci erau angajați 3 868 personal de specialitate, inclusiv 46 – informaticieni, ingineri. 63% din numărul total al personalului SNB au studii superioare și doar 22% au studii superioare în domeniul biblioteconomiei și științelor informării (BȘI); 30% constituie

personalul cu studii profesionale tehnice speciale și doar 12% – personal cu studii profesionale tehnice în BȘI; circa 7% reprezintă personalul cu studii medii generale.

La 1.01.2024 numărul persoanelor care dețin categorii de calificare constituie circa 40% din numărul total al personalului de specialitate, inclusiv: categoria superioară – 4% din numărul total al personalului de specialitate, categoria 1-a – 20%, categoria a 2-a – 16% [5].

Metodologia studiului

Studiul de față, realizat de Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a

Republicii Moldova (CNFPC BNRM), se bazează pe un chestionar Google Forms, completat online de respondenți în luna noiembrie 2024. Chestionarul a inclus 15 întrebări, acestea fiind categoriste în următoarele secțiuni: informații generale despre respondenți; relevanța programelor de formare profesională continuă; nevoile de formare; organizarea formării profesionale continue (elaborat de Lilia Povestca, șef secție BNRM).

Au fost colectate și validate 680 de chestionare. Studiul a pornit de la aproximativ 3 868 de contacte de persoane care activează în bibliotecile sistemului național (la 1 ianuarie 2024), rata de răspuns constituind circa 18 %. Modalitatea de colectare a datelor ne permite să conchidem privind carac-

terul aleatoriu al eșantionului, proiectat și aplicat pe baza regulilor probabilității [6, p. 128].

Informații generale despre respondenți

Analiza datelor prezentate în diagrama nr. 1 ne permite să conchidem asupra situației conforme a respondenților în funcție de stagiul de muncă în bibliotecă cu cea a personalului din bibliotecile sistemului național [5]. Astfel, cea mai mare parte a respondenților reprezintă personalul cu un stagiul de muncă în bibliotecă de peste 30 de ani (24,3%), fiind urmați de cei cu o vechime între 1-5 ani (23,1%) și între 11-20 de ani (19,1%). Mai puțini respondenți sunt cei care au un stagiul profesional între 6-10 ani (15,7%), 21-30 ani (11,5%) și până la 1 an.

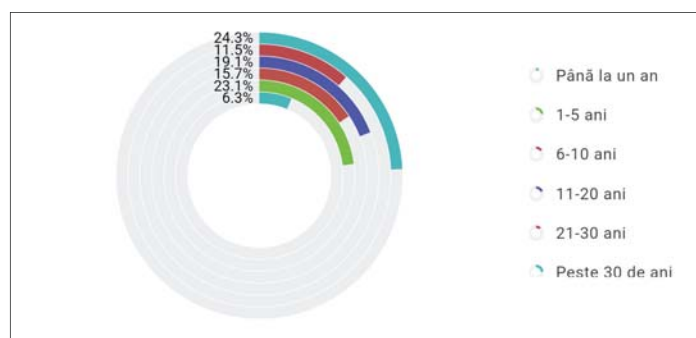

Diagrama nr. 1. Respondenți în funcție de stagiul de muncă în bibliotecă

Cea mai mare parte a respondenților reprezintă personalul de specialitate cu studii superioare – 65%, inclusiv cu studii superioare în domeniul biblioteconomiei și

științe ale informării – 26,3%. Respondenții cu studii profesional-tehnice reprezintă 35%, inclusiv cu studii profesional-tehnice de profil – 13,1% (diagrama nr. 2).

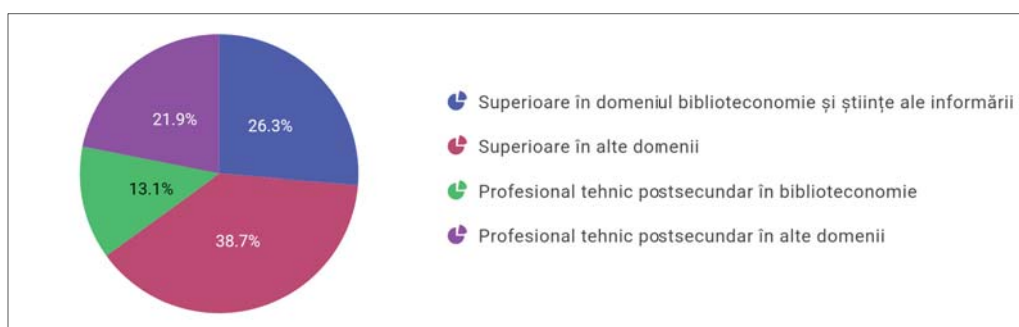

Diagrama nr. 2. Respondenți în funcție de nivelul de studii

În funcție de vârstă cei mai mulți respondenți se încadrează la categoria între 51-60 de ani (32,5%), fiind urmați de cei între 31-40 de ani (22,1%). Este relevantă

și prezența respondenților cu vârsta peste 60 de ani – 20,7%, situația fiind conformă datelor statisticii oficiale [5].

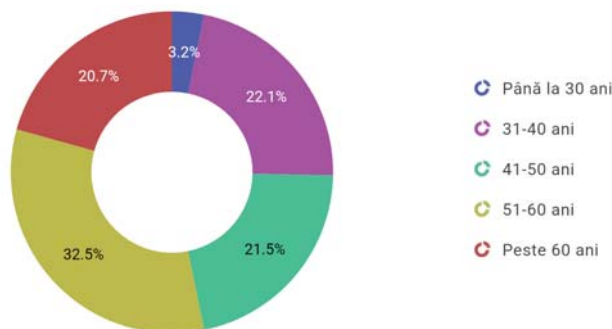

Diagrama nr. 3. Categorisirea respondenților în funcție de vârstă

Un aspect important al calității personalului de specialitate din biblioteci este *categoria atribuită prin atestare*. Fiind un proces benevol, reglementat, atribuirea categoriei de calificare contribuie la motivarea pentru dezvoltarea profesională și realizarea maximă a potențialului intelectual, inovațional și creativ, la creșterea responsabilității personalului de specialitate din biblioteci, la sporirea importanței și a imaginii bibliotecarilor. Astfel, la 1 ianuarie 2024 numărul personalului

de specialitate care dispune de categorii de calificare constituie circa 40% din numărul total al personalului de specialitate din biblioteci, inclusiv: circa 4% - categoria superioară, 20% - categoria I-a și 16% - categoria a II-a. [1].

Datele din diagrama nr. 4 confirmă că 60% din cuantumul respondenților dețin categoria de calificare (majoritatea având categoria 1-a, fiind urmași de cei care au categoria a 2-a și superioară), iar 40% - nu au categorii de calificare.

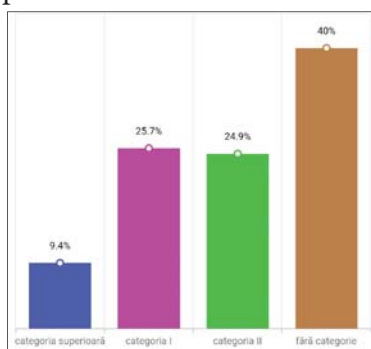

Diagrama nr. 4. Categorisirea respondenților în funcție de categoria de calificare

Menționăm faptul, că prezența respondenților corespunde cuantumului tipurilor de biblioteci în cadrul sistemului național: cea mai mare proporție constituie personalul din cadrul bibliotecilor publice – 60,9%, fiind

urmat din cel din bibliotecile școlare, de gimnazii, licee – 29,6%. Personalul de specialitate din bibliotecile naționale, universitare, colegii și centre de excelență, specializate constituie 9,5% din numărul respondenților.

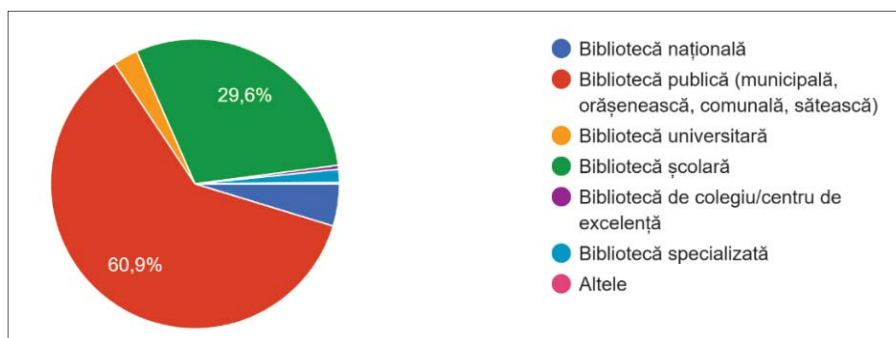

Diagrama nr. 5. Tipul bibliotecilor în care funcționează respondenții

Cea mai mare parte a respondenților reprezintă personalul de execuție – bibliotecarii – 49,1%, fiind urmați de cei care sunt angajați ca bibliotecar principal – 25,3%.

Alte categorii de respondenți – director, director adjunct, șef secție, șef sector – constituie 25,6% (diagrama nr. 6).

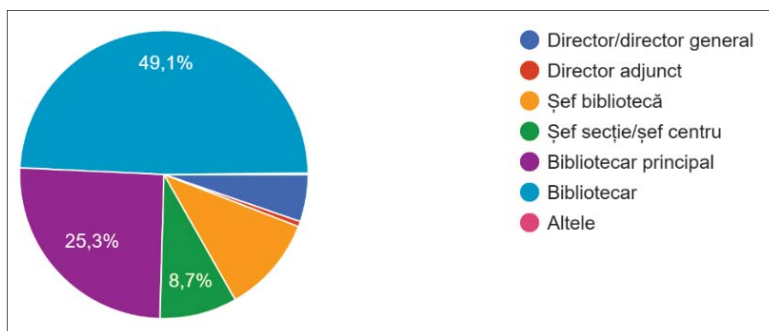

Diagrama nr. 6. Respondenți în funcție de postul ocupat

Relevanța programelor de formare profesională continuă

Compartimentul chestionarului a inclus 4 întrebări, acestea urmărind scopul de a identifica implicarea respondenților în instruirile oferite de CNFPC BNRM,

nivelul de utilitate a acestora și corespunderea tematicii activităților educaționale necesităților de formare a bibliotecarilor. Majoritatea respondenților au beneficiat de activitățile educaționale, oferite de CNFPC BNRM – 82,6% (diagrama nr. 7).

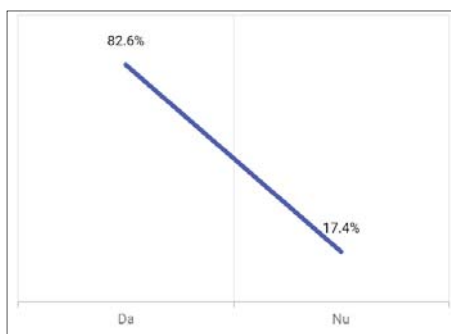

Diagrama nr. 7. Nivelul de participare a respondenților la instruirile CNFPC BNRM

Majoritatea respondenților – circa 86% - au identificat gradul de utilitate a activităților educaționale, oferite de CNFPC BNRM prin calificativele „utilitate foarte mare” și „utilitate mare”. Aceste calificative, în viziunea noastră, se datorează atât profesionalismului experților/formatorilor, cât și suportului educațional oferit formabililor urmare

a participării la instruirii (e-Portofolii, recomandări ale formatorilor, liste de lecturi profesionale etc.). Dar sondajul a reliefat un număr de bibliotecari, chiar dacă mai neînsemnat, care au fost indeciși sau au considerat utilitatea activităților educaționale mai mică (diagrama nr. 8).

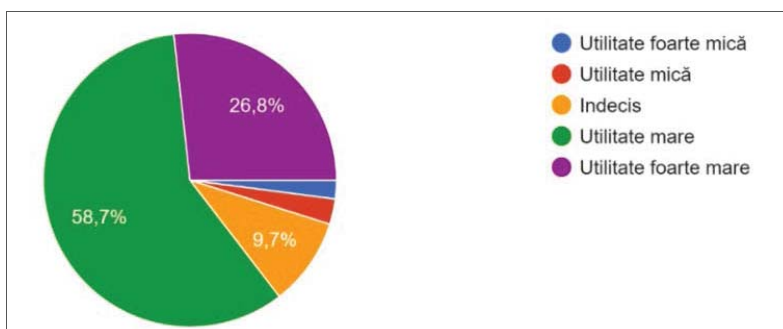

Diagrama nr. 8. Gradul de utilitate a activităților educaționale, oferite de CNFPC BNRM

Oferta educațională a CNFPC BNRM, elaborată și diseminată în comunitatea profesională trimestrială, reprezintă „pachetul” de servicii educaționale pe care BNRM le pune la dispoziția personalului de specialitate în vederea dezvoltării și creșterii profesionale. Oferta educațională a CNFPC este elaborată în baza studiilor anuale ale nevoilor de formare profesională continuă (realizate de CNFPC), fundamentată și actualizată în corelare cu tendințele de dezvoltare a bibliotecilor.

Astfel, 86% dintre respondenți consideră că oferta educațională a CNFPC BNRM corespunde „în foarte mare măsură” și „în mare măsură” necesităților de formare continuă ale

acestora (diagrama nr. 9).

Dar prezența respondenților indecisi, ori care consideră că oferta educațională a CNFPC BNRM corespunde în mică/în foarte mică măsură necesităților de formare continuă, reliefează necesitatea reconceptualizării activității CNFPC astfel ca acesta să răspundă nevoilor concrete de dezvoltare profesională. Nevoile profesionale se schimbă în mod frecvent, fiind derivate din mediile externe și interne ale bibliotecii. Iar CNFPC BNRM trebuie să fie mai adaptabil, mai flexibil, pentru a fi capabil să satisfacă nevoile de formare continuă a bibliotecarilor în cel mai scurt timp cu putință.

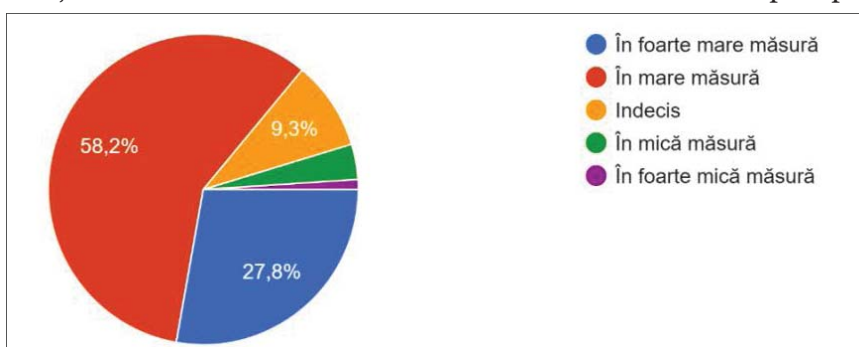

Diagrama nr. 9. Corespunderea ofertei educaționale necesităților de formare continuă

Analizând nivelul de satisfacție privind relevanța tematicilor activităților educaționale putem concluziona că ele sunt în concordanță cu nevoile profesionale ale bibliotecarilor. Cea mai mare parte

a respondenților califică drept „foarte eficiente” și „eficiente” tematicile activităților educaționale oferite de CNFPC BNRM – 92,4% (diagrama nr. 10).

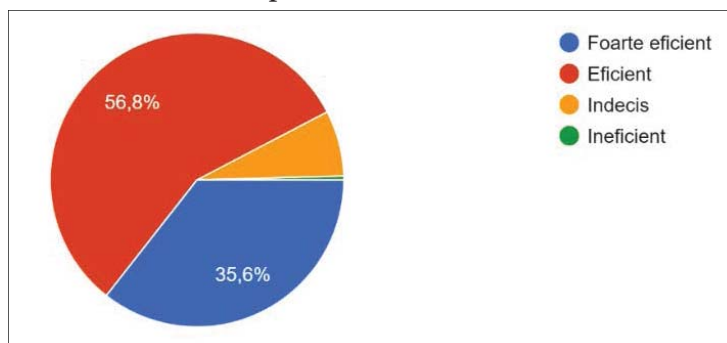

Diagrama nr. 10. Relevanța tematicilor activităților educaționale ale CNFPC BNRM

Nevoile de formare profesională a personalului de specialitate din bibliotecă

Identificarea nevoilor de formare profesională continuă este importantă atât pentru CNFPC BNRM ca structură a centrului biblioteconomic național, cât și pentru personalul de specialitate din bibliotecă. Este vorba despre armonizarea situației la nivel de sistem, identificarea

gurilor, proiectarea programelor de formare profesională continuă.

Astfel, compartimentul chestionarului „Nevoile de formare”, incluzând 5 întrebări, a scos în evidență competențele și subiectele solicitate de respondenți, domeniile de formare continuă în biblioteconomie și științe ale informării (suplimentare formării de bază), provocările pentru care

sunt necesare competențele profesionale.

Majoritatea respondenților optează pentru dezvoltarea competențelor de specialitate (în BȘI) – 70,7 (diagrama nr. 11). Acest fapt este determinat de deschiderea profesioniștilor către schimbare, de tendința de valorificare a identității bibliotecii ca instituție, dar nu în ultimul rând și de fluctuația personalului de specialitate din biblioteci, angajarea specialiștilor cu studii superioare și profesional tehnice din alte domenii. Pentru activitatea în bibliotecă sunt importante competențele de comunicare (64%), digitale (60,9%), competențele manageriale (30,4%), cele psihosociale (27%), competențele de cercetare (26,8%), competențele pedagogice (21,3%) și cele „Altele” (0,7%).

(27,1%). Deși este recunoscută importanța activității de cercetare în bibliotecă, pentru competențele de cercetare au optat doar 26,8% dintre respondenți. Competențe pedagogice sunt scoase în evidență doar de 21,3% dintre respondenți.

Menționăm și unele opțiuni ale respondenților, prezentate la poziția „Altele”: „vocabular profesional și general; competențe creative; pentru a realiza o muncă calitativă sunt necesare competențe din toate domeniile, mai ales în bibliotecile mici unde un singur bibliotecar trebuie să facă față la toate” etc.

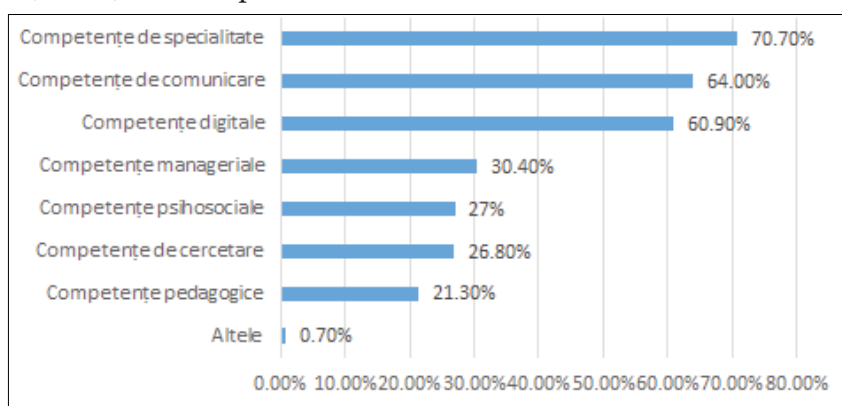

Diagrama nr. 11. Competențe necesare activității profesionale a bibliotecarilor

Pentru viitoarele activități educaționale au fost identificate următoarele subiecte ce țin de domeniul bibliotecar: tehnologii informaționale (61,3%); scriere/elaborare de proiecte (48,7%); comunicare (37,1%); dezvoltarea colecțiilor (33,1%); inteligența artificială (30,7%); cadrul normativ în domeniu (27,9%); cultura media și cultura informației (28,7%) (diagrama nr. 12).

Mai puțini respondenți au optat pentru

subiectele cercetare bibliografică, accesul deschis și știința deschisă, management și marketing. În contextul importanței acestor subiecte totuși considerăm necesar a le integra în oferta educațională a CNFPC BNRM.

Poziția „Altele” ne permite să evidențiem următoarele sugestii privind subiectele de instruire: cultura lecturii; cataloagele de bibliotecă etc.

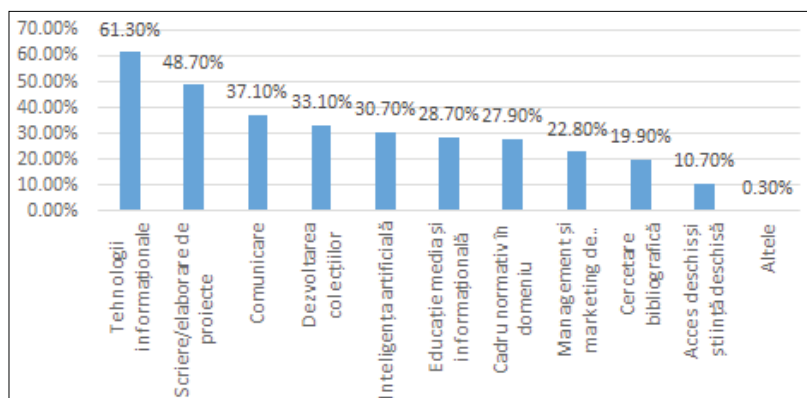

Diagrama nr. 12. Subiecte identificate pentru viitoarele activități educaționale

În anul 2024 la BNRM a fost aplicat un nou concept al sistemului de formare profesională continuă a bibliotecarilor, care fortifică procesul în aspect organizațional și holistic. Este vorba despre experimentarea instruirii în cascadă, cu formarea prealabilă a formatorilor pentru rețele/instituții, ținând cont de experiența acestora. Rezultatul organizării instruirilor în acest mod este orientat spre eficientizarea activităților de formare profesională continuă, actualizarea și dezvoltarea competențelor în timp real, dar și oferirea posibilităților ca toți bibliotecarii din toate tipurile de biblioteci să-și actualizeze cunoștințele și să dezvolte competențe profesionale noi. La fel, în baza rezultatelor studiilor anuale ale necesităților de formare continuă, tendințelor de dezvoltare a bibliotecilor, au fost identificate cicluri de teme/subiecte concrete pentru instruiți ulterioare ale formatorilor. În anul 2024 au fost formați 75 de formatori, fiind identificate drept prioritare următoarele cicluri tematice de instruiți: *Promovarea valorilor europene; Acces deschis, tehnologii informaționale; Cultura informației, propri-*

etate intelectuală, drept de autor; Cultura Media. Combaterea știrilor false; Modelarea activității bibliotecare prin aplicarea Inteligenței Artificiale; Evaluarea impactului activității bibliotecii.

Din aceste motive considerăm importante răspunsurile respondenților la întrebarea „Care sunt principalele subiecte de dezvoltare a competențelor necesare formatorilor pentru a fi eficienți, incluse în cursul de formare de formatori?”. Astfel, 61% dintre respondenți au optat pentru utilizarea competență a metodelor de predare și învățare, 52,6% - au reliefat importanța tehnologiilor în predare, iar 51,3% - au insistat pentru competența de a motiva și a trezi interesul formabililor (diagrama nr. 13). Respondenții consideră importante competențele formatorilor de a organiza/structura grupuri de formabili (24,9%), de a evalua organizarea și conținutul instruirii în timpul instruirii (24,3%). La poziția „Altele” responsabili au invocat: „alegerea localului, vocabularul general și profesional al formatorului, structurarea clară a instruirii” etc.

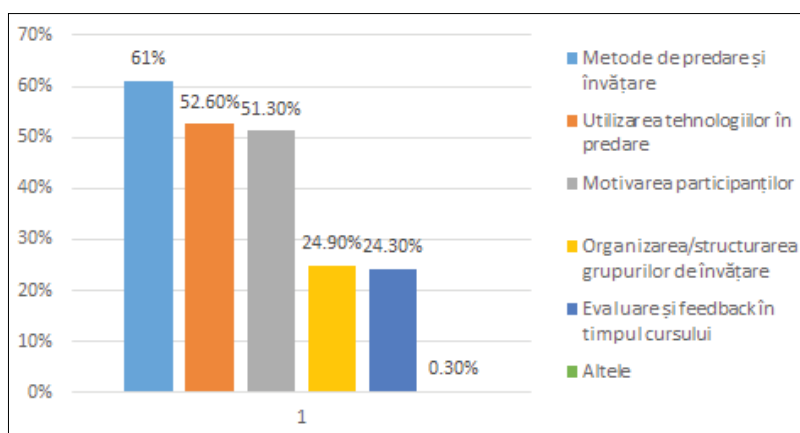

Diagrama nr. 13. Competențe necesare formatorilor

La întrebarea „Care sunt domeniile în care considerați că aveți nevoie de formare suplimentară?” Respondenții au specificat următoarele opțiuni: tehnologii informaționale (50,1%), servicii pentru utilizatori (47,9%), promovarea și educarea lecturii (43,2%), managementul de bibliotecă (42,2%) și altele (diagrama nr. 12). La fel, respondenții au solicitat dezvoltarea următoarelor competențe specifice domeniului: dezvoltarea și organizarea colecțiilor, prelucrarea documentelor de bibliotecă, construirea bugetului de bibliotecă, evaluarea impactului activității

de bibliotecă, augmentarea atractivității activităților de bibliotecă, elaborarea bibliografiilor etc. (diagrama nr. 14).

Putem concluziona asupra tendinței de profesionalizare a personalului de specialitate din biblioteci, de acceptare a competențelor profesionale specifice ca o valoare dinamică. Bibliotecarii, în marea lor parte, au „îmbrățișat” fenomenul de formare profesională continuă și se orientează pentru actualizarea periodică a competențelor obținute prin pregătirea profesională inițială, racordarea acestora la noile exigențe față de bibliotecă.

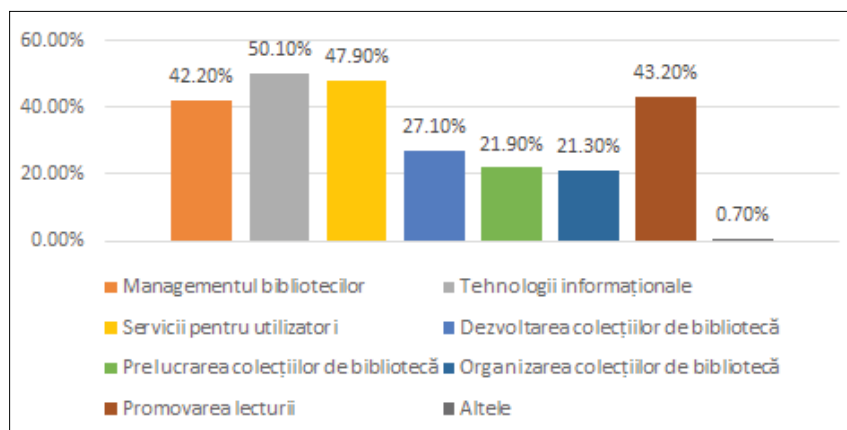

Diagrama nr. 14. Domenii de formare profesională continuă suplimentară

Răspunsurile la întrebarea „Care sunt cele mai mari provocări cu care vă confrunțați în activitatea de zi cu zi?”, prezentate în diagrama nr. 15, confirmă în mare parte afirmațiile și concluziile prezentate mai sus. Astfel, respondenții se confruntă cu provocări în elaborarea documentelor instituționale (35,6%), utilizarea tehnologiilor (32,1%), organizarea evenimentelor socioculturale (28,7%), elaborarea lucrărilor bibliografice și promovarea activităților (26%). Specificând și existența anumitor provocări privind relaționarea cu

utilizatorii (15,1%), respondenții demonstrează conștientizarea importanței consolidării încrederii și aptitudinilor de comunicare, construirii de noi relații, demonstrării angajamentului față de comunitate.

Printre altele provocări, respondenții au menționat: locul amplasării bibliotecii; echipament tehnic învechit și nefuncțional; отсутствие финансирования школьной библиотеки; neacordarea de resurse financiare suficiente pentru dezvoltarea colecțiilor de bibliotecă, în special a literaturii artistice etc.

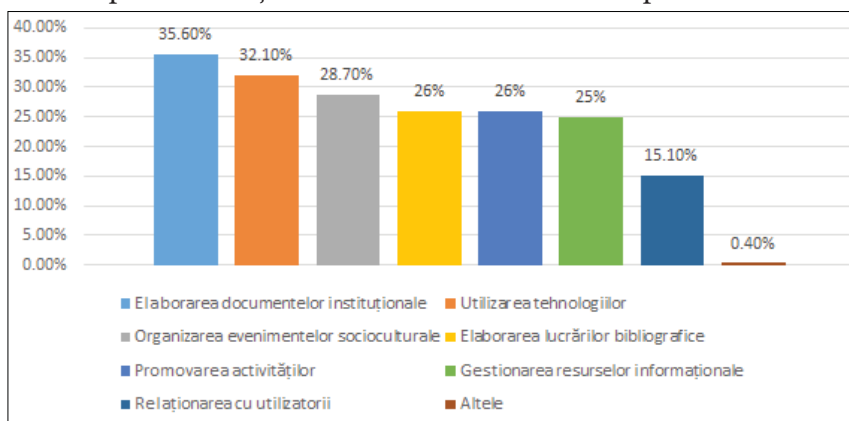

Diagrama nr. 15. Domenii de formare profesională provocate de activitatea bibliotecară

Organizarea formării profesionale continue

Compartmentul chestionarului cu titlul „Organizarea formării profesionale continue” a inclus 5 întrebări, acestea solicitând opiniile respondenților privind periodicitatea instruirilor, tipurile preferate ale acestora, criteriile de selectare a programului de formare continuă, aspectele de îmbunătățire a CNFPC BNRM.

Majoritatea respondenților consideră optim de a organiza instruire de formare

profesională continuă o dată pe lună (46%), urmând preferința „la solicitare” (38,4%), de două ori pe lună (12,1%) și o dată în săptămână (3,5%) (diagrama nr. 16).

Credem că aceste răspunsuri pot fi interpretate diferit, referindu-se în primul rând la intensitatea participării la aceste programe a aceleiași bibliotecari (situație confirmată de experiența CNFPC BNRM – la majoritatea instruirilor participă unele și aceleași persoane, fără a se lua în considerație tema, adresabilitatea in-

struirilor). În al doilea rând, un centru de formare continuă ca parte componentă a structurii organizaționale a bibliotecii (de exemplu CNFPC BNRM), nu se poate limita la o activitate educațională pe lună. Aceste preferințe ale respondenților ar tre-

bui respectate/aplicate de CNFPC BNRM la stabilirea adresabilității programelor educaționale, astfel ca unul și același bibliotecar să nu fie implicat mai des decât o dată pe lună în instruirile prestate.

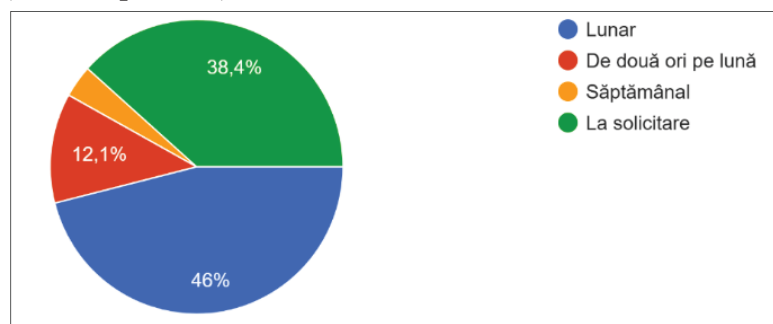

Diagrama nr. 16. Periodicitatea organizării sesiunilor de formare profesională continuă

În topul opiniilor respondenților cea mai reușită modalitate de dezvoltare a competențelor profesionale sunt atelierelor profesionale (66,5%), exemplele de bune practici (60,1%), trainingurile (54,7%). Mai puține sunt preferințele pentru astfel de modalități, ca seminarele (47,6%), activități informale (24,4%), dezbateri (14,9%), conferințele (14,3%) (diagrama nr. 17). La poziția „Altele” respondenții au completat răspunsurile cu astfel de modalități: mese rotunde, amplificarea prezenței componentelor distractive, sesiuni online și altele.

Modalitățile de dezvoltare a competențelor profesionale, specificate de respondenți, au diferite scopuri și sunt construite pentru a

dezvolta anumite cunoștințe, capacități și aptitudini. Opiniile respondenților, topul preferințelor acestora, denotă cunoașterea și înțelegerea criteriilor după care pot fi diferențiate: atelierelor practice fiind centrate pe învățarea, aplicarea practica-re abilităților profesionale; trainingul care presupune îmbinarea componentei teoretico-informaționale cu practicarea cunoștințelor noi și implicarea formabililor. La fel, opiniile respondenților se înscriu în specificul formării profesionale continue a bibliotecarilor: a moderniza practicile profesionale prin actualizarea cunoștințelor, a completa formarea profesională inițială cu noi competențe.

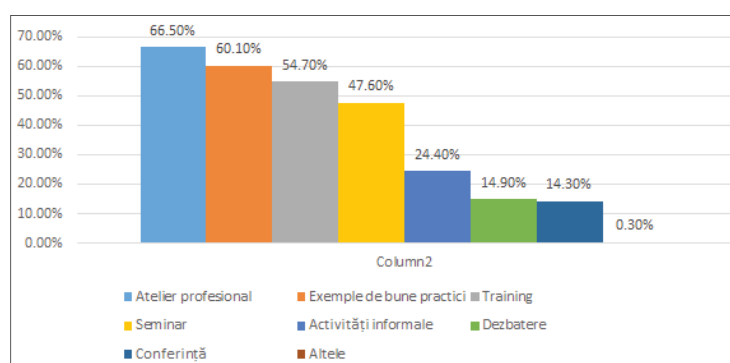

Diagrama nr. 17. Modalități de organizare a programelor de formare continuă

Cel mai important criteriu de selectare a programului de formare continuă în viziunea respondenților este tematica – 69,9%. Formatorul și forma de organizare (tradițional, online, hibrid) este preferată de 54,6% de respondenți, iar pentru 51,9% dintre

respondenți contează metodele prevăzute în instruire. Mai puțini respondenți au specificat drept criteriu de selectare a programului de formare continuă certificarea programului (25%), perioada de desfășurare (22,2%), durata (16,3%) – diagrama nr. 18.

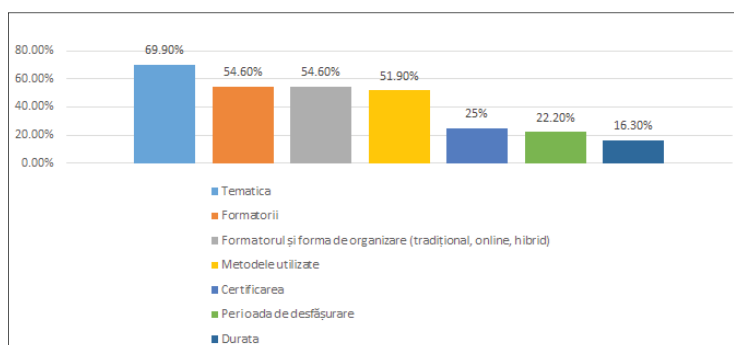

Diagrama nr. 18. Criterii în alegerea unui program de formare profesională continuă

Credibilitatea rezultatelor studiului este confirmată prin faptul, că 79% dintre respondenți au fost implicați ca formabili în programele de formare profesională continuă oferite de CNFPC BNRM: 32,8% în 1-2 programe, 19,3% - în 3-4, 18,7% - peste 6, 8,2% - în 5-6. (diagrama nr. 19).

În același timp 21% dintre respondenți nu au participat la nici un program de for-

mare profesională continuă. Totuși, considerăm că prezența acestora nu influențează credibilitatea și validarea rezultatelor studiului, dat fiind repetabilitatea întrebărilor din chestionar, includerea în chestionar a întrebărilor de control, fiind confirmată sinceritatea respondenților în general sau la o anumită întrebare.

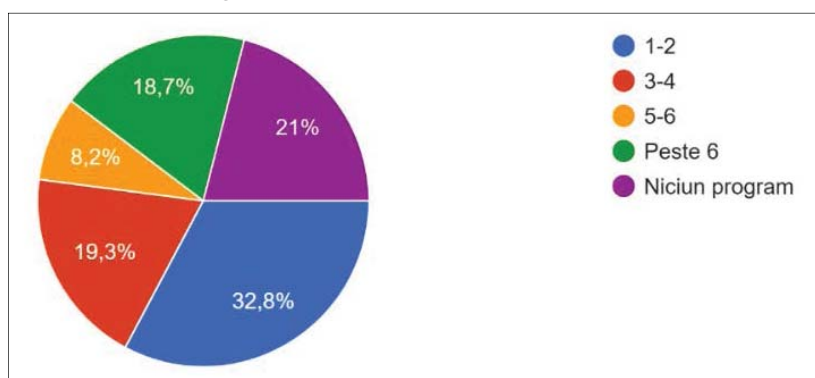

Diagrama nr. 19. Implicarea respondenților în programele de formare profesională continuă oferite de CNFPC BNRM

Răspunsurile la întrebarea: „În opinia dvs., ce aspecte ale activității CNFPC BNRM ar trebui îmbunătățite?” În mare parte țin de afirmațiile: „totul e bine”, „nu am obiecții”, „este OK”, „toate activitățile sunt binevenite”, sau chiar „nu am opinii”, „nu știu”. Dintre sugestiile de perspectivă specificăm:

- *context organizațional:* „Deseori, este foarte greu să îți găsești un loc în atelierele online. Propun ca certificatul de participare să li se dea doar celor care fac o temă pentru acasă. Astfel se vor cerne cei care participă formal doar pentru a obține un certificat, astfel limitându-i pe cei care doresc cu adevărat să învețe, dar nu se pot conecta”; „Organizarea trainingurilor în teritoriu cu implicarea

bibliotecilor comunitare, trainingurile online sa fie mai accesibile - sa se poată conecta mai multe persoane”; „Mai multe traininguri practice. Grupul țintă participanți la instruiți să fie clasate pe categorii de biblioteci (publice, universitare etc.)”; „Побольше встреч”; „Seminare online mai des”; „motivarea angajaților”; „Dezvoltarea de programe online”; „Activitățile uneori sunt prea frecvente sau coincid cu alte activități”;

- *context al conținutului:* „Tematica”; Un „onboarding” pentru noii angajați (mai ales cei veniți din alte domenii de studiu) ar fi foarte binevenit, astfel încât să se poată noul angajat acomoda mai ușor”; „Diversificarea programelor de formare, oferirea de cursuri relevante pentru

tendențele actuale, cum ar fi competențe digitale, gândirea critică sau alfabetizarea informațională”; „Pemăsură cetechnologia devine tot mai relevantă în gestionarea informației și în interacțiunea cu publicul, este esențial ca CNFPC să sprijine bibliotecarii în dezvoltarea competențelor digitale avansate. Aceasta ar putea include instruire în utilizarea de software de management al bibliotecilor, competențe de gestionare a datelor și securitatea cibernetică”; „написание/разработка проектов”; „Consider că ar trebui să fie organizate instruire despre noutățile domeniului nostru și ateliere în care să împărtășim experiențele de succes pentru inspirație și motivare”; „Am dori în cadrul viitoarelor formări mai multe subiecte la tema: Cercetare bibliografică”; „Informarea personalului privind tehnologiile performante”; „Evidența datelor statistice și managementul în bibliotecă”; „Promovarea competențelor digitale. Creare de parteneriate și colaborări”; „Promovarea lecturii”;

- *forme și metode de predare:* „Forma de organizare”; „Utilizarea diferitor platforme informaționale și elaborarea unui curriculum pentru formarea profesională continuă a personalului de specialitate”; „Vizite de studiu, vizite în teren etc.”; „Diversificarea metodelor de predare”; „Aspectele legate de metodele folosite”; „Activitățile să fie mai variate, cu tematică diversă, mai interactive, cu jocuri și cu elemente distractive pentru a evita plictiseala participanților”; „Factorul uman. Să nu fie șablon, dar interesant de ascultat formatorul”; „Cât mai des de organizat conferințe”.

Concluzii

Profesionalizarea personalului de specialitate din biblioteci impune dezvoltarea profesională pe tot parcursul vieții, acceptând complexitatea muncii în bibliotecă și rolul primordial al formării profesionale continue. Analiza nevoilor de formare profesională continuă, concepute ca exigențe pentru realizarea profesiei, este importantă pentru racordarea bibliotecilor la tendințele actuale,

schimbările informaționale și tehnologice.

Rezultatele studiului realizat de CNFPC BNRM sunt relevante pentru sistemul național de biblioteci, incluzând ca respondenți personalul de specialitate din toate tipurile de instituții. Prezența acestora în calitate de respondenți după criteriile gen vârstă, posturi, vechime în domeniu, sunt conform datelor statisticii oficiale [5].

Referindu-ne la rezultatele studiului privind *relevanța programelor de formare profesională continuă*, menționăm aprecierile gradului de utilitate a activităților educaționale, oferite de CNFPC BNRM prin calificativele „utilitate foarte mare” și „utilitate mare”. Majoritatea respondenților au beneficiat de activitățile educaționale, oferite de CNFPC BNRM, specificând că oferta educațională corespunde „în foarte mare măsură” și „în mare măsură” necesităților de formare continuă ale acestora. Cea mai mare parte a respondenților au apreciat tematicile activităților educaționale, oferite de CNFPC BNRM, prin calificativele „foarte eficiente” și „eficiente”. În același timp, este necesar de a flexibiliza, adapta, echilibra ofertele de formare profesională continuă, pornind de la nevoile profesionale personale și instituționale.

Rezultatele analizei răspunsurilor privind *nevoile de formare ale respondenților* orientează CNFPC BNRM ca prestator de servicii educaționale pentru dezvoltarea competențelor profesionale de specialitate (tendențe actuale în activitatea bibliotecii, inițiere în biblioteconomie și științe ale informării pentru specialiștii cu studii în alte domenii). Referitor la competențele generice studiul orientează activitatea CNFPC BNRM pentru dezvoltarea competențelor de comunicare, digitale, manageriale, de cercetare etc.

Din *punct de vedere organizațional* este necesar de a diversifica modalitățile de instruire ale bibliotecarilor, axându-se pe ateliere profesionale, traininguri, exemple de bune practice. Este vorba și despre respectarea adresabilității instruirilor, delegarea la instruire a diferitor categorii de personal de specialitate, astfel ca să fie atrași cât mai multe persoane în formarea profesională

continuă (dar nu mai des decât o dată în lună – așa cum specifică cea mai mare parte a respondenților).

Pentru CNFPC BNRM este important de a centra eforturi pentru augmentarea atractivității oportunităților de formare și a conținutului instruirilor, monitorizării im-

pactului programelor educaționale.

Bibliotecile necesită personal competent și competitiv, care poate răspunde provocărilor societale [4, p. 4]. Comunitățile nu au prea mult de oferit bibliotecilor/bibliotecarilor care se ocupă puțin de dezvoltarea competențelor profesionale.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Personalul de specialitate din biblioteci: Estimări și valori de urmat *In*: Sistemul național de biblioteci din Republica Moldova. Studiu statistic 2022-2023. Chișinău, 2024, pp. 79-93. În proces de editare.
2. CORGHENCI, Ludmila. Rezultatele studiului http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1983/Corghenci_Rezultatele.pdf?sequence=1&isAllowed=y anual privind necesitățile de formare profesională continuă a personalului din cadrul Sistemului Național de Biblioteci. *Magazin bibliologic*. 2023, nr. 3/4, pp. 21-29. ISSN 1857-1476. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1983/Corghenci_Rezultatele.pdf?sequence=1&isAllowed=y [accesat 2024-12-23].
3. LEGE cu privire la biblioteci: [nr. 160 din 20.07.2017]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139802&lang=ro# [accesat 2024-12-20].
4. POVESTCA, Lilia. Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova: starea de fapt și perspective. Rezumatul tezei de doctorat în științe ale comunicării. Chișinău, 2024. 32 p.
5. RAPORT statistic centralizator privind activitatea SNB în anul 2023. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-12-11].
6. ȚURCAN, Nelly. Explorarea metodelor de cercetare în Biblioteconomie și Știința Informării. Chișinău, 2021. 586 p. Disponibil: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/333> [accesat 2024-12-01].

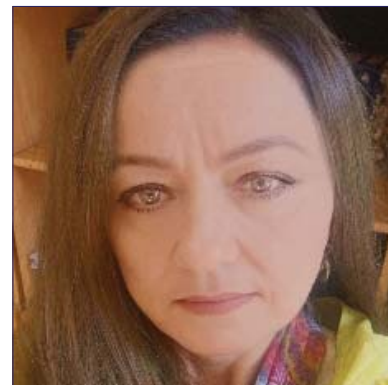
ASIGURAREA ȘI ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII PRODUSELOR ȘI SERVICIILOR DE BIBLIOTECĂ – OBIECTIV PRINCIPAL AL STANDARDIZĂRII

Tamara ZASMENCO

ORCID 0009-0007-4960-3055

Biblioteca Republicană

Tehnico-Științifică, INCE, ASEM

Rezumat: Articolul oferă o sinteză a standardelor în domeniul Biblioteconomie, informare și studii arhivistice, subliniind importanța și relevanța acestora. Este descris modul în care standardele contribuie la organizarea și gestionarea resurselor informaționale ale bibliotecilor; îmbunătățirea calității serviciilor oferite și dezvoltarea bibliotecilor în general. Sunt analizate standardele și stilurile de prezentare a referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare și standardele în baza cărora se evaluează bibliotecile și performanța bibliotecarilor.

Cuvinte-cheie: Biblioteconomie, informare și studii arhivistice, gestionarea colecțiilor; descrierea bibliografică, prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare, indicatori statistici, indicatori de performanță.

Abstract: This article provides an overview of standards in library, information and archival studies, emphasizing their importance and relevance. It describes how standards contribute to organization and management of library information resources, to quality improvement of services offered and to the development of libraries in general. It also examines standards and styles of presentation of bibliographic references and quoting of information sources, as well as the basic standards to evaluate libraries and librarians' performance. The author also speaks on such topics as access to information and the promotion of culture and education in the community.

Keywords: standards in library, information and archival studies; collection management; bibliographic description; presentation of bibliographic references and quoting of information sources; statistical indicators; performance indicators.

Introducere

Standardele de specialitate din domeniul biblioteconomie, informare și studii arhivistice reprezintă documente de bază pentru managementul bibliotecilor și gestionarea eficientă a resurselor bibliotecii, întrucât facilitează interoperabilitatea între diferite sisteme și resurse bibliotecare, uniformizează procesele tehnologice ale bibliotecilor și contribuie la performanța operațională a întregului sistem de bibliotecă. Prin aplicarea și respectarea standardelor de specialitate, instituțiile bibliotecare pot oferi servicii și produse de înaltă calitate, contribuind astfel la satisfacția utiliza-

torilor și la consolidarea rolului bibliotecii în comunitate. Standardele pot influența atât aspectele practice, cum ar fi organizarea și gestionarea colecțiilor, înregistrarea și descrierea bibliografică, managementul referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare, evaluarea bibliotecilor și a performanțelor bibliotecarilor, cât și aspecte mai largi precum accesul la informație și promovarea culturii informaționale și educației în comunitate. Standardele oferă ghiduri atât pentru selecția și achiziționarea materialelor cât și pentru eliminarea responsabilă a resurselor depășite fizic și după conținut. Totodată, standardele oferă cadru

pentru optimizarea proceselor, gestionarea resurselor și implementarea tehnologiilor noi și eficiente. De exemplu, bibliotecile care aplică aceleași standarde, contribuie la compatibilitatea între metadate și facilitează schimbul eficient de informații (descrieri) bibliografice, asigurând formarea unui ecosistem interoperabil (partajarea catalogelor electronice) în care bibliotecile pot colabora și partaja resursele lor.

Gradul de abordare a temei în literatura științifică

Asigurarea și îmbunătățirea calității produselor și serviciilor de bibliotecă este un obiectiv principal al standardizării. Acest subiect este abordat extensiv în literatura științifică. De exemplu, Comisia Europeană definește standardul ca o specificație tehnică aprobată de un organism de standardizare recunoscut pentru utilizări comune și repetate. Potrivit lui Andrei Chiciuc, standardizarea este uniformizarea planificată a unor obiecte materiale sau imateriale, efectuată în comun de factorii interesați în folosul general [3]. Iar autorii literaturii de specialitate din domeniul biblioteconomie, informare și studii arhivistice, în lucrările sale, specifică că „Evaluarea calității în biblioteci se bazează pe un set de standarde și bune practici care ajută la menținerea și îmbunătățirea serviciilor oferite. Standardele biblioteconomice contribuie la asigurarea unor servicii de calitate superioară, orientate spre nevoile utilizatorilor.” Autorul M. Georgescu în lucrarea sa „Tehnologia în biblioteci: provocări și oportunități”, scrie că „Inovația tehnologică joacă un rol principal în stabilirea și respectarea standardelor în biblioteci. Implementarea de noi tehnologii, cum ar fi sistemele de catalogare automatizate și serviciile de referință virtuală, contribuie semnificativ la îmbunătățirea calității serviciilor.” [5].

Prin urmare, putem spune că standardele sunt create pentru a asigura calitatea, interoperabilitatea, eficiența și siguranța în diferite domenii de activitate, inclusiv în domeniul Biblioteconomie, informare și studii arhivistice. Ele pot aborda diverse aspecte, cum ar fi caracteristici tehnice, metode de testare, proceduri de implementare etc. Unele standarde pot fi voluntare, iar organizațiile sau persoanele pot alege să

le adopte sau nu. Altele pot fi obligatorii și impuse prin reglementări guvernamentale sau industriale. Standardele sunt adesea revizuite și actualizate în funcție de evoluția tehnologiei, a cunoștințelor sau a cerințelor pieței. Acest lucru asigură relevanța și adaptabilitatea acestora. Există standarde care sunt recunoscute și adoptate pe scară globală, cum ar fi cele emise de Organizația Internațională pentru Standardizare (ISO), Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecilor (IFLA) sau Asociația Americană de Biblioteci (ALA). În Republica Moldova, de standardele în domeniul Biblioteconomie, informare și studii arhivistice, se ocupă Comitetul Tehnic nr.1 “Biblioteconomie. Informare. Documentare”, din cadrul Departamentului de Standardizare, Metrologie și Supraveghere Tehnică „Moldova-Standard”, care determină strategia de dezvoltare a standardizării în domeniul Biblioteconomie, informare și studii arhivistice, și care asigură examinarea, armonizarea standardelor europene cu cele naționale, elaborarea și punerea în aplicare a standardelor în domeniul biblioteconomic [7, 10, 12] .

Rolul standardelor în asigurarea calității gestionării resurselor informaționale în biblioteci

Standardele biblioteconomice, cum ar fi cele pentru catalogare și clasificare, joacă un rol important în organizarea și accesibilitatea resurselor informaționale, pentru că asigură uniformitate în înregistrările și descrierea bibliografică, facilitând astfel accesul rapid și eficient la informații. În Republica Moldova, standardul care definește reguli cu privire la elaborarea înregistrării bibliografice și descrierii bibliografice pentru toate tipurile de resurse informaționale editate în RM este SM 356:2023 *Informare și Documentare. Înregistrarea bibliografică. Cerințe și reguli de aplicare*. Acesta este aliniat la normele internaționale de descriere bibliografică standard ISBD (International Bibliographic Description), versiune a ediției 2011 cu actualizare în 2023, ce determină elemente de date care se implementează în practica bibliografică națională. Conform acestui standard, criteriile de catalogare sunt concepute astfel încât utilizatorii să poată găsi rapid și ușor

informațiile dorite și implică utilizarea unor descriptori relevanți, a unor cuvinte cheie și a unor metadate precise. De asemenea, bibliotecile din Moldova se ghidează și de *Regulamentul privind gestionarea colecțiilor de bibliotecă, aprobat prin Ordinul MC al RM 196/2022* și normativele elaborate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM). Acest regulament include proceduri specifice pentru catalogare, clasificare și gestionarea colecțiilor, bazate pe standardele internaționale precum RDA (Resource Description and Access) și formatul MARC (Machine-Readable Cataloging).

Pentru a facilita accesul la resursele informaționale, bibliotecile au implementat standardul *SM SR 13420:2005 pentru Clasificarea Zecimală Universală. Indici de bază*, care oferă un cadru solid pentru această gestionare. SM SR 13420:2005 oferă o structură sistematică, bazată pe principiul clasificării zecimale, care permite organizarea resurselor în domenii largi și subdomenii specifice. CZU este apreciat pentru flexibilitatea sa, care permite adaptarea la diverse tipuri de materiale și nevoi de clasificare, precum și pentru capacitatea sa de a fi actualizat în mod continuu pentru a reflecta evoluțiile din diverse domenii ale cunoașterii. Implementarea eficienței a acestui standard nu numai că asigură organizarea corespunzătoare a colecțiilor, dar și facilitează accesul la informații și îmbunătățește calitatea.

Standardul *SM ISO 2789: 2024 Informare și Documentare. Statistici internaționale de bibliotecă*, este un cadru robust și standardizat de reguli pentru colectarea și analiza datelor statistice ale bibliotecilor, ceea ce contribuie la îmbunătățirea calității gestionării colecțiilor, asigurând consistență, transparență și eficiență în procesul de colectare și analiză a datelor, promovând astfel, dezvoltarea continuă și adaptarea bibliotecilor la nevoile utilizatorilor. Noul *SM ISO 11620:2024 Informare și Documentare. Statistici internaționale de bibliotecă*, aduce actualizări semnificative în comparație cu edițiile anterioare. Diferențele dintre SM ISO 2789:2015 și SM ISO 2789:2024 ISO 2789:2022, care a stat la baza versiunii din 2024, corectează dificultățile din aplicarea practică a stan-

dardului anterior, îmbunătățind calitatea și relevanța definițiilor și metodelor pentru colectarea statisticilor bibliotecare. De asemenea, au fost integrate noile tendințe, inclusiv măsurarea utilizării serviciilor digitale, iar Anexele noi, de exemplu, Anexa C, oferă metode detaliate pentru măsurarea utilizării resurselor digitale. Documentul din 2024 este mai detaliat (92 pagini față de 57 în 2015) și include mai multe definiții și recomandări pentru compararea statisticilor între țări, precum și îndrumări suplimentare pentru gestionarea eficientă a serviciilor bibliotecare.

Prin furnizarea de definiții clare și uniforme pentru diferitele elemente ale unui serviciu de bibliotecă, standardul asigură colectarea și raportarea datelor într-un mod consistent de către biblioteci. Acest lucru permite compararea colecțiilor între biblioteci de dimensiuni și tipuri diferite, facilitând identificarea celor mai bune practici și standardizarea procedurilor. Colectarea sistematică și standardizată a datelor statistice permite bibliotecilor să demonstreze clar utilizarea și valoarea colecțiilor lor. În același timp, acest nivel de transparență contribuie la responsabilitatea față de utilizatori, finanțatori și alte părți interesate, evidențiind eficiența gestionării resurselor și planificarea strategică a bibliotecilor. Totodată, bibliotecile pot identifica lacune în colecții, tendințe de utilizare și nevoi emergente ale utilizatorilor, permițând alocarea resurselor într-un mod care să răspundă cel mai bine cerințelor comunității. De asemenea, standardul permite evaluarea performanței colecțiilor și a serviciilor oferite de biblioteci. Prin monitorizarea continuă a datelor statistice, bibliotecile pot evalua impactul inițiativelor lor, pot îmbunătăți gestionarea colecțiilor și pot lua decizii bazate pe dovezi concrete, iar integrarea resurselor și serviciilor electronice în cadrul standardului reflectă adaptabilitatea la noile tehnologii și practici. Acest lucru ajută bibliotecile să rămână relevante și să își extindă colecțiile și serviciile în moduri care să includă și să valorifice resursele digitale. Utilizarea acestui standard facilitează cooperarea și colaborarea între biblioteci la nivel național și internațional. Partajarea datelor și a celor mai bune practici între instituții devine mai simplă și mai eficien-

tă, contribuind la îmbunătățirea generală a gestionării resurselor informaționale la nivel internațional. Mai mult, standardul oferă un cadru clar pentru instruirea personalului bibliotecii în ceea ce privește colectarea și gestionarea datelor statistice. Acest lucru asigură că toți angajații sunt bine pregătiți pentru a colecta și utiliza datele în mod corespunzător, contribuind la îmbunătățirea generală a managementului colecțiilor.

Relevanța standardelor care contribuie la crearea unui sistem integrat și coerent pentru gestionarea și prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare

Gestionarea referințelor bibliografice este reglementată de mai multe standarde internaționale și naționale, care asigură consistența, claritatea și accesibilitatea informațiilor. Scopul principal al acestor standarde este de a asigura uniformitatea și coerența în prezentarea referințelor bibliografice, facilitând astfel citarea corectă și identificarea precisă a surselor folosite în cercetare și în alte domenii. Cel mai relevant standard în acest domeniu este *Standardul SM ISO 690:2022. Informare și Documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare*, care este o normă internațională ce stabilește reguli și ghiduri pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea diverselor tipuri de resurse utilizate în informare și documentare. Acesta oferă o structură detaliată despre formatarea și prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare, indiferent dacă este vorba despre cărți tipărite, articole din reviste, documente electronice și alte surse. În același timp, standardul oferă linii directoare clare despre includerea citatelor în textul unui document sau al unei lucrări științifice, inclusiv reguli pentru indicarea autorilor și a anului publicației. Nu doar cărțile și articolele din reviste sunt acoperite, ci și alte tipuri de surse, cum ar fi documentele electronice, pagini web, rapoarte tehnice etc. Fiecare tip de resursă are reguli specifice citarea corespunzătoare. Fiind o normă internațională, SM ISO 690:2022 este utilizat pe scară largă în diverse țări și instituții pentru a standardiza practicile de citare și a asigura accesibilitatea și claritatea în documentarea academică și științifică.

Standardul este important pentru cei care lucrează în domeniul cercetării, documentării și publicării, oferindu-le instrumentele necesare pentru a cita corect și consistent o gamă variată de surse de informare, dar și pentru specialiștii din biblioteci, care redactează referințele lucrărilor științifice.

Un alt standard, care contribuie la gestionarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare este *Stilul APA (American Psychological Association)* care oferă un ghid detaliat pentru citarea resurselor, structura referințelor și formatarea documentelor [17]. Stilul APA este unul dintre cele mai utilizate stiluri de citare în domeniile științelor sociale și comportamentale. Acesta oferă un set comprehensiv de reguli pentru citarea resurselor, structurarea referințelor și formatarea documentelor. Structura generală a informației care trebuie inclusă în prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare este: titlul lucrării, numele autorului (autorilor), afilierea instituțională, notă de curs (pentru lucrările academice), număr de pagini și antet cu titlul scurt (de obicei pe fiecare pagină). Stilul APA dictează un anumit stil de scriere academică. Conform APA, lucrarea trebuie să conțină următoarele elemente: abstract (rezumat scurt (aproximativ 150-250 de cuvinte) care descrie scopul, metoda, rezultatele și concluziile studiului; text principal (introducerea, prezentarea problemei și scopul cercetării); metodologie (detalierea metodelor și procedurilor utilizate în cercetare); rezultate (prezentarea datelor și constatările principale); discuții (interpretarea rezultatelor și sugerarea implicațiilor acestora); concluzie (sinteza principalelor puncte, sugestii pentru cercetările viitoare).

Stilul APA folosește sistemul autor-dat pentru citarea în text, ceea ce înseamnă că citările includ numele de familie al autorului și anul publicării. De exemplu, Citare directă - „Cercetările au arătat o creștere semnificativă în comportamentele prosoziale” (Smith, 2020, p. 15). Parafrizare - Conform lui Smith (2020), comportamentele prosoziale au înregistrat o creștere semnificativă. Lista referințelor de la sfârșitul documentului, toate sursele citate în text trebuie listate într-o secțiune intitulată „Referințe”. Fieca-

re referință trebuie să conțină informațiile necesare pentru a permite cititorilor să localizeze sursa. Formatele variază în funcție de tipul de sursă. Carte - Autor, A. A. (Anul). *Titlul cărții*. Editura. Exemplu: Smith, J. (2020). *Introduction to Psychology*. Academic Press. Articol de revistă - Autor, A. A. (Anul). Titlul articolului. *Titlul revistei*, volum(număr), pagini. DOI. Exemplu: Brown, L. (2019). The effects of social media on adolescents. *Journal of Social Psychology*, 45(3), 123-145. <https://doi.org/10.1234/jsocpsy.2019.456>. Pentru sursele electronice - autor, A. A. (Anul). Titlul documentului. *Titlul site-ului*. URL. Exemplu: National Institute of Mental Health. (2021). Depression. *NIMH*. <https://www.nimh.nih.gov/health/topics/depression>. Iar pentru formatarea documentelor, stilul APA impune anumite reguli de formatare a documentelor: font și dimensiune (de regulă, Times New Roman, 12 puncte); spații - dublu spațiu între rânduri pe întreg documentul; margini - 1 inch (2.54 cm) pe toate laturile; paragrafe - fiecare paragraf nou trebuie să fie inserat cu 0.5 inch (1.27 cm).

Utilizarea stilului APA asigură claritatea și coerența în scrierea academică, facilitând înțelegerea și evaluarea lucrărilor de cercetare. Datorită abordării sale clare și precise în citarea surselor și structura documentului, acesta este adoptat pe scară largă în disciplinele științelor sociale și comportamentale.

În domeniile umaniste, precum literatura și lingvistica, se utilizează frecvent un alt stil - *MLA Modern Language Association Style*, care oferă un set de reguli și ghiduri utilizate pentru citarea surselor în lucrările academice în format textual și media. Acesta oferă instrucțiuni clare pentru formatarea citărilor în text și a bibliografiilor, asigurând consistența și claritatea în prezentarea referințelor. MLA pune accent pe autor și numărul paginii, permițând cititorilor să localizeze rapid sursele utilizate. De asemenea, include ghiduri pentru citarea diverselor tipuri de surse, inclusiv cărți, articole, și materiale media digitale [14].

Manualul de stil *Chicago Manual of Style*, este utilizat pe scară largă în lumea academică și editorială pentru că oferă o structură detaliată și flexibilă pentru redactarea și formatarea documentelor din

domeniile umaniste și de științe sociale. Este împărțit în două stiluri principale: stilul notelor de subsol (sau stilul bibliografic) și stilul autor-dată. Stilul notelor de subsol este utilizat în domeniile umaniste și de științe sociale, unde notele de subsol sunt folosite pentru citări, iar o bibliografie completă este inclusă la sfârșitul lucrării. Acest stil oferă detalii complete despre sursele utilizate. Stilul autor-dată este utilizat mai des în domeniile științelor naturale și sociale, unde referințele sunt integrate în text, între paranteze, care includ numele autorului și anul publicației, legate de o listă de referințe complete la sfârșitul lucrării. Manualul Chicago oferă îndrumări detaliate privind organizarea paginilor și structura documentului, formatarea tabelor, figurilor și altor elemente grafice, citarea diferitor tipuri de surse, formatarea notelor de subsol și bibliografiei în conformitate cu standardele academice. Acest manual este o resursă esențială pentru oricine care redactează lucrări academice, articole sau cărți, fiind recunoscut pentru precizia și rigurozitatea sa în gestionarea referințelor și a citărilor [18].

Harvard Referencing Style, cunoscut și sub denumirea de sistemul de citare autor-dată, este o metodă populară folosită în lucrările academice și științifice pentru a cita sursele utilizate în text folosind numele autorului sau autorilor și anul publicației, plasate în paranteze sau în text, de obicei înainte sau după o citare directă sau o idee preluată. La sfârșitul documentului este inclusă o listă completă de referințe (bibliografie) ordonată alfabetic după numele autorilor. Aceasta conține toate sursele menționate în text, fie că sunt cărți, articole de revistă, site-uri web sau alte tipuri de publicații. Detaliile specifice pentru fiecare tip de sursă sunt reglementate pentru a asigura consistența și claritatea. Acestea pot include numele autorului, titlul lucrării, anul publicării, titlul publicației, locul publicării și editura sau URL-ul, în cazul resurselor online. Harvard Referencing Style permite o anumită flexibilitate în modul în care sursele sunt integrate în text și formate în lista de referințe, permițând autorilor să aleagă stilul potrivit pentru nevoile lor specifice. Este folosit predominant în științele

sociale și unele discipline umaniste, fiind preferat pentru simplitatea sa și pentru faptul că permite citarea clară și precisă a surselor. Stilul Harvard este recunoscut pentru ușurința sa în a fi înțeles și aplicat, fiind preferat în multe universități și publicații din întreaga lume, datorită standardelor sale clare și aplicabilității largi [7].

În domeniile tehnice și ingineresti este utilizat *IEEE Institute of Electrical and Electronics Engineers*) Style și BibTeX. Ambele sunt utilizate în principal în comunitatea academică de știință și inginerie. BibTeX este un instrument de gestionare a referințelor pentru documentele LaTeX, iar IEEE oferă reguli specifice pentru citarea lucrărilor și documentelor tehnice.

În domeniul medical și al științelor naturii este utilizat stilul *Vancouver Style* [20]. Stilul Vancouver de preferențiere este un sistem utilizat în special în domeniul medical și științele naturii, dar și în alte domenii științifice. Acesta se caracterizează prin următoarele aspecte principale: citatul în text - sursele sunt numerotate consecutiv în ordinea în care sunt menționate în text, utilizând numere în paranteze drepte sau sus-scriptate. Aceste numere de referință sunt plasate în text, fie înainte, fie după ideile preluate sau citatele directe. La finalul documentului, este inclusă o listă numerică ordonată de referințe (bibliografie) care corespunde numerelor de referință din text. Aceasta conține detalii complete despre fiecare sursă citată, inclusiv autorii, titlul lucrării, titlul publicației, anul publicării, volumul și paginile. Acest stil este considerat mai puțin flexibil decât alte sisteme, deoarece se concentrează pe ordinea numerică și detaliile standardizate ale referințelor, în loc de a permite o varietate mai mare de formate pentru citări. Fiind preferat în special în cercetarea medicală și științifică, Stilul Vancouver este recunoscut pentru eficiența sa în organizarea și gestionarea referințelor în lucrări academice și articole științifice. Stilul Vancouver oferă o metodă clară și consecventă de preferențiere, facilitând navigarea și verificarea surselor citate în lucrările științifice, esențial pentru asigurarea acurateței și credibilității cercetării publicate.

Evaluarea activității bibliotecilor și a performanței bibliotecarilor în baza standardelor

Evaluarea performanței bibliotecarilor și a activității desfășurate de biblioteci se realizează în funcție de diverse standarde și criterii specifice. În timp ce SM ISO 2789:2024 Informare și Documentare: Statistici internaționale de bibliotecă măsoară volumul și numărul colecțiilor, precum și serviciile și activitățile bibliotecilor, SM ISO 11620:2024 Informare și Documentare. Indicatorii de performanță pentru biblioteci contribuie la calcularea și identificarea indicatorilor de performanță. Indicatorii statistici măsoară performanța bibliotecilor prin date despre activități și resurse, precum numărul de vizitatori, împrumuturi, achiziții de carte și utilizarea resurselor electronice și alte date brute despre operațiunile zilnice și utilizarea serviciilor bibliotecii. De exemplu, pentru a evalua satisfacția utilizatorilor (indicator de performanță), este necesar să se colecteze date statistice despre utilizarea serviciilor și feedback-ul utilizatorilor. Așadar, indicatorii statistici oferă o imagine de ansamblu asupra activităților bibliotecii, în timp ce, indicatorii de performanță interpretează aceste date pentru a evalua cum și cât de bine sunt atinse obiectivele strategice. Datele statistice permit bibliotecilor să monitorizeze tendințele și să identifice problemele potențiale, iar indicatorii de performanță ajută la determinarea succesului măsurilor de îmbunătățire. Totodată, indicatorii statistici oferă informațiile necesare pentru luarea deciziilor informate și indicatorii de performanță măsoară impactul acestor decizii.

SM ISO 11620:2024 aduce actualizări semnificative față de ediția din 2016, în ceea ce privește indicatorii de performanță pentru biblioteci. Aceste modificări reflectă noile cerințe și tendințe în evaluarea bibliotecilor și includ următoarele aspecte:

- Introducerea de noi indicatori concepuți pentru a susține Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale ONU, evidențiind contribuțiile bibliotecilor în domenii precum educația, promovarea conștientizării și creșterea incluziunii sociale.
- Au fost incluși indicatori pentru evalua-

rea gradului de conștientizare a bibliotecii și pentru cercetarea științifică realizată de bibliotecari, subliniind importanța implicării profesionale în dezvoltarea cunoașterii.

- Standardul revizuit acordă o atenție sporită serviciilor digitale și accesibilității acestora, incluzând accesul la resurse electronice și implicarea utilizatorilor în mediul virtual.
- Anumiți indicatori considerați nefezabili sau irelevanți au fost eliminați, simplificând astfel aplicarea standardului și concentrându-se pe măsurători esențiale.

Un alt standard care contribuie la evaluarea activității bibliotecilor este Standardul ISO 16439:2018 Informare și documentare – Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor. Standardul ISO 16439:2018 reprezintă un instrument important pentru evaluarea impactului bibliotecilor, oferind metode și proceduri clare și riguroase. Implementarea acestui standard nu numai că îmbunătățește calitatea și relevanța serviciilor oferite de biblioteci, dar contribuie și la dezvoltarea profesională a bibliotecarilor. Prin aplicarea acestui standard, bibliotecile pot demonstra în mod concret valoarea lor în societate, pot atrage sprijin și finanțare și pot planifica strategic diferite activități pentru a dezvolta biblioteci sustenabile și cu un cadru inovator. ISO 16439:2018 propune o varietate de metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor, asigurând o abordare comprehensivă și detaliată. De exemplu, sondajele realizate prin chestionarea utilizatorilor oferă feedback direct de la utilizatori privind calitatea și relevanța serviciilor oferite, iar prin interviuri și focus grupuri, putem obține o înțelegere mai profundă a nevoilor și așteptărilor acestora și deduce experiențele și perspectivele utilizatorilor.

O metodă recentă, pentru evaluarea impactului propusă de standard este *documentarea istoriilor de succes* ale utilizatorilor. Această abordare inovatoare oferă o perspectivă personalizată și tangibilă asupra modului în care serviciile și resursele bibliotecii au influențat pozitiv viața și activitățile utilizatorilor. Această abordare nu doar că demonstrează concret valoarea bibliotecii, dar și creează o conexiune emoțională cu comunitatea, inspirând și

alte persoane să beneficieze de serviciile și resursele oferite. Pentru a colecta aceste istorii, bibliotecarii pot folosi diverse metode, cum ar fi:

- Interviuri individuale, discuții detaliate cu utilizatorii pentru a înțelege cum au folosit resursele bibliotecii și ce impact au avut acestea asupra vieții lor.
- Focus grupuri - reuniuni cu mai mulți utilizatori pentru a discuta despre experiențele lor comune și pentru a evidenția teme și beneficii similare.
- Chestionare scrise, formulare care permit utilizatorilor să împărtășească experiențele lor în mod detaliat și structurat.

Analiza economică este o altă procedură inclusă în acest standard, componentă importantă în evaluarea activității bibliotecilor, oferind o măsură concretă a beneficiilor economice generate de aceste instituții. Metodele de analiză economică, precum Return on Investment (ROI) și Cost-Benefit Analysis (CBA), permit bibliotecilor să demonstreze valoarea lor economică în raport cu costurile de operare. Această procedură, poate justifica finanțarea bibliotecilor și contribuie la planificarea strategică pe termen lung. Return on Investment (ROI) este o metodă de evaluare economică care calculează beneficiile economice obținute în raport cu costurile de operare ale bibliotecii. Formula de bază pentru calcularea ROI este:

$$ROI = \frac{\text{Beneficii nete}}{\text{Costuri totale}} \times 100$$

Cost-Benefit Analysis (CBA) este o altă metodă de evaluare economică care compară valoarea totală a beneficiilor generate de bibliotecă cu costurile implicate în furnizarea acestor servicii. CBA ajută la determinarea eficienței economice și la justificarea investițiilor în bibliotecă. Identificarea și valorizarea beneficiilor se realizează prin mai multe proceduri: beneficii directe și beneficii indirecte; costuri directe și costuri indirecte și calcularea valorii totale a beneficiilor și a costurilor, care determină raportul cost beneficiu prin împărțirea valorii totale a beneficiilor la valoarea totală a costurilor. De exemplu: dacă o bibliotecă generează beneficii totale evaluate la 500.000 de lei și costurile totale sunt de 250.000 de lei:

$$BCR = \frac{500.000}{250.000} = 2$$

Aceasta înseamnă că pentru fiecare leu cheltuit, biblioteca generează beneficii de 2 lei. Analiza economică, prin metodele ROI și CBA, oferă bibliotecilor instrumente puternice pentru a evalua corect activitatea bibliotecilor în general, cât și a unor resurse sau produse, servicii sau activități, pentru a demonstra valoarea lor economică. Aceste evaluări ajută la justificarea investițiilor și finanțării, asigurând transparență și responsabilitate. Implementarea acestor metode conform standardului ISO 16439:2018 asigură o abordare riguroasă și coerentă, contribuind la planificarea strategică și la îmbunătățirea continuă a serviciilor oferite de biblioteci.

Concluzii

Standardele de specialitate din domeniul Biblioteconomie, informare și studii arhivistice, sunt esențiale pentru managementul eficient al bibliotecilor, precum și pentru asigurarea sincronizării între diferite sisteme și resurse bibliotecare. Ele contribuie semnificativ la uniformizarea proceselor tehnologice și la performanța operațională a bibliotecilor, permițând oferirea de servicii și produse de înaltă calitate, care răspund nevoilor utilizatorilor și susțin rolul bibliotecilor în comunitate.

Aplicarea acestor standarde acoperă o gamă largă de aspecte, de la organizarea și gestionarea colecțiilor, la înregistrarea și descrierea bibliografică, managementul referințelor și citarea resurselor, până la evaluarea performanțelor bibliotecilor și bibliotecarilor. Standardele sprijină, de asemenea, accesul la informație și promovarea culturii informaționale și educației în comunitate.

Implementarea standardelor internaționale, cum ar fi ISBD, RDA, MARC și UDC, asigură uniformitatea și compatibilitatea metadatelor, facilitând schimbul eficient de informații și crearea unui ecosistem de integrare funcțională între biblioteci. De asemenea, standardele statistice, cum ar fi ISO 2789:2024, sunt indispensabile, pentru colectarea și analiza datelor statistice, contribuind la transparență și eficiență în gestionarea colecțiilor. Standardele biblioteconomice sunt importante pentru ghidarea bibliotecarilor, asigurând calitatea, eficiența în gestionarea resurselor bibliotecilor. Acestea permit bibliotecilor să colaboreze eficient, să își optimizeze procesele și să adopte noi tehnologii, îmbunătățind astfel accesul la informații și satisfacția utilizatorilor.

Referințe bibliografice:

1. *Bibtex bibliography styles*. Disponibil: https://it.overleaf.com/learn/latex/Bibtex_bibliography_styles [accesat 2024-05-11].
2. CATANA, Angelina și Nionila DALINIȚCHI. *Stilul APA (American Psychology Asociation) de redactare a referințelor bibliografice și citare în text*. Ghid. Institutul Național de Cercetări Economice, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică. Chișinău, 2021.
3. CHICIUC, Andrei. Standardizarea. Cap. 4. In: Andrei CHICIUC și Angela CORJAN, *Metrologie, Standardizare și Măsurări*. Curs de lecții. Chișinău: UTM, 2002, pp. 37-47. Disponibil: <https://utm.md/metrolog/manuale/metrologie/Capitol%204.pdf> [accesat 2024-04-17].
4. COMISIA EUROPEANĂ. *O nouă abordare pentru a permite ca standardele UE să ocupe o poziție de lider la nivel mondial, promovând valorile democratice și o piață unică rezilientă, verde și digitală*. Bruxelles, 2022, 02 februarie. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_22_661 [accesat 2024-04-13].
5. GEORGESCU, M. *Tehnologia în biblioteci: provocări și oportunități*. Cluj-Napoca: Editura Academica, 2016.
6. *Ghid APA 7*. Ediția a 7-a. Disponibil: <https://ru.scribd.com/document/690582367/Ghid-APA-7> [accesat 2024-04-25].
7. *Harvard Referencing Generator*. Disponibil: <https://www.mybib.com/tools/harvard-referencing-generator> [accesat 2024-05-11].
8. INSTITUTE OF ELECTRICAL AND ELECTRONICS ENGINEERS (IEEE). Style. Cap. II. In: *Reference Guide*. New Jersey: Hoes Lane, 2023. Disponibil: http://journals.ieeeauthorcenter.ieee.org/wp-content/uploads/sites/7/IEEE_Reference_Guide.pdf [accesat 2024-05-17].
9. INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA (ISM). **SM 356:2023, Informare și documentare. Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică. Cerințe și reguli de aplicare = Информация и документация. Библиографическая запись. Библиографическое описание. Требования и правила применения = Information and Documentation. Bibliography. Requirements and rules of application**.

- graphical Record. Bibliographical Description. Application Requirements and Rules. Aprobat: 12.12.2023. Chișinău: ISM, 2023.
10. INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA (ISM). SM ISO 690:2022, *Informare și documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare* = *Информация и документация. Руководящие указания по библиографическим ссылкам и цитированию информационных источников* = *Information and documentation. Guidelines for bibliographic references and citations to information resources*. Adoptat: 06.04.2022. Chișinău: ISM, 2022.
 11. INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA (ISM). SM ISO 2789:2024, *Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă* = *Информация и документация. Международная библиотечная статистика* = *Information and documentation international library statistics*. Adoptat: 14.03.2024. Chișinău: ISM, 2024.
 12. INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA (ISM). SM ISO 11620:2016, **Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci** = *Информация и документация. Показатели эффективности библиотек* = *Information and documentation. Library performance indicators*. Adoptat: 22.11.2016. Chișinău: ISM, 2016.
 13. INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA (ISM). SM ISO 11620:2024, **Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci** = *Информация и документация. Показатели эффективности библиотек* = *Information and documentation. Library performance indicators*. Adoptat: 01.03.2024. Chișinău: ISM, 2024.
 14. INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA (ISM). SM ISO 16439:2018, *Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor* = *Информация и документация. Методы и методики оценивания воздействия библиотек* = *Information and documentation. Methods and procedures for assessing the impact of libraries*. Adoptat: 31.07.2018. Chișinău: ISM, 2018.
 15. INSTITUTUL NAȚIONAL DE STANDARDIZARE (INS). SM ISO 2789:2015, *Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă* = *Информация и документация. Международная библиотечная статистика* = *Information and documentation international library statistics*. Aprobat: 26.01.2015. Chișinău: INS, 2015.
 16. Modern Language Association (MLA) Style Guide. Rowan University. 2024. Disponibil: <https://libguides.rowan.edu/mla> [accesat 2024-07-05].
 17. MOLDOVA-STANDARD. SM SR 13420:2005, *Biblioteconomie și documentare. Clasificare Zecimală Universală. Indici de bază* = *Librarianship and documentation. Universal Decimal Classification. Fundamental indices*. Ediție oficială. Aprobat: 19.07.2005, cu aplicare din 01.02.2006. Chișinău: MOLDOVA-STANDARD, 2005.
 18. PETRESCU, M. *Managementul calității în biblioteci*. București: Editura Universitară, 2015.
 19. POLL, Roswitha. What is a “good” library? The measures are changing. *Performance Measurement and Metrics*. 2024, vol. 25, no. 2, pp. 91-100. ISSN 1467-8047. Disponibil: <https://doi.org/10.1108/PMM-01-2024-0003>, <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/pmm-01-2024-0003/full/html?skipTracking=true> [accesat 2024-12-17].
 20. RENARD, Pierre-Yves. *ISO 2789 and ISO 11620: Short Presentation of Standards as Reference Documents in an Assessment Process*. Disponibil: https://liberquarterly.eu/article/view/10490/11128?utm_source=chatgpt.com [accesat 2024-12-17].
 21. Stilul APA (American Psychological Association) *de redactare și citare*. Disponibil: <https://ru.scribd.com/document/394730050/Stilul-APA-de-Redactare-Si-Citare> [accesat 2024-04-25].
 22. *The Chicago Manual of Style*. 17th ed. University of Chicago Press. Chicago: University of Chicago Press, 2017. Disponibil: <https://doi.org/10.7208/cmos17>, <https://www.chicagomanualofstyle.org/home.html> [accesat 2024-04-13].
 23. *The Chicago Manual of Style (CMS)*. 18th ed. 2024. Disponibil: <https://www.righttouchediting.com/2024/04/06/the-chicago-manual-of-style-18th-edition-updates/> [accesat 2024-07-05].
 24. *Vancouver Style*. Disponibil: <https://library-guides.ucl.ac.uk/referencing-plagiarism/vancouver> [accesat 2024-06-14].

БИБЛИОГРАФИЯ ГАГАУЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ: ДОСТИЖЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Евгения ЛЮЛЕНОВА

**Центральная Библиотека автономно-
территориального образования
Гагаузия**

Rezumat: Autorul reliefează rolul cultural și informațional al surselor bibliografice privind literatura găgăuză, elaborate prin eforturile oamenilor de știință, scriitorilor, profesorilor și bibliotecarilor. Este vorba despre indexuri, cataloage expoziționale, monografii biobibliografice, cărți, bibliografii anexate ca parte din bibliografia națională a Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: indici bibliografici, cercetare bibliografică, istorie locală, resurse bibliografice.

Abstract: The author highlights the cultural and informational role of the bibliographical sources regarding Gagauz literature, developed by scientists, writers, teachers and librarians. She writes about indexes, exhibition catalogs, biobibliographic monographs, books, and bibliographies – all the sources that make part of the national bibliography of the Republic of Moldova.

Keywords: bibliographic indexes, bibliographic research, local history, bibliographic resources.

Первым библиографическим изданием, включающим в себя гагаузскую литературу, можно считать алфавитный указатель «Bessarabiana» П. Д. Драганова [1]. Изданный в 1911 г. в Кишиневе, он включает многочисленные сведения о гагаузской литературе и материалы о деятелях гагаузской культуры, собранные ученым. Сегодня это уникальное издание, указывает на интереснейшие источники, многие из которых, к сожалению, не сохранились, но очень важны для истории гагаузской культуры. В Центральной библиотеке Гагаузии, которая носит имя ученого, очень бережно собираются и хранятся материалы о его жизни и деятельности. В ближайших планах сотрудников значится составление библиографии «Петр Драганов».

Современный этап библиографии гагаузской литературы берет начало с 1990 г., когда в Национальной библиотеке Ре-

спублики Молдова (далее – РМ) была оформлена книжная выставка «Ана дили хем история – миллетин дири жаныйдыр» (Родной язык и история – живая душа народа), приуроченная к 30-летию гагаузского языка и литературы. Очень важным событием стало не только организация выставки в главной библиотеке страны, но и составление ее сотрудниками Р. Мельник и Л. Ягубец библиографического каталога данной выставки. Вышедший в 1990 г. тиражом в 200 экземпляров каталог был издан с целью оказания помощи библиотекарям в продвижении литературы, посвященной языку, литературе и культуре гагаузского народа. Важным было участие в качестве научного консультанта выставки и издания каталога видного гагаузского ученого и деятеля культуры Д. Н. Танасоглу. Издание содержит 200 наименований книг, статей из журналов и газет из фондов Национальной библиотеки Республики Молдова,

которые распределены по 6 разделам. Это небольшое пособие, изданное более 30 лет назад, не потеряло своей актуальности до сих пор и представляет большой интерес как первая библиография гагаузской литературы в Республики Молдова. Каталогом выставки и сегодня активно пользуются библиотечные работники, студенты, исследователи гагаузского языка и культуры.

Попытку подготовить указатель гагаузской литературы в 1992 г. предприняли сотрудники Отдела гагаузоведения Академии наук Республики Молдова С. С. Курогло, Д. Е. Никогло при участии в качестве редактора Г. А. Гайдаржи. Их усилиями был составлен и издан «Краткий библиографический указатель гагаузской литературы», содержащий 150 источников по истории и этнографии, литературе, фольклору, фольклористике и языкознанию. Отпечатанное тиражом в 100 экземпляров на ротапринте академическое издание стало первым указателем, подготовленным научными сотрудниками. В дальнейшем это начинание нашло продолжение, и сегодня благодаря гагаузским ученым у нас имеется целая серия краеведческих указателей [8].

С созданием в 1994 г. АТО Гагаузия развернулась активная деятельность по изданию литературы на гагаузском языке и книг по истории и культуре Гагаузии. В 2007 г. был создан Совет по упорядочению процесса издания книг при Исполкоме Гагаузии, а в бюджет Управления культуры ежегодно закладывались специальные финансовые средства на издание и закупку книг. Только за период с 2007 по 2015 г. было издано более 33 тысяч книг, словарей, альбомов, пособий, журналов и других изданий на гагаузском языке, а также литература о Гагаузии, которые пополнили фонды наших библиотек. Этот процесс активно продолжается и в настоящее время, что открывает широкие возможности для подготовки библиографии гагаузской литературы.

Активным центром по продвижению гагаузской литературы стала созданная в 1991 г. библиотека Комратского го-

сударственного университета (далее – КГУ), сотрудниками которой (В. Чимпоеш и М. Сиркели) в 1997 г. был подготовлен библиографический указатель «Петр Влах» [9]. Приуроченная к 50-летию со дня рождения известного гагаузского художника работа имела целью познакомить широкую общественность с материалами о разносторонней творческой деятельности мастера декоративно-прикладного искусства и литературой о его жизни и деятельности. Указатель содержит 55 наименований книг и статей из периодики, опубликованных за последние 25 лет в Республики Молдова и за рубежом. Отпечатанный в типографии КГУ тиражом в 75 экземпляров и оформленный экслибрисами самого художника, указатель стал первым подобным изданием, вышедшим в Гагаузии.

Большой вклад в развитие гагаузоведения внес известный молдавский ученый, доктор хабилитат филологии Ион Дрон. Являясь автором монографий и статей по гагаузской тематике, он подготовил к 50-летию со дня своего рождения биобиблиографию «Ion Dron – 50» [4]. Издание вышло в 1998 г. при поддержке Кишиневской муниципальной библиотеки им. Б. П. Хашдеу и ее директора Л. Куликовской. Работа содержит «Хронологический табель», 540 библиографических описаний работ ученого и завершается несколькими указателями для помощи в поиске источников. В нашей библиотеке хранится экземпляр этого издания с дарственной надписью ученого, который был у нас частым гостем и участником наших мероприятий.

Деятельности литературного критика, искусствоведа, доктора медицинских наук И. А. Дьячука посвящен библиографический указатель, составленный им совместно с сотрудниками библиотеки КГУ Ж. Гарчевой и М. Сиркели. Указатель содержит 100 библиографических записей книг, статей из журналов и газет составителя и материалов о нем. Справочный аппарат включает в себя «Именной указатель» и «Основные даты жизни и творчества И. А. Дьячука». В оформлении брошюры использованы

работы гагаузских художников Петра Влаха и Федора Тринки. Издание вышло в 2000 г. тиражом в 300 экземпляров в типографии КГУ.

Большой интерес и особую значимость для гагаузской культуры имеет составленная молдавским академиком Ионом Маху биобиблиография «Dionisie Tanasoglu» [3]. Издание увидело свет в 2004 г. тиражом 300 экземпляров благодаря усилиям муниципальной библиотеки Кишинева им. Б. П. Хашдеу и ответственного за выпуск Лидии Куликовской, которая подготовила вступительную статью. Материал указателя раскрывает многогранную деятельность Диониса Танасоглу: литературное творчество, в том числе драматургию и переводы, публикации в области гагаузского языка, истории, педагогики, музыки, театра и др. Повышает значение пособия тот факт, что Дионис Николаевич лично оказывал содействие и помощь в его составлении. В 2022 г. который был объявлен в Гагаузии годом Д. Танасоглу, были переизданы труды ученого, материалы о его жизни и деятельности. Это побудило сотрудников Центральной библиотеки Гагаузии начать работу по составлению библиографии, посвященной Д. Танасоглу, которая в настоящее время готова к изданию.

Фундаментальным библиографическим трудом является созданный группой ученых во главе с известным болгаристом, доктором истории И. Ф. Греком указатель «Болгары Молдовы и Украины: вторая половина XVIII в. – 1995 г.». Изданный в Кишиневе в 2003 г. аннотированный научно-библиографический труд включает более 9 тыс. названий книг и научных статей, целый архив данных на различных языках. Несмотря на огромный объем книги – 664 страницы, – автору удалось избежать дублирования материала. Тематическая структура справочника логична и удобна для исследователей. Вышедший под эгидой Академии наук РМ и Научного общества болгаристов РМ указатель является своего рода библиографической энциклопедией, значение которой для

изучения гагаузской истории и культуры трудно переоценить.

Ученому, чьи научные изыскания сделали гагаузский язык достоянием мировой тюркологии, посвящена биобиблиография «Людмила Александровна Покровская». Составитель и ответственный редактор указателя, преподаватель КГУ, доктор наук Иванна Банкова посвятила ее 80-летию со дня рождения своего педагога и коллеги. Указатель включает около 200 библиографических описаний монографий, статей из научных журналов, газет и других трудов доктора хабилитат филологии Л. А. Покровской. Отдельно в нем выделены разделы «Персоналия», «Редактирование» и «Отзывы и рецензии на работы Л. А. Покровской». К сожалению, отсутствует какой-либо справочный аппарат и недостаточно полно отражена персоналия ученого. Оформленный гагаузским художником П. Влахом указатель был издан в типографии КГУ в 2005 г. тиражом 100 экземпляров и имеется во многих библиотеках Гагаузии.

Важным историческим событием в жизни АТО Гагаузия был состоявшийся в июле 2006 г. первый Всемирный конгресс гагаузов. Одно из мероприятий в рамках конгресса прошло в КГУ, для участников которого работники научной библиотеки оформили развернутую книжную выставку «Benim topraam – Gagauziya» (Моя земля – Гагаузия). Для ее оформления было использовано 235 книг, сборников, журналов, газет и других краеведческих изданий из фондов библиотеки. По материалам выставки сотрудник библиотеки Наталья Гарчу составила библиографический каталог, состоявший из нескольких разделов: «Наука», «Образование», «Законы. Постановления. Право», «Экономика. Демография», «Искусство», «Языкознание», «Литература» и др. Внутри разделов материал был расположен по алфавиту авторов и названий и снабжен именным указателем. Изданный в типографии КГУ каталог стал хорошим инструментом для раскрытия и продвижения книжного фонда научной библиотеки.

В 2008 г. коллекцию библиографических пособий гагаузской литературы пополнил указатель «Дмитрий Николаевич Кара Чобан» (1933–1986), составленный сотрудниками библиотеки КГУ (Н. Гарчу, В. Чимпоеш) и Центральной библиотеки Гагаузии (Е. Люленова).

Дмитрий Карачобан вошел в историю гагаузской культуры как зачинатель гагаузской художественной литературы, став писателем-классиком, как художник, кинорежиссер, создатель первого гагаузского музея. Изданная в год его 75-летия (2008 г.) библиография включает работы писателя и материалы о его жизни и деятельности из фондов библиотек и музеев Гагаузии, а также Национальной библиотеки РМ. Указатель содержит 445 названий, расположенных в 9 разделах. Библиография стала важным подспорьем для всех интересующихся культурой и литературой гагаузов. Пособие включает материалы, изданные за период с 1963 по 2008 г. К сожалению, в него не включены сведения о стихах писателя, вошедших в первую художественную книгу на гагаузском языке – в фольклорно-литературный сборник «Буджактан сесләр» (Буджакские голоса), составленный Д. Танасоглу и изданный в 1959 в Кишиневе. Не попали в указатель и некоторые публикации автора из местных периодических изданий. В настоящее время крайне необходима подготовка и издание дополненного указателя, т. к. за эти годы о Д. Карачобане было опубликовано множество материалов как в РМ, так и за рубежом. Кроме того, значительно возрос интерес к личности классика гагаузской культуры и его творчеству.

Под эгидой КГУ в 2008 г. увидел свет сборник «Dionis Aga Tanasoglu-90», составленный доктором наук Г. Каранфил. Кроме материалов о жизни и творческой деятельности ученого и писателя, стихов, нотного материала, фотографий, составитель включила в сборник библиографию прижизненных трудов Д. Танасоглу. Изданный тиражом 100 экземпляров сборник стал библиографической редкостью.

Юбилейным был 2003 г. для известного гагаузского писателя и исследователя, доктора наук С. С. Булгара, который подготовил указатель «Библиография трудов доктора истории Степана Булгара» [2]. Изданная под эгидой Научно-исследовательского центра Гагаузии им. М. В. Маруневич, работа состоит из 3-х разделов: «Биография С. С. Булгара», «Библиография», «Награды». Указатель включает 260 записей. Это научно-методические и отрецензированные работы ученого, его художественные произведения и книги для детей. К сожалению, библиография не содержит раздела «Персоналия», которая дополнила и значительно обогатила бы данный указатель, поскольку материалов о деятельности С. Булгара как политического деятеля, журналиста и ученого было опубликовано достаточно много. В целом эта работа занимает важное место в ряду гагаузских библиографических пособий, поскольку представляет ценный материал об одном из активнейших ученых Гагаузии, очень плодотворно работающего в области исследования гагаузской истории, литературы, культуры.

Очень интересным представляется нам тот факт, что библиография гагаузской литературы печаталась и за рубежом. Такое издание появилось в 1987 г. в г. Стамбуле (Турецкая Республика). Это был подготовленный румынским ученым гагаузского происхождения М. П. Губоглу «Опыт библиографии исследований по истории, литературе, «турецкому» языку гагаузов». Информацию об этом интересном издании мы находим в сборнике «Гагаузы в мире и мир гагаузов» т. 1 (2012 г.), где помещена библиография работ указанного ученого, составленная другим гагаузским светилом науки, его племянником М. Н. Губогло.

Значительно расширяют круг источников по гагаузской литературе прикнижные библиографии, включенные в сборники. Одна из первых таких работ включена в сборник «Курсом развивающейся Молдовы» т. 9 (М. 2010 г.). Е.Квилинкова подготовила очень ак-

туальную работу «Библиографический указатель литературы для изучения этнегенеза, истории, языка и культуры гагаузов». Содержащая около 2 тысяч описаний работа позволяет ученым-гагаузоведам и другим читателям не только расширить знания по данной проблеме, но и рассмотреть в целом состояние развития гагаузоведения на данном этапе.

Одна из самых объемных и научно значимых библиографий гагаузской литературы была опубликована в 2012 г. в сборнике «Гагаузы в мире и мир гагаузов» т.1. Составители М. Губогло и Е.Квилинкова включили в нее более 3 тысяч наименований трудов ученых – тюркологов из разных стран мира.

Сложной, кропотливой, но очень важной библиографической деятельности много времени посвятил гагаузовед, доктор филологии В. Сырф. Одна из его работ «Библиография трудов Г. А. Гайдаржи и литературы о нем» стала составной частью сборника «Сын Буджака» (составитель П. Чеботарь, 2000 г.). Указатель включает 138 работ известного гагаузского ученого, среди которых монографии, научные статьи, учебно-методические издания, работы, редактируемые и рецензируемые автором, публикации в периодике. Содержит библиография разделы «Personalia» и «Неопубликованные рукописи».

Список библиографий гагаузской литературы пополнил указатель, посвященный деятельности одной из значимых фигур в гагаузской науке, литературе, культуре. В 2020 г. Научно-исследовательским центром Гагаузии им. М. В. Маруневич был издан сборник «Степан Курогло – писатель, ученый, патриот», который включил раздел «Библиография трудов С. С. Курогло». Составленная В. Сырфом работа содержит 112 библиографических описаний, расположенных в 17 разделах. В преамбуле составитель подчеркивает, что в библиографию «включены далеко не все работы ученого, политика и писателя». В. Сырф назвал эту работу «предварительным списком», предполагая подго-

товить в ближайшее время более полный указатель.

В последующие годы В. И. Сырф подготовил серию библиографий, посвященных жизни и деятельности известных ученых-гагаузоведов, среди которых М. Маруневич, Е. Колца, Г. Гайдаржи, М. Губоглу, Б. Тукал, И. Грек. Некоторые из них вошли в сборники, изданные в 2019–2023 гг. Научно-исследовательским центром Гагаузии им. М. В. Маруневич в серии «Gagauzologiya XIX–XXI asirlerdä» («Гагаузоведение в XIX–XXI вв.»).

Сборник «Гагаузы Б. Драганов и Г. Драган – выдающиеся ученые XX века» был издан в г. Комрат, 2018 г. Библиографии, которые автор С. Булгар разместил в конце сборника, содержат монографии и научные статьи ученых, работавших в области технических наук Украины и Румынии.

Библиографии, посвященные жизни и научной деятельности гагаузских ученых, публикуются также и на страницах журналов «Sabaa yıldızı» (Утренняя звезда, ред. С. Булгар), «Gagauz dili hem literaturası» (Гагаузский язык и литература), «Revistă de lingvistică și știință literară». Одна из них посвящена 80-летию со дня рождения гагаузского ученого-фольклориста Марии Дурбайло («Sabaa yıldızı» № 83, 2021 г.). Составитель В. Сырф подготовил статью о жизни и деятельности ученого, которую снабдил многочисленными фотографиями. Биобиблиография, состоящая из десяти разделов, включает около 80 работ фольклориста.

Безусловно, данные прикнижные и пристатейные библиографические работы являются важным информационным компонентом научных сборников и других изданий, значительно дополняя круг источников об ученых, внесших огромный вклад в молдавскую и гагаузскую культуру, лексикологию и лексикографию и в другие области науки.

Большинство из указанных выше библиографий является составной частью информационных ресурсов многих библиотек Гагаузии, играет важную

роль в справочно-библиографическом обслуживании пользователей, текущем информировании, формировании и ведении системы каталогов и картотек, организации оперативного и качественного удовлетворения потребностей читателей. Они включены библиотеками Гагаузии в систему информирования об изданиях, посвященных нашему краю, а участие библиотекарей в составлении рекомендательных краеведческих указателей значительно активизирует их краеведческую работу, способствует повышению библиографической квалификации.

Именно на это направлен региональный проект (руководитель М. Недялко-ва), запущенный Центральной библиотекой Гагаузии в 2023 г. по составлению краеведческих библиографий. Результатом этой работы стало составление ряда библиографий, посвященных истории гагаузских населенных пунктов, что еще раз подтверждает важное значение

библиотеки в сохранении культурной специфики нашего края. Широкое и эффективное использование библиографических пособий способствует раскрытию информационного потенциала библиотеки.

Библиография гагаузской литературы, имеющая относительно небольшую историю и довольно скромный перечень наименований, за последние годы сделала существенный шаг вперед, пополнившись целым рядом интересных и качественных работ. Библиографические пособия, которые облегчают поиск и расширяют возможности использования основных источников и краеведческих сведений, являются сегодня значительным информационным ресурсом, и в определенной мере обеспечивают сохранность выходных данных о печатных изданиях Гагаузии, служат делу сохранения и развития самобытной культуры гагаузов, являющейся неотъемлемой частью культуры Республики Молдова.

Библиографические примечания:

1. BESSARABIANA: Ученая, литературная и художественная Бессарабия, Алфавитный библиографический указатель. Составитель П. Д. Драганов, предисловие Ю. Колесника. Кишинев: Universitas, 1993. 284 p.
 2. BULGAR, Stepan. Gagauz halkının dünneä anılmış bilim adamnarı Boris Draganov hem Gleb Dragan= Гагаузы Борис Драганов и Глеб Драган – выдающиеся ученые XX в. Комрат: НИЦ Гагаузии им. М. В. Маруневич. Кишинев, 2018. 100 p.
 3. DIONISIE Tanasoglu. Biobibliografie. Alcătuitor I. Mahu. Biblioteca Municipală «B.P.Hasdeu». Chişinău, 2004. 63 p.
 4. ION Dron – 50: Biobibliografie / alcăt. I. Dron. Chişinău: Museum, 1998. 87 p.
 5. SAVELIY Petroviş Ekonomov. Bibliografia. Hazırlayannar: V.Sırf, P.Çebotar. *Sabaa yıldızı*. 2020, nr. 77, p. 58-61.
 6. SIRF, Vitaliy. Mariya Angelovna Durbaylo. Biobibliografiya yazdırması 80-ci yıldönümünä . *Sabaa yıldızı*. 2021, nr. 83, p. 2-15.
- ***
7. КВИЛИНKOBA, E.H. Библиографический указатель литературы для изучения этнегенеза, истории, языка и культуры гагаузов. In: Курсом развивающейся Молдовы. Т. 9. История в культуре и культура в истории. Москва : Старый сад. 2010, p. 395-460.
 8. КРАТКИЙ библиографический указатель гагаузской литературы. Составители: С. С. Курогло, Д. Е. Никогло. Кишинев, 1992. 15 p.
 9. ПЕТР Влах. Библиографический указатель. Составитель В. П. Чимпоеш. Комрат, 1997 г. 22 p.

IMPLICAREA ACTIVĂ ÎN PROMOVAREA VALORILOR EUROPENE ȘI ÎN DEZVOLTAREA TINERILOR A BIBLIOTECII MUNICIPALE „MIHAIL SADOVEANU”, SOROCA

Sofia SÎRBU
Andriana MUNTEAN
Biblioteca Municipală
„Mihail Sadoveanu”, Soroca

Rezumat: Articolul reflectă eforturile Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” din Soroca în promovarea valorilor europene și sprijinirea tinerilor prin programe educative și culturale. Sunt evidențiate două inițiative majore: „Turnirul amabilităților” și „Învăță-te să fii sănătos”, care vizează dezvoltarea personală, conduita civică, stilul de viață sănătos și educația pentru sănătate. Este relevat impactul acestor activități, organizate în cadrul Programului Național Lectura Central, ediția a VII-a, precum și contribuțiile bibliotecii la formarea tinerilor ca cetățeni activi și responsabili.
Cuvinte-cheie: Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu”, Soroca, valori europene, serviciu de bibliotecă.

Abstract: This article reflects the efforts of the "Mihail Sadoveanu" Municipal Library from Soroca in promotion of European values and support of young people with offered educational and cultural programs. Two big initiatives are highlighted: "The Tournament of Kindness" and "Learn to be Healthy", focused on personal development, civic behaviour, healthy lifestyle and health education. The impact of these activities, organized within the Lectura Central National Program, 7th edition, as well as the library's contribution to young people formation to be active and responsible citizens, are highlighted.
Keywords: "Mihail Sadoveanu" Soroca Municipal Library, European values, library services.

Bibliotecarul joacă un rol esențial ca „intermediar activ între utilizatori și sursele de informare”, fiind un ghid dedicat în explorarea vastului univers al cunoștințelor. Prin competențele sale, el facilitează accesul la informații relevante, sprijină procesul de învățare și oferă soluții personalizate pentru nevoile diverse ale comunității.

În era digitală, bibliotecarul nu se limitează doar la gestionarea colecțiilor tradiționale (din spațiul fizic), ci devine un navigator al informațiilor online, un educator în utilizarea tehnologiilor moderne și un promotor al lecturii și culturii. Rolul său este vital în combaterea dezinformării și în dezvoltarea gândirii critice, ajutând utilizatorii să identifice și să valorifice sursele de

încredere. Astfel, el își asumă responsabilitatea de a conecta oamenii cu cunoștințele care le îmbogățesc viața, contribuind la dezvoltarea unei societăți informate și educate.

Prin diversitatea serviciilor pe care le oferă, bibliotecarul contribuie semnificativ la dezvoltarea personală a tinerei generații. Activități precum cluburi de lectură, ateliere educative, programe de dezvoltare a competențelor digitale sau sesiuni interactive dedicate deprinderilor de viață promovează nu doar cunoașterea, ci și formarea unor valori și abilități esențiale pentru viitor. Bibliotecarul îndeplinește rolul de mentor, îndrumând tinerii să-și dezvolte creativitatea, să-și exploreze pasiunile și să-și consolideze încrederea în sine. Totodată,

prin proiectele tematice și evenimentele culturale, tinerii sunt încurajați să descopere modele pozitive, să învețe despre diversitate, să colaboreze și să contribuie activ la dezvoltarea comunității.

În prezent biblioteca devine un spațiu nu doar de acces la informații, ci și de inspirație și transformare personală, unde fiecare generație tânără poate găsi sprijinul necesar pentru a-și atinge potențialul maxim [10, 12]. Într-o lume în continuă schimbare, tinerii se confruntă cu multiple provocări, influențate de factori precum absența părinților, presiunea grupului de prieteni și accesul la diverse surse de informare. Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” din Soroca și-a asumat un rol activ în sprijinirea acestora prin inițiative care promovează valorile europene, dezvoltarea personală și educația pentru sănătate, în cadrul Programului „Învață-te să fii Om”. Creat pentru a sprijini formarea tinerilor, acest program este realizat prin două servicii esențiale: „Turnirul amabilităților” și „Învață-te să fii sănătos”. Aceste inițiative au fost concepute pentru dezvoltarea atât a abilităților sociale, cât și a celor personale ale participanților, promovând un stil de viață sănătos și o conduită bazată pe respect și responsabilitate. Activitățile au demarat cu sesiuni interactive și workshopuri care au atras interesul tinerilor, oferindu-le ocazia de a participa activ la discuții și exerciții practice.

Serviciul „Turnirul amabilităților”, conceput și realizat de Andriana Muntean, bibliotecar principal, își propune să dezvolte conduita civică și abilitățile interpersonale ale tinerilor, care au fost implicați în dezbatere despre politețe, *leadership*, respectarea normelor sociale și importanța relațiilor interpersonale armonioase.

În parteneriat cu Colegiul Agricol Sorocea și Colegiul de Arte „Nicolae Botgros”, programul a avut un impact asupra a 203 tineri, care au participat la 11 sesiuni despre eticheta personală, identitate, relații armonioase și siguranță personală. Expresia „omul potrivit la locul potrivit”, a reflectat dintotdeauna succesul persoanei în societate, fiind totodată motto-ul ședinței din 26.02.24 „Potențialul individual și

proiectarea carierei”, unde cei prezenți au discutat despre rolul activității profesionale în procesul de integrare socială. Prin activitatea profesională, persoana își manifestă capacitățile sale, comunică și interacționează cu alți oameni, își găsește un anumit loc în societate, are satisfacția de a face ceva pentru sine și pentru ceilalți. „A face o carieră nu înseamnă neapărat să ocupi funcții înalte într-un domeniu profesional, dar trebuie neapărat să fii mulțumit de succesele obținute”, a fost mesajul elevilor de la Colegiul Agricol.

Serviciul „Învăță-te să fii sănătos” este conceput și realizat de bibliotecara Sofia Sîrbu. În contextul provocărilor actuale – accesul facil la substanțe nocive, precaritatea sănătății mentale și lipsa educației privind deprinderile de viață –, acest program urmărește scopul de a promova un stil de viață sănătos. În colaborare cu Colegiul „Mihai Eminescu”, programul a atras peste 100 de participanți în cele 6 sesiuni, în cadrul cărora au explorat subiecte precum „Alimentația echilibrată”, „Principiile de gătit sănătos” și „Siguranța consumatorului”.

La 3 aprilie 2024, 23 de studenți ai Colegiului „Mihai Eminescu” au discutat despre „Importanța apei în organism” în cadrul serviciului „Învăța-te să fii sănătos”. Urmare a discuției tinerii au aflat că apa pură nu conține calorii sau nutrienți organici, este un element vital pentru toate formele de viață pe care le cunoaștem. Aceștia au ajuns la concluzia că nu trebuie să interpretăm hidratarea ca un consum de lichide alese aleatoriu, ci vital, și este important să oferim corpului nostru apă proaspătă în fiecare moment al zilei [2, 4, 8].

Impactul serviciilor asupra tinerilor a fost vizibil. Prin metode atractive, inclusiv jocuri interactive și activități practice, programele au trezit interesul lor, oferindu-le instrumente valoroase pentru a face față provocărilor vieții. Discuțiile tematice au evidențiat curiozitatea acestora și dorința de a învăța mai multe despre sănătate, etică și dezvoltare personală. Participanții au demonstrat receptivitate, curiozitate și dorință de a învăța lucruri noi, iar atmosfera colaborativă creată de bibliotecari și parteneri a stimulat dezvoltarea spiritului critic și a încrederii în sine. La finalul activităților, tinerii au plecat nu doar cu cunoștințele noi, ci și cu motivația de a aplica în viața de zi cu zi cu cele învățate, contribuind la propria lor dezvoltare și la bunăstarea comunității.

Inițiativele Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu”, reflectate mai sus, susțin Obiectivul de Dezvoltare Durabilă nr. 4 – „Educație de calitate” – și Obiectivul de Dezvoltare Durabilă nr. 3 – „Sănătate și stare de bine”, demonstrând rolul esențial al bibliotecii în sprijinirea dezvoltării comunității. Prin aceste programe, bi-

blioteca își confirmă statutul său de centru educațional și cultural, oferind sprijin tinerilor pentru a deveni cetățeni activi, bine informați și responsabili.

Bibliotecile joacă un rol esențial în implementarea programelor guvernamentale din Republica Moldova, fiind parteneri activi în procesul de dezvoltare socială, educațională și culturală, contribuind la crearea calității vieții și a consolidării comunității [3, 6, 7].

Programul „Învăță-te să fii Om”, structurat în serviciile „Turnirul amabilităților” și „Învăța-te să fii sănătos”, demonstrează rolul activ al bibliotecii în sprijinirea dezvoltării personale.

Succesul programului se reflectă în schimbările observate în rândul participanților, precum și în interesul crescut pentru activitățile educative și culturale oferite de bibliotecă. Această inițiativă subliniază importanța implicării instituțiilor culturale în viața comunității, confirmând încă o dată că biblioteca nu este doar un spațiu de lectură, ci și un centru de formare, inspirație și sprijin.

Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” din Soroca demonstrează că este mai mult decât un spațiu pentru lectură – este un centru educațional și cultural care sprijină dezvoltarea personală a tinerilor, contribuind activ la formarea lor ca cetățeni responsabili și implicați. Ea reușește să răspundă provocărilor actuale ale societăților, oferind tinerilor instrumente necesare pentru a face alegeri conștiente și pentru a deveni membri activi ai comunității.

Totodată, instituția s-a remarcat prin implicarea în cadrul Programului *Lectura-Central* 2024, ediția a VII-a, participând la Concursul „Cel mai reușit proiect/program privind implicarea bibliotecii în promovarea valorilor europene”. Prin eforturile sale, biblioteca a obținut o recunoaștere importantă, clasându-se pe locul al III-lea, o realizare ce subliniază angajamentul și profesionalismul echipei în promovarea educației și a valorilor europene. Această distincție reprezintă o confirmare a faptului că Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” joacă un rol activ în integrarea europeană a comunității, oferind inițiative relevante și sprijinind dezvoltarea armonioasă a tinerilor și a societății locale.

Referințe bibliografice:

1. ARMEȘ, Nicolae. *Codul manierelor elegante*. Chișinău: Prut Internațional, 2006. 184 p. ISBN 9975-69-817-4.
2. BAHNAREL, I.; OSTROFEȚ, GH.; CIOBANU, E.; TAFUNI, O. *et all. Igiena generală*. Manual, CEP „Medicina”. Chișinău, 2022. 420 p. ISBN 978-9975-162-35-7.
3. *Biblioteca – contribuții la dezvoltarea comunității armonioase, de ordine și respect: Metodologii, algoritmi, tehnologii*. Chișinău: BNRM, 2020. 144 p. ISBN 978-9975-3425-0-6.
4. *Broșura sănătății*. Chișinău, 2023. 12 p. ISBN 978-9975-175-21-0
5. CAZACU-STRATU, A.; CEBANU, S. *et all. Ghid de bune practici în alimentația elevilor*. Chișinău, 2018, 43 p. ISBN 978-9975-56-672-8.
6. CEBOTARI, Margareta. Furnizare de servicii specifice bibliotecii în susținerea învățării pe toți vieții. În: *Dezvoltarea din perspectiva învățării și a concurenței pe toate vieții: rolurile lecturii. Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național Lectura Central, ediția a IV-a, 2021*. Chișinău: BNRM, 2021, pp. 38-49. ISBN 978-9975-3510-3-4.
7. CEBOTARI, Margareta. Rolul bibliotecilor în formarea deprinderilor de lectură pe parcursul vieții. În: *Lectura și scările: Culegere de articole*. Chișinău: Prut Internațional: BNRM, 2020, pp. 64-85. ISBN 978-9975-54-455-9. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1108> [accesat 2024-04-03].
8. CERNELEV, O. *Cursul online: Calitatea produselor alimentare*. Disponibil: <https://hygiene.thinkific.com/courses/calitatea-produselor-alimentare> [accesat 2024-04-03].
9. CERNELEV, O.; ZEPKA, V.; RUSU, L.; CUMPANA, V. *Ghidul tânărului NEET*, elaborat în cadrul proiectului „Serviciul Inclusiv: EduCare pentru deprinderi de viață”, realizat de A.O. PRINCIPII SĂNĂTOASE cu suportul Fundației Est-Europene. Chișinău, 2022.
10. FURDUI, Emilia. Reprezentări sociale privind fenomenul „învățare pe tot parcursul vieții”. În: *Școala modernă: provocări și oportunități. Conferință științifică internațională* (Chișinău, 5-7 noiembrie 2015). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2015, pp. 474-477. ISBN 978-9975-48-100-7 [citat 12.03.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/474-477_2.pdf [accesat 2024-03-12].
11. *Ghidul formatorului: Modelarea stilului sănătos de viață prin alimentație echilibrată și practicare zilnică a activității fizice în rândul adolescenților și tinerilor*. Chișinău, 2023. 100 p. ISBN 978-9975-175-42-5
12. GONTEA, Lidia. Impactul bibliotecii asupra comunității: servicii moderne în sprijinul implementării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. *Magazin bibliologic*. 2019, nr. 3/4. pp. 134-140. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1326> [accesat 2024-04-03].

SERVICII ALE CENTRULUI DE INFORMARE AL UNIUNII EUROPENE DIN CADRUL BIBLIOTECII PUBLICE RAIONALE „ÎPS ANTONIE PLĂMĂDEALĂ”

Tatiana DARII
Biblioteca Publică Raională
„ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești

Rezumat: Articolul este axat pe experiența Centrului de Informare al Uniunii Europene din cadrul Bibliotecii Raionale Hâncești privind promovarea valorilor europene în rândul populației și, în mod special, al tinerilor. Autorul scoate în evidență metodele și mecanismele inovative de a informa, de a oferi programe și resurse pentru a sprijini alfabetizarea și dezvoltarea competențelor digitale în comunitatea hânceșteană. Sunt prezentate bunele practici și istorii de succes cu accent pe impactul acestora.

Cuvinte-cheie: Centrul de Informare al Uniunii Europene, Biblioteca Publică Raională Hâncești, promovarea valorilor europene.

Abstract: This article reflects the experience of the European Union Information Center within the Hâncești District Library focused on promotion of European values among the population and, in special, the young people. The author highlights the innovative methods and mechanisms to inform people, to offer them programs and resources to support literacy and development of digital skills in the Hâncești community. Good practices and success stories and their impact are presented.

Keywords: European Union Information Center, Hâncești District Public Library, promotion of European values.

În anul 2013, opt biblioteci publice raionale au instituit în structura lor centre de informare ale Uniunii Europene, fiind parte a unui proiect-pilot lansat de către Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova: Biblioteca Publică Raională „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești, Biblioteca Publică Municipală „B. P. Hasdeu”, Chișinău, Biblioteca Publică Raională „Vasile Alecsandri”, Telenești, Biblioteca Publică Raională „Petre Ștefănuță”, Ialoveni, Biblioteca Raională „Andrei Ciurunga”, Cahul, Biblioteca Publică Raională „Mihail Sadoveanu”, Strășeni, Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici”, Orhei și Biblioteca Publică Orășenească Râșcani. Bibliotecile selectate au avut acces la toate resursele digitale ale Uniunii Europene, iar coordonatorii Centrelor de Informare UE

au beneficiat de un cont gratuit de utilizator care le-a oferit acces la biblioteca digitală a Uniunii Europene – *EU Bookshop*.

Prin intermediul acestui parteneriat, utilizatorii bibliotecii au obținut orice informații din biblioteca digitală UE, o bibliotecă și o arhivă a publicațiilor care datează din 1952 și care conține peste 110.000 de titluri și 235.000 de versiuni electronice corespunzătoare (PDF-uri, cărți electronice), în mai mult de 50 de limbi, inclusiv limba română. Această colaborare a fost o componentă suplimentară la modernizarea bibliotecilor publice din Moldova și a subliniat beneficiul reciproc pe care îl oferă parteneriatul cu bibliotecile publice, acestea constituind o platformă prin intermediul căreia organizațiile pot oferi mai multor cetățeni informații și servicii de valoare.

Centrul de Informare UE din cadrul BPR Hâncești a inițiat un serviciu nou de dezvoltare a competențelor cu genericul „Promovarea valorilor europene în rândul tinerilor – un adevărat hub inovator”. Scopul serviciului este de a promova valorile europene în rândul tinerilor în cadrul Centrului de Informare UE din incinta Bibliotecii Publice Raionale „ÎPS Antonie Plămădeală” Hâncești și de a oferi cetățenilor hânceșteni acces liber și gratuit la informații și publicații oficiale despre Uniunea Europeană, care presupune și o implicare activă în stimularea participării publicului la diverse campanii și activități. Centrul de Informare a Uniunii Europene din incinta Bibliotecii din Hâncești promovează în rândul tinerilor cele șase valori fundamentale care stau la baza societății noastre: respect pentru demnitatea umană, democrație, libertate, egalitate, stat de drept, respectarea drepturilor omului, inclusiv cele ale minorităților. Aceste valori sunt promovate în cadrul activităților organizate și desfășurate de către Centrul nostru atât pentru tineri, cât și pentru publicul larg, utilizatorii bibliotecii raionale și potențialii utilizatori. Centrul de Informare UE oferă publicului hânceștean programe și activități care sărbătoresc diversitatea culturală și lingvistică a Europei. Se organizează diverse activități pentru tineri cum ar fi: lecturi publice, expoziții tematice, prezentări și alte activități care aduc împreună membri ai comunității cu diferite tradiții și experiențe culturale.

În cadrul acestui serviciu s-au trasat câteva obiective importante de promovare a valorilor europene în rândul tinerilor. Primul obiectiv stringent este oferirea programelor și resurselor pentru a sprijini dezvoltarea alfabetizării și a competențelor digitale în comunitatea hânceșteană, care, de fapt, sunt abilități esențiale pentru participarea activă în societatea europeană modernă.

Un alt obiectiv elocvent al Centrului de Informare UE din cadrul Bibliotecii Raionale este de a oferi utilizatorilor competențe de a utiliza sursele cu acces deschis la informații în platforma *EU Bookshop*. Prin intermediul acestui serviciu le furnizăm tinerilor informații cu referire la Programul de studii Erasmus+, acest program de studii

le oferă tinerilor oportunități de a participa la proiecte europene de învățare. Ne bucurăm nespus de mult că în cadrul acestui serviciu tinerii sunt familiarizați și îndemnați să participe la proiectele europene, întrucât acest program își propune să modernizeze și să îmbunătățească învățământul în Europa și în lume. Anual, participanții sunt informați despre acest program și metodele de accesare a anumitor proiecte.

Centrul de Informare al Uniunii Europene din cadrul Bibliotecii Raionale din Hâncești reprezintă o resursă inestimabilă de promovare a valorilor europene în comunitate care servește ca centru cultural și educațional, oferind acces la informație, cunoaștere și cultură. Anual, oferim publicului un program de activități bine structurate care oferă tinerilor oportunități de dezvoltare, de a comunica, educa și a se conecta în scopul acceptării, învățării și susținerii valorilor fundamentale ale Uniunii Europene.

În continuare vă prezentăm câteva activități organizate în cadrul Centrului de Informare al Uniunii Europene: Uniunea Europeană – „Ce este și ce fac”; ore informative: „Oportunitățile și angajamentele Moldovei europene”; „Să păstrăm planeta curată”; „Săptămâna europeană”, „Aflăm istoria și semnificația Zilei Europei, drapelului european”; „*Internațional thank you day*”; lecția publică „Oportunitățile de finanțare a afacerilor tinerilor oferite de UE în Moldova”; discuții tematice; mese rotunde; „9 Mai – Ziua Europei”; concursuri de desene; flashmoburi; expoziții de cărți; Europa.eu – jocuri interactive, activități sportive: „Fă mișcare, rămâi sănătos!” în cadrul „Săptămânii europene a sportului”; „Ziua limbilor europene”; Erasmus+ ore informative; masterclassuri: „Decorațiuni de Crăciun în stil european”; EU Bookshop „Instrumentul valoros pentru tineri și studenți”; „Simbolurile Europei” etc. [3].

Un eveniment de anvergură s-a produs în cadrul Centrului de Informare UE la data de 16 martie 2017, când a fost lansat oficial Centrul UE din cadrul bibliotecii noastre, a fost înmănată placa centrului și semnat acordul de colaborare, cu participarea dnei Ecaterina Dorodnova, ofițer politic al Delegației Uniunii Europene din Republica

Moldova. O altă manifestare de amploare de promovare a valorilor europene în cadrul Centrului de Informare al UE a avut loc în data 28 ianuarie 2018, când s-a organizat un eveniment cu reprezentanții presei locale, ai ONG-urilor, ai APL-ului, la care au fost abordate următoarele subiecte de discuții: *Evoluțiile locale din domeniul politic, social, economic; Rolul societății civile* și multe alte aspecte. La acest eveniment de amploare a participat Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova, Peter Michalko, care a mulțumit Bibliotecii și Centrului de Informare Europeană pentru organizarea vizitei sale și și-a exprimat dorința pentru o cooperare strânsă în activitățile comune pentru promovarea relațiilor dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova.

Consiliul Raional Hâncești, susținând activitățile din cadrul Centrului de Informare UE, a organizat special în incinta Centrului nostru un eveniment important care s-a produs la data de 5 aprilie 2018, cu participarea delegației Comisiei pentru Bugete din Parlamentul Uniunii Europene. Delegația a fost condusă de europarlamentarul român Siegfried Mureșan. Obiectivul delegației europene a fost să dea un semnal clar comunității hânceștene cu privire la atașamentul Uniunii Europene față de

procesul de integrare europeană, să evalueze nivelul de implementare a Acordului de Asociere și să monitorizeze eficiența utilizării sprijinului financiar din partea UE. La discuție au participat membrii societății civile din raionul Hâncești și coordonatorii Proiectului de promovare a valorilor europene din cadrul Bibliotecii. Aceste activități au adus plusvaloare bibliotecii noastre și suntem extrem de bucuroși și de faptul că instituția noastră se află în incinta Palatului Princiar *Manuc Bey*, care la fel a fost susținut financiar de către Uniunea Europeană.

BPR Hâncești este parte a proiectului „Comunicare strategică și suport pentru mass-media din Republica Moldova” (StratCom), finanțat de Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova. Acest proiect a fost lansat oficial în anul 2019. StratCom a susținut și susține până în prezent 30 de Centre de Informare ale Uniunii Europene și Euro Cluburi care funcționează pe teritoriul țării, având peste 1.000 de membri activi. Fiecare instituție a primit din partea proiectului materiale promoționale și tehnică modernă (laptop, ecran cu proiector ș.a.), pentru a susține și

organiza evenimentele în scopul promovării valorilor europene. Anual sunt organizate ateliere de instruire cu experți din partea Delegației Uniunii Europene, workshopuri, sesiuni de discuții și schimb de experiență, dezbateri și forumuri, târguri și inițiative dedicate Zilei Europei. Euro Cluburile și Centrele de Informare ale Uniunii Europene (CIUE) reprezintă o rețea extinsă de multiplicatori ai informațiilor cu privire la aportul Uniunii Europene la dezvoltarea Republicii Moldova, la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, rezultatele tangibile ale suportului continuu oferit de UE și oportunitățile ce pot fi accesate de către membrii comunităților unde acestea funcționează. Acestea contribuie la colectarea și diseminarea cunoștințelor cu tematică europeană: politici, instituții, programe comunitare, relații de vecinătate etc. Totodată, acestea stimulează interesul cetățenilor pentru relațiile de colaborare dintre UE și Moldova. Promotori ai valorilor europene, membrii Euro Cluburilor și Centrelor de Informare și-au luat angajamentul să asigure accesul liber la informații și comunicarea cu semenii lor privind acțiunile întreprinse și proiectele cu finanțare europeană implementate în țară.

Astăzi în Republica Moldova funcționează 16 Centre de Informare UE și 14 Euro Cluburi, care au menirea să răspândească informații despre asistența Uniunii Europene și aportul statelor sale membre la starea de bine a cetățenilor Republicii Moldova, să se implice în activități de informare și sensibilizare. Coordonatorii Centrului de Informare al UE din cadrul BPR Hâncești au fost certificați în această poziție de către Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova, Janis Mazeiks.

BPR Hâncești, având statut de centru metodic și consultativ pentru rețeaua de biblioteci din raion, oferă ateliere de instruire celor 53 de biblioteci, cu diverse tematici în promovarea valorilor europene: „Bibliotecarul hânceștean – un bun și convingător formator pentru membrii comunității în promovarea valorilor europene”, „Anul bibliologic 2023: Anul promovării valorilor europene”, „Suportul metodic: Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene”, „Rolul bibliotecilor din raionul Hâncești în promovarea valorilor europene”, „Resurse informaționale privind UE”, „Implicarea bibliotecilor în susținerea și realizarea Strategiei Naționale de Dezvoltare «Moldova Europeană 2030»”, „Activități și campanii în biblioteci în sprijinul cunoașterii valorilor europene”.

Experiințele Centrului de Informare al UE din cadrul BPR Hâncești au fost prezentate/promovate la reuniuni profesionale: discuția publică cu genericul: „Ambasadoare ale Uniunii Europene: leadership și impact în comunitate” (27 septembrie 2024, organizată în parteneriat cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Institutul European de Studii Politice din Moldova, Agenția de Guvernare Electronică); conferința zonală cu genericul „Implicarea bibliotecilor în susținerea și realizarea Strategiei Naționale de Dezvoltare «Moldova Europeană 2030»” (4 iunie 2024); ciclul de activități profesionale cu genericul: „Bibliotecile în contextul integrării europene a Republicii Moldova: bibliotecarul ca facilitator al transformării digitale și al educării lecturii”, organizat în cadrul ediției a VII-a a Programului Național *LecturaCentral* (2 decembrie 2024, Căușeni).

Menționăm participarea activă a Centrului de Informare al UE din cadrul BPR Hâncești la concursul Programului *LecturaCentral*, ediția a VII-a, 2024 „Cel mai reușit proiect/program/serviciu de implicare a bibliotecilor în promovarea valorilor europene” (locul II, premiu bănesc și titlu de laureat).

Activități de promovare a valorilor UE, menite să atragă cât mai mulți tineri, sunt organizate sistematic. De exemplu, în con-

textul Zilei Europei, Centrul de Informare al Uniunii Europene din cadrul BPR „ÎPS Antonie Plămădeală” Hâncești, în parteneriat cu IP Complexul Istorico-Arhitectural *Manuc Bey* și Centrul de Creație al Primăriei municipiului Hâncești, au desfășurat un șir de activități cu genericul „Europa ești tu”. Ziua

Europei a fost marcată printr-o expoziție de desene dedicate păcii în spațiul european cu genericul „Europa în culori”. Expoziția a inclus 22 de tablouri, realizate de elevii de la Cercul de Pictură al Centrului de Creație a primăriei municipiului Hâncești, fiind amenajată în Palatul *Manuc Bey*.

Serviciile și activitățile Centrului de Informare al UE din cadrul BPR Hâncești au drept impact conștientizarea de către fiecare membru al comunității a semnificațiilor valorilor europene. Au fost formate competențe de cunoaștere a valorilor europene, de formare de deprinderi de a respecta aceste valori, de a dezvolta atitudini pozitive față de valorile, politicile și principiile Uniunii Europene. Sub egida Centrului de Informare al UE au fost organizate 20 de activități, unde au participat 1480 de tineri: 23 de expoziții tematice, în cadrul cărora au fost elaborate 28 de materiale promoționale; 22 de acțiuni de instruire a utilizatorilor, 4 comunicări la conferințe,

8 filmulețe video, 12 postere și 5 infografice, împrumutate circa 580 de titluri de documente despre UE [1].

BPR Hâncești sprijină integrarea europeană a Republicii Moldova prin formarea de cetățeni informați, activi, conștienți, apărători și purtători ai valorilor europene.

Bibliotecile trebuie să se implice în proiecte europene, să promoveze informații și conținuturi despre UE, despre valorile UE și ale bibliotecilor europene și să promoveze modelul de comportament european [4]. Uniunea Europeană este un stil de viață care se învață. Și noi trebuie să-l învățăm. Acesta este angajamentul nostru pentru mulți ani înainte.

Referințe bibliografice:

1. *Bibliotecile publice din raionul Hâncești anul 2023: Raport analitic anual. Biblioteca Publică Raională „ÎPS Antonie Plămădeală”. Hâncești, 2024.* Disponibil: <http://bibliotecipublicerm.wordpress.com/hancesti/> [accesat: 2024-12-06].
2. *Centrul de Informare al Uniunii Europene din Chișinău, despre EUROPE CAFE.* Disponibil: <https://eu4moldova.eu/ro/eu-info-centers/> [accesat: 2024-12-04].
3. *Centrul de Informare al Uniunii Europene Hâncești.* Disponibil: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063756471821/> [accesat: 2024-12-01].
4. OSOIANU, V., CORGHENCI, L., GULCO, N., DMITRIC, E., CEBOTARI, M., VASILICA, V., DRĂGĂNEL, A., GHIMPU, N., OXIOM, O. *Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene: Suport metodologic.* Disponibil: http://37.233.63.203/bitstream/handle/123456789/2000/fin_Biblioteca-lectura.pdf?sequence=5&isAllowed=y [accesat: 2024-12-02].

FESTIVALUL DE C(ARTE) – EVENIMENT CULTURAL DE EXCEPȚIE LA ORHEI

Stepanida ȚUGUI
ORCID 000-0003-0041-7423
**Biblioteca Publică Raională
„Alexandru Donici”, Orhei**

Rezumat: Articolul reflectă activitățile organizate de Biblioteca Publică Raională „A. Donici” Orhei și de partenerii ei în cadrul Festivalului de C(arte) la Orhei în scopul sporirii vizibilității cărții și industriilor creative în rândurile membrilor comunității orheiene. Programul a inclus lansări de carte, sesiuni de autografe, discuții cu autori, expoziții tematice, masterclassuri, ateliere etc.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Publică Raională „A. Donici” Orhei, EU4 Culture, Festival de C(arte), parteneriate, activități interactive, carte, industrii creative.

Abstract: This article reflects the activities organized by the "A. Donici" Orhei Regional Public Library and its partners within the C(arts) Festival in Orhei aimed to increase the visibility of the book and creative industries among the members of the Orhei community. The program included book launches, autograph sessions, discussions with authors, thematic exhibitions, master classes and workshops.

Keywords: "A. Donici" Orhei Regional Public Library, EU4 Culture, C(arts) Festival, partnerships, interactive activities, book, creative industries.

Promovarea lecturii, dezvoltarea culturii lecturii este o prioritate pentru biblioteca publică [1, 3]. Programul Național *LecturaCentral* (PNLC) oferă oportunități de implicare creativă a bibliotecilor în promovarea cărții și lecturii, dezvoltarea competențelor membrilor comunităților de atragere a utilizatorilor prin servicii și activități. În acest articol vom prezenta rezultatele implicării Bibliotecii Publice Raionale „Alexandru Donici” în PNCL, ediția anului 2024, prin una dintre diversele activități – Festivalul de C(arte).

Pentru prima dată pitorescul scuar al Consiliului Raional Orhei a găzduit un Festival de C(arte) și s-a transformat într-un paradis cu zone de lectură, spații de relaxare și activități interactive dedicate cărții și industriilor creative. Acesta s-a desfășurat în perioada 22-25 mai 2024 fiind finanțat

de EU4Culture, și a fost organizat de AO PRO – LUCAȘEUCA și Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici” Orhei.

Ca oaspeți de onoare au participat: scriitori cu renume, personalități culturale notorii, precum și editori, tipografi, librari, care au oferit o gamă largă de cărți, de la cele mai recente apariții până la ediții de colecție, și au împărtășit experiența lor și bunele practici cu cei ce au vizitat Festivalul.

Pe parcursul celor patru zile, oaspeții festivalului au avut ocazia să participe la lansări de carte, sesiuni de autografe, discuții cu autori, expoziții tematice, masterclassuri, ateliere etc. Printre ele se numără: Târgul de Carte; lansarea cărții „Voino-Iasenețchi, arhiepiscop și chirurg: viața și hagiografia”, autor Mark. A. Popovschi; discuția cu autoarele Tatiana Croitor și Gabriela Croitor; piesa de teatru „Paștele”, jucată de actorii Centrului Raional de Cul-

tură „Andrei Suruceanu”; excursia la Tipografia din Orhei.

De mare interes s-au bucurat: „Biblioteca în aer liber”, atelierul „Arta fotografică” cu Cristina Lozan, „Arta decorativă” cu Marina Rusu, atelierul de confecționare a semnelor de carte, atelierul de scriere caligrafică și atelierul de scriere a poveștilor.

Cei prezenți la eveniment au confecționat lucrări din pănuși, ghidați de meșterul popular Eleonora Voloșciuc, au țesut un covor cu Ecaterina Popescu, fondatoarea Complexului de Meșteșuguri „Arta rustică”, și au admirat lucrările în lemn ale sculptorului Vladimir Postolachi, originar din satul Trebujeni.

Pe parcursul celor patru zile a domnit voia bună și emoțiile pozitive grație Formației Folclorice „Comorile plaiului” din satul Biești, conducător artistic Nadejda Cucu; Ansamblului de Dansuri „Haiduceii” de la Gimnaziul „Doina și Ion Aldea-Teodorovici”, conducător Oleg Moroza; elevilor de la Școala de Muzică „Gherasim Lupoi”; angajaților Centrului Raional de Cultură „Andrei Suruceanu” și altor instituții de cul-

tură din municipiu și raion.

Expozițiile „Carte religioasă”, care conținea și cărțile din fondul de aur de la Mănăstirea Curchi, „Carte veche”, de la Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici” Orhei, „Drumul cărții” și „Picturi de Vasile Raileanu” au trezit un viu interes în rândul vizitatorilor.

Festivalul de C(arte) a coincis și cu aniversarea a 123-a de lectură publică la

Orhei. Reprezentanții Administrației Publice Locale, cititorii, partenerii, voluntarii, bibliotecari și ceilalți oaspeți au venit să sărbătorească cu noi acest eveniment, ră-

mânând adânc impresionați de expozițiile tematice, serviciile de bibliotecă și atelierele de creație, prezentate de bibliotecile din municipiu și raion.

Festivalul a adunat întreaga comunitate, a oferit iubitorilor de carte oportunitatea de a interacționa și a celebra cartea, lectura și industriile creative. Pe parcursul a patru zile de Festival, scuarul Consiliului Raional Orhei, unde s-a desfășurat evenimentul, a fost vizitat de circa 4.000 de persoane. O parte din ei, non-utilizatori, ulterior au devenit utilizatorii bibliotecilor din rețeaua noastră. Sperăm că în aceste patru zile de

Festival am reușit să sporim vizibilitatea cărții și a industriilor creative în rândurile membrilor comunității orheiene și să înlesnim comunicarea acestora.

Primul Festival de C(arte) la Orhei a luat sfârșit, dar tema cărții și a industriilor creative rămâne mereu la ordinea zilei. Ne dorim ca acest festival să devină o tradiție la Orhei și în organizarea lui să implice cât mai mulți actori comunitari.

Referințe bibliografice:

1. *Bibliotecile publice teritoriale din raionul Orhei în anul 2023*: Raport analitic anual. Orhei, 2024. 215 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1957> [accesat 2024-12-27].
2. CRUDU, Dumitru; PILCHIN, Maria; KULIKOVSKI, Lidia. *Biblioteca de mâine*. Chișinău: Prut Internațional, 2023. 236 p. ISBN 978-9975-54-755-0.
3. *Lectura și scările. Culegere de articole*. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: BNRM, 2023. 384 p. ISBN 978-9975-3510-1-0.

EXPERIENȚA DE PROMOVARE A LECTURII ÎN BIBLIOTECA
PUBLICĂ ORĂȘENEASCĂ „TAMARA ISAC”, CRIULENI

Viorica ȘAPAVALOV
director al BPO „T. Isac”, Criuleni

Rezumat: Articolul se axează pe experiența Bibliotecii Publice Orășenești „Tamara Isac”, Criuleni, de a educa cultura lecturii, de a forma elevii drept buni cititori. Specificul experienței bibliotecii ține de activitățile intelectuale diferențiate atât pentru lectura de informare, cât și pentru lectura de plăcere.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Publică Orășenească „Tamara Isac”, Criuleni, lectură, competențe civice.

Abstract: This article focuses on the experience of the "Tamara Isac" Criuleni City Public Library to educate the culture of reading in young people, helping them to become good readers. Specific character of the library experience is expressed in intellectually differentiated activities - in reading for information and reading for pleasure.

Keywords: "Tamara Isac" Criuleni Municipal Public Library, reading, civic skills.

Promovarea și studiul lecturii este o activitate constantă a Bibliotecii Publice Orășenești „Tamara Isac” din Criuleni (BPO „Tamara Isac”), lectura fiind nu doar un mijloc, ci și un obiectiv. În scopul îmbunătățirii acesteia a fost realizat studiul privind impactul programului „Lecturile mele”, orientat spre elevii claselor a V-X. Chestionarul a cuprins 15 întrebări, la care au răspuns 30 de elevi cu vârsta cuprinsă între 11 și 17 ani. În vizunea elevilor, lectura reprezintă un aspect esențial în formarea copiilor și este deosebit de importantă, mai ales la vârste fragede, ea crește, formează și are capacitatea de a transforma. Elevii susțin că lectura îi însoțește de la cele mai mici vârste și îi ajută să devină „oameni mari”. Puterea lecturii permite de a dezvolta competențe civice, gândirea critică, pune bazele mentalității, formează atitudinea față de învățare, dezvoltă abilitățile de (auto)reflecție, imaginația, puterea de creație.

Pentru copil, lectura pasionată trebuie să fie o extensie (mai mult simbolică) a jocului și a fanteziei – o extensie care ridică aceste activități mintale la un nivel înalt de complexitate și sofisticare [1, 4]. Lectura implică întotdeauna și munca – poate o muncă invizibilă, un joc de-a munca, dar uneori chiar o muncă grea. Astăzi mulți copii preferă telefoanele, calculatoarele și rețelele sociale. Putem considera că viziunea televizorului suplinește unele funcții

ale lecturii, dar, în același timp, este lipsită de niște ingrediente esențiale ale stării de confort intelectual specific actului de lectură. Lectura stimulează creativitatea într-o măsură mult mai mare decât privitul pasiv la televizor. Pentru copil ea este o cale de a-și îmbogăți viața imaginară și de a-și forma „priceperea de a visa cu ochii deschiși”. Ideile, subiectele descoperite în cărți (formule, exerciții, personaje, aventuri imaginare cu situații pline de suspans, situații extreme etc.) stimulează fantezia copilului. Simțul identității personale și al cunoașterii de sine este strâns legat de priceperea de a citi, de primele lecturi din copilărie [2,3].

La BPO „Tamara Isac” se organizează diferite activități și acțiuni pentru a-i atrage pe utilizatori la cititul cărților. În Sala de lectură pentru cl. a V-IX se practică un program bazat pe individualizare, care se realizează într-un mediu ce provoacă fiecare copil să învețe activ, trăind bucuria cunoașterii prin explorare și descoperire. Scopul programului este de a sprijini procesul instructiv-educativ prin intermediul lecturilor, determinându-i să devină cititori activi, să se autocultive și să se afirme. Promovarea lecturii și informarea continuă a utilizatorilor despre lectură se face prin diferite metode și acțiuni culturale: expoziții de carte și trecerea lor în revistă; Clubul literar „Lecturile mele”; concursuri de lectură: „La izvoarele înțelepciunii”, „Nu noi

suntem stăpânii limbii, ci limba e stăpâna noastră”, „Al meu nume o să-l poarte secole din gură-n gură...”; întâlniri cu scriitorii; serviciul de bibliotecă „Poveștile copil@riei”; victorine literare; concursul „Cititorul anului”, Ziua internațională „Să citim cu voce tare” etc.

Programul de promovare a lecturii „Lecturile mele” cuprinde întreaga activitate a cititorului-copil. Pe parcursul anilor de studiu, copilul, sub îndrumarea bibliotecarului, capătă deprinderea de a citi sistematic și a avea atitudine grijulie față de carte, însușește diverse procedee de lucru cu cartea, învață să perceapă literatura de valoare. În cadrul activităților programului se face o totalizare, se evidențiază cei mai buni cititori, care primesc diplome și sunt oferite recomandări de a citi în biblioteca publică.

Cei mai activi sunt elevii claselor a V-a, VI-a și a VII-a. Elevii din clasele a VIII-a și a IX-a, în afară de Sala de lectură pentru clasele a V-IX, mai vizitează și Sala de lectură pentru maturi. Ei vin des pentru a consulta edițiile periodice, enciclopediile și dicționarele noi apărute, cărțile noi. Este important să fim mereu în căutarea noilor metode de promovare, pentru a atrage beneficiarii în bibliotecă.

Cea mai solicitată literatură este cea prevăzută de curriculum de învățământ. În sala de lectură se solicită enciclopediile de tip general, dicționarele universale, permanent este desfășurată expoziția „Cărți noi”, edițiile periodice: „Est Curier”, „Florile dalbe”, „Noi” ș. a. Cele mai solicitate domenii de interes diferă din an în an: istorie, limbă și literatură, limbi străine, științe naturale, sport, medicină, geografie etc.

Pe lângă programul menționat, BPO „Tamara Isac” oferă și alte servicii și activități culturale la care participă cei mai activi și mai ingenioși beneficiari: „Clubul tinerilor condeieri”, programe de promova-

re a lecturii „Lecturile verii”, bibliografii la fiecare expoziție de carte, concursuri ale tinerilor declamatori. În cadrul concursului „ENTER... pe carte” este îmbinat interesul pentru carte cu tehnologiile moderne.

Lectura stimulează creativitatea copiilor. Trăind emoțiile pozitive ale lecturii, copilul este dispus, la rândul său, să creeze, să inventeze ceva care i-ar bucura pe alți copii. Să nu uităm că bibliotecarul este un mediator între sufletul copilului și sufletul cărții. Făcând lectură zilnic, îi ajutam pe beneficiarii noștri să devină oameni culti, erudiți, necesari societății.

În cadrul Programului Național *LecturaCentral*, pentru a-i atrage pe utilizatori în lumea cărților, au fost implementate metode bazate pe individualizare, provocând fiecare copil să învețe trăind plăcerea cunoașterii prin explorare și revelație. De exemplu, agenda „Formularul elevului”, completată sistematic, prezintă lecturile cititorului pe parcursul anilor de studii. La fiecare carte citită se face un comentariu, rezumat. Este un program care cuprinde întreaga activitate a cititorului-copil, sub îndrumarea bibliotecarului el obține deprinderea de a citi frecvent, învață diverse tehnici de lucru cu cartea și cum să identifice literatura valorică. La finalul activităților se fac totalizări, pentru a-i aprecia pe cei mai buni cititori cu mențiuni și diplome.

În cadrul Săptămânii lecturii și a Zilei cărții pentru copii (1-7 aprilie) și a internaționale a cărții pentru copii, a fost organizat recitalul literar și expoziția de carte cu genericul „Prin lectură ne cunoaștem”, care a reliefat însemnătatea lecturii în viața micilor utilizatori.

Susținând procesul instructiv-educativ prin intermediul lecturilor, biblioteca determină copiii să devină cititori activi pe parcursul întregii vieți, să cunoască cartea și să respecte biblioteca.

Referințe bibliografice:

1. AXENTI, Ioana. *Rolul lecturii în procesul de educare a elevilor*. Disponibil: <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2221> [accesat 2024-12-14].
2. BUTUCEL, Elena. Biblioteca -- o instituție indispensabilă în timp. *Literatura și arta*. 2010, 18 febr., p. 8.
3. MARIN, Mariana. Câteva sfaturi pentru a-i provoca pe elevi la cititul cărților. *Făclia*. 2024, 20 febr., p. 3.
4. SIMION, Mihaela. *Rolul lecturii în dezvoltarea personală a elevilor*. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/166-169_25.pdf [accesat 2024-12-13].

ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA: IMPLICARE PENTRU CONSOLIDAREA COMUNITĂȚII BIBLIOTECARE

Victoria VASILICA
Asociația Bibliotecarilor din
Republica Moldova

Rezumat: Autoarea prezintă o sinteză a activităților, inițiativelor, proiectelor și programelor desfășurate de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova în anul 2024: Academia de Vară pentru Bibliotecari, actualizarea site-ului web al asociației a îmbunătățit comunicarea instituțională și accesul la resurse. Proiectele s-au axat pe dezvoltarea profesională, promovarea lecturii și transformarea bibliotecilor în centre comunitare moderne. Colaborările internaționale și sprijinul partenerilor au avut un rol esențial în succesul activităților desfășurate.

Cuvinte-cheie: Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, proiecte educaționale, transformare digitală, Academia de Vară pentru Bibliotecari, parteneriate internaționale, dezvoltare profesională, comunicare instituțională.

Abstract: The author presents a synthesis of activities, initiatives, projects and programs carried out by the Association of Librarians of the Republic of Moldova in the year 2024. Among them were the Summer Academy for Librarians and updating of the Association's website that improved communication and access to resources of the Association. Projects of the year mainly focused on professional development, reading promotion and transforming libraries into modern community centers. International cooperation and partnership played an essential role in success of the Association's activities.

Keywords: Association of Librarians of the Republic of Moldova, educational projects, digital transformation, Summer Academy for Librarians, international partnerships, professional development, institutional communication.

Anul 2024 a fost pentru Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) o perioadă de continuare a proiectelor în curs de desfășurare, dar și o perspectivă a oportunităților. Ca urmare a alegerilor din luna decembrie 2023, ABRM rămâne a fi gestionată de președinta Elena Pintilei, într-un nou mandat, susținută de un consiliul de administrație selectat reprezentativ din toate tipurile de biblioteci din Sistemul Național.

Asociația are ca membri activi circa 1400 de bibliotecari din 62 de sucursale, implicați în diverse tipuri de activități și proiecte desfășurate pe parcursul anului. Aceasta și-a consolidat rolul de partener strategic în promovarea educației, cultu-

rii și accesului la informație. Activitatea desfășurată a cuprins multiple inițiative, proiecte și programe deja tradiționale menite să sprijine dezvoltarea profesională a bibliotecarilor, modernizarea serviciilor oferite de biblioteci și creșterea impactului acestora în comunitate.

Toate programele ABRM sunt centrate pe oameni – bibliotecarii membri și comunitățile pe care aceștia le servesc. Asociația accentuează rolul bibliotecilor ca centru comunitar, spațiu care conectează cetățenii, încurajează schimbul de idei, susține dezvoltarea culturală și individuală.

La 22 aprilie a fost organizată festivitatea de celebrare a Zilei Bibliotecarului și Zilei Mondiale a Cărții și a Dreptului de autor,

în semn de recunoaștere a contribuției profesioniștilor, dar și pentru a sublinia importanța bibliotecilor ca centre culturale și educaționale. Evenimentul a fost organizat într-un cadru festiv în incinta Teatrului Național „Eugene Ionesco”, cu participarea a 150 de bibliotecari, membrii ai ABRM din cele 62 de sucursale din țară. Participanții au vizionat spectacolul „Arta conviețuirii”, de Yasmina REZA, în regia lui Petru Vutcărău, și au fost nominalizați cu distincții de merit din partea Guvernului Republicii Moldova și a Ministerului Culturii [1]. În cadrul aceluiași eveniment, bibliotecarii au cunoscut o nouă perspectivă de a asigura accesul la resurse informaționale și educaționale prin intermediul instrumentelor mobile ale organizației *Bibliothèques Sans Frontières: Ideas Box* și *Ideas Cube Kit*. Mai menționăm că activitatea a fost desfășurată cu sprijinul financiar al Agenției Franceze de Dezvoltare și al Ministerului Culturii din Republica Moldova.

Transformarea digitală, noile tehnologii și schimbările în comportamentul utilizatorilor impun dezvoltarea unui set divers de competențe a personalului de specialitate pentru a răspunde acestor noi realități. Pentru a reacționa la aceste provocări, este necesară implementarea unor programe de formare profesională continuă sau instituirea unor platforme de dezvoltare profesională așa cum este Academia de Vară pentru Bibliotecari, ajunsă la cea de-a IX-a ediție [2].

Evenimentul a devenit tradițional începând cu anul 2016, fiind o platformă de comunicare și dezvoltare profesională a bibliotecarilor care stabilește parteneriate profesionale la nivel instituțional și individual pentru realizarea schimbărilor în contextul adaptării la provocările globale, a schimbului de bune practici și idei inovative. Ediția 2024 cu genericul „Consolidarea rezilienței profesionale și personale împotriva amenințărilor cibernetice” a fost orientată spre dezvoltarea competențelor profesionale ale participanților pentru a recunoaște și preveni amenințările cibernetice și a minimiza impactul acestora. Prin educație, adoptare de tehnologii adecvate, planificare și cultivare a unei culturi de securitate, atât cetățenii, cât și organizațiile pot reduce

semnificativ riscul de a deveni victime ale atacurilor cibernetice și pot răspunde eficient în cazul în care acestea au loc. Ediția a IX-a a Academiei de Vară pentru Bibliotecari s-a desfășurat în perioada 18-19 iulie în format fizic, în incinta Centrului Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, cu suportul financiar al Agenției Franceze de Dezvoltare și al AO Media & *Human Rights* prin suportul Fundației Soros Moldova. În rezultatul procesului de selecție, la ediția din 2024 a Academiei au participat 25 de bibliotecari, inclusiv: din biblioteci naționale – 4, din biblioteci publice – 18, din biblioteci din învățământ – 3.

Comunicarea instituțională are un rol important în construirea imaginii publice și în crearea unei relații de încredere cu publicul-țintă. Website-ul organizației este o componentă esențială a acestei comunicări, reprezentând un mecanism de interacțiune în mediul digital cu beneficiarii și partenerii. În acest sens, pe parcursul anului un efort deosebit a fost orientat spre actualizarea și îmbunătățirea activității site-ului asociației www.abrm.md [3]. După luni de muncă și dedicare, noul spațiu digital creat reflectă misiunea, viziunea, valorile și principiile asociației și oferă informații clare și accesibile despre activitățile desfășurate.

Pe noul site pot fi vizualizate informații despre proiectele și inițiativele organizației, resursele utile și ghidurile pentru comunitatea profesională, secțiunea de contact pentru întrebări și sugestii. Este necesar de menționat că în realizarea acestui obiectiv am fost susținuți la fel de partenerii noștri Agenția Franceză de Dezvoltare, în cadrul proiectului STRIVE, implementat de consorțiul Acted, *Bibliothèques Sans Frontières* și REACH.

Parteneriatele sunt ancorate de a permite organizațiilor să îmbunătățească relevanța și calitatea activităților lor. O astfel de colaborare se întâmplă și între Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și Fundația Progress din România, care au ca obiective comune impulsivarea dezvoltării bibliotecilor publice ca platforme

de învățare pe tot parcursul vieții, dar și contribuția la dezvoltarea democrației active în fiecare comunitate.

În anul 2024, prin intermediul acestui parteneriat au fost implementate 3 proiecte importante pentru bibliotecarii din țară, dar și utilizatorii acestora. Menționăm proiectul *Rețeaua Fetelor Neînfricate*, care a avut drept scop modelarea atitudinilor de viață și comportamente civice ale tinerelor fete pentru a deveni voci implicate în deciziile care le privesc. Alte două proiecte desfășurate în contextul aceluiași parteneriat sunt *Întrunirea regională a bibliotecarilor coordonatori de cluburi CODE Kids din cadrul Programului național „CODE Kids: Programează viitorul comunității tale” și Târgul Regional de Știință CODE Kids Chișinău 2024*. Proiectele au avut drept scop crearea în biblioteci a cluburilor de programare și de robotică, în care copii de 10-14 ani, sprijiniți de bibliotecari și voluntari, își dezvoltă abilitățile digitale, creative, de lucru în echipă și de diseminare a proiectelor de robotică, de programare pentru rezolvarea unor probleme comunitare, realizate cu ajutorul tehnologiilor studiate în cei doi ani de Program CODE Kids.

Alte două evenimente profesionale organizate cu suportul financiar al Bibliotecii Naționale a Letoniei s-au desfășurat în luna octombrie-noiembrie a anului de referință, cu participarea experților din Letonia, Azerbaidjan, Georgia și Republica Moldova, reprezentând platforme de schimb de bune practici și idei inovative la subiecte importante pentru comunitatea bibliotecară precum: organizarea spațiilor de bibliotecă, formarea competențelor bibliotecarilor și a comunităților de utilizatori, participarea la proiecte ecologice în biblioteci, organizarea huburilor de reziliență, crearea fișierelor de autoritate etc. În cadrul reuniunilor au fost prezenți 152 de bibliotecari din toate tipurile de biblioteci ale Sistemului Național de Biblioteci. Activitățile desfășurate sunt parte a proiectului *EU4Dialogue: Îmbunătățirea experiențelor prin educație și cultură*, implementat de Biblioteca Națională a Letoniei, finanțat de Uniunea Europeană și DAAD (Serviciul German de Schimb Academic) [4].

Ediția a XV-a a Campaniei Nocturna Bibliotecilor a avut loc în perioada 27-28 septembrie 2024. Evenimentul cultural anual este inițiat de Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR) în parteneriat cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și are drept scop facilitarea accesului comunității la resursele bibliotecilor într-un mod interactiv și inedit, stimulând creativitatea, dialogul intercultural și participarea activă la viața culturală și educativă.

Activitățile organizate în cadrul acestei campanii au fost desfășurate simultan în bibliotecile din România și Republica Moldova, începând cu ora 16.00.

Genericul ediției 2024 „Noaptea detectivilor de carte – mistere literare, rezolvare de enigma, incursiuni în lumea romanelor polițiste” a mobilizat comunitatea bibliotecară și a oferit publicului o gamă diversă de programe și activități pe această temă [5].

Un alt proiect important implementat cu succes de asociație este *Stimularea industriei editoriale și încurajarea lecturii în Republica Moldova prin elaborarea programului „Dezvoltarea industriei cărții și lecturii publice pentru perioada 2025-2030 în Republica Moldova”*, finanțat de Ministerul Culturii al Republicii Moldova în cadrul Concursului de proiecte culturale ale organizațiilor necomerciale în vederea finanțării nerambursabile. Proiectul a fost orientat spre stimularea, facilitarea și oferirea mecanismelor clare de editarea și valorificarea producției de carte de calitate din țară prin intermediul elaborării programului menționat.

Procesul de elaborare a Programului a fost unul participativ, implicând un cadru larg de consultare. Programul a inclus studiul „Cercetare pentru studiul de evaluare și diagnosticare a sectorului industriei cărții și a lecturii publice”, acesta fiind realizat de *Magenta consulting* pe un eșantion de 248 de respondenți, specialiști din domeniul industriei cărții și lecturii publice.

Anul 2024 a reprezentat o etapă importantă în activitatea ABRM, consolidându-i poziția ca partener strategic în promovarea educației, culturii și accesului la informație. Prin diverse inițiative, proiecte ambițioase

și colaborări internaționale, asociația a confirmat capacitatea de a răspunde provocărilor globale și locale, asigurând dezvoltarea profesională a bibliotecarilor și modernizarea bibliotecilor.

Investițiile în transformarea digitală,

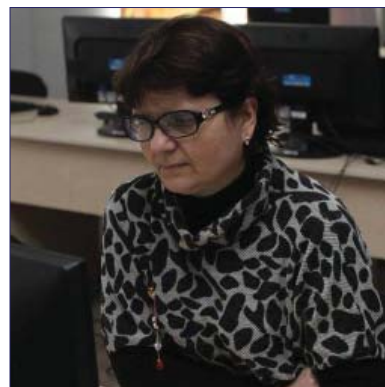
organizarea evenimentelor culturale și profesionale, precum și implementarea proiectelor dedicate comunităților demonstrează angajamentul asociației de a contribui la dezvoltarea unei societăți incluzive, informate și reziliente.

Referințe bibliografice:

1. *Festivitatea „Ziua bibliotecarului”*, 22 aprilie 2024. Disponibil: <https://www.facebook.com/media/set?set=a.836997731801627&type=3> [accesat 2024-12-31].
2. *Academia de Vară pentru Bibliotecari*. Disponibil: <https://www.facebook.com/events/476465965081983> [accesat 2024-12-31].
3. *Prin specificul misiunii noastre, susținem dezvoltarea profesională continuă a bibliotecarilor și creăm condițiile necesare pentru ca aceștia să evolueze într-un mediu competitiv*. Disponibil: www.abrm.md [accesat 2024-12-31].
4. *Follow up event: library as a cultural space for community*. Disponibil: <https://www.facebook.com/events/392673070547765> [accesat 2024-12-31].
5. *Nocturna Bibliotecilor 2024*. Disponibil: <https://www.facebook.com/events/543592988108331> [accesat 2024-12-31].

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „MIHAIL SADOVEANU”, SOROCA – 150 ANI DE LA FONDAREA PRIMEI BIBLIOTECI PUBLICE ÎN JUDEȚUL SOROCA

Viorica GAJA
Biblioteca Publică Municipală
„Mihail Sadoveanu”, Soroca

Rezumat: Articolul reflectă momentele istorice de la prima atestare documentară a bibliotecii publice din județul Soroca. Sunt descrise serviciile, evoluția și structura Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” din Soroca, care a devenit un centru cultural și educațional modern, un spațiu al descoperirii, al învățării continue și al conexiunii, oferind resurse variate, activități interactive și acces la tehnologie de ultimă generație, transformându-se într-un pilon esențial al comunității.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu”, Soroca, serviciu de dezvoltare a competențelor, mediu virtual, dezvoltare personală.

Abstract: This article reflects the history of the public library in Soroca District from its first documentary attestation. The services, evolution and structure of the library are described. "Mihail Sadoveanu" Soroca Municipal Library has become a modern cultural and educational center; a space of discovery, continuous learning and connection, with various resources, interactive activities and access to state-of-the-art technology, remodelling into an essential pillar of the community.

Keywords: "Mihail Sadoveanu" Soroca Municipal Library, skills development services, virtual environment, personal development.

Într-o epocă dominată de tehnologie și acces rapid la informație, bibliotecile reușesc să-și redefinească misiunea, adaptându-se nevoilor moderne. Biblioteca Municipală (BM) „Mihail Sadoveanu” din Soroca este un exemplu elocvent al acestei transformări. Fiind mai mult decât un loc unde sunt păstrate cărți, biblioteca devine un adevărat centru cultural, o oază de creativitate și dialog.

Istoria bibliotecii

Conform datelor din *Отчеты и доклады Сорокской Уездной Земской Управы. XXIX очередной сессий 1897 г.*, în anul 1874, pe lângă Consiliul Zemstvei a fost deschisă o bibliotecă și o sală de lectură, fondată și întreținută pe banii unor

contribuabili particulari [7]. Aceasta a activat aproximativ 20 de ani; dar, din cauza lipsei unei încăperi potrivite, biblioteca a fost închisă. Consiliul Zemstvei, preluând în administrare toate bunurile materiale și colecția de carte ale fostei biblioteci particulare, pune bazele unei Biblioteci a Zemstvei suficient de voluminoase încât să poată deservi întreaga comunitate. Biblioteca se afla sub coordonarea Departamentului de evaluare al Consiliului și, cu aprobarea guvernatorului Basarabiei, șeful departamentului, dl Bazilevșchi, a fost desemnat șef și persoană responsabilă de bibliotecă, activând în regim de voluntariat. Drept bunuri materiale ale bibliotecii erau 7 dulapuri și 1357 de cărți cu conținut general și culegeri departamentelor de ca-

sare: a) civile – 16 ani; b) penale – 18 ani; c) ale adunărilor generale – 5 ani.

Cea mai mare parte din colecția bibliotecii o constituiau edițiile periodice din anii precedenți. După conținut cărțile erau împărțite în felul următor:

1. autori: 150 în 374 de volume;
2. ediții periodice ale anilor precedenți: 22 de denumiri în 1266 de cărți,
3. ediții periodice pe anul curent (1897):

9 denumiri în 97 de cărți.

Obligațiile utilizatorilor erau următoarele:

„Întru restituirea cărților fără pagube, utilizatorii lasă zălog în casa bibliotecii: pentru o carte – 3 ruble, pentru două cărți – 5 ruble. Zălogul este întors îndată ce restituie cartea și nu mai dorește să citească mai mult.

Pentru a împrumuta cărți se stabilesc următoarele tarife:

Abonați orășenești:	Achitare		
	Lunar	6 luni	Anual
1 carte 2 cărți	30 cop. 50 cop.	1 rub 50 cop. 2 rub, 50 cop.	3 ruble 5 ruble
Abonați periferii: 1 carte 2 cărți	20 cop. 40 cop.	1 rublă 2 ruble	2 ruble 4 ruble

Pentru pierderea sau deteriorarea cărții utilizatorul este obligat să restituie prețul cărții, în caz contrar prețul cărții va fi restituit din zălogul lăsat, iar împrumutul cărților se interzice până nu depune înapoi suma zălogului. În cazul când prețul cărții este mai mare decât zălogul, utilizatorul este obligat să restituie în casa bibliotecii suma necesară.

Cărțile și revistele anilor precedenți se împrumută nu mai mult de două săptămâni, iar revistele curente nu mai mult de o săptămână. Două reviste din anii precedenți se numără ca o carte; revistele din anul curent sunt împrumutate câte un număr.

Pentru întârzierea restituirii cărților împrumutate utilizatorii vor achita amendă: pentru cărți și reviste din anii precedenți câte 5 copeici, iar pentru revistele anului curent câte 10 copeici pentru fiecare zi întârziată. Amenda este achitată imediat.

Persoanele, care se comportă neglijent cu cărțile (inscripții pe marginile cărților, sublinieri, îndoirea foilor ș.a.) vor achita în fondul bibliotecii câte 50 de copeici.

Pentru persoanele de la periferii termenul folosirii cărților va fi de trei săptămâni de la împrumut sau de la primirea lor. Periodica curentă persoanelor de la periferii nu li se împrumută.

Pentru trimiterea cărților prin Poșta Zemstvei, cei de la periferii vor achita costul transportării.

Persoanele departamentelor juridice și

șefii Zemstvei se folosesc de cărțile juridice gratis, iar ceilalți colaboratori se vor conforma regulilor generale.

Biblioteca activa, până la alte schimbări, zilnic, în afară de zilele de sărbătoare de la 11.00 până la 12.00 ziua”.

În publicația „Solidaritatea: Organul Asociației Corpului Didactic din județul Soroca” din anul 1928 se menționează: „În orașul Soroca, în localul fostei librării a Zemstvei funcționează o mare bibliotecă publică cu vreo 4000 de cărți de tot felul. Doritorii pot lua cărți, lăsând o garanție de 200 lei de fiecare carte. Dar se semnală un mare neajuns: îi lipseau cataloagele de cărți pe materii, din care cauză căutarea cărților era foarte anevoioasă” [6].

Cea mai memorabilă filă din istoria bibliotecii a fost ziua în care ne-a pășit pragul în 2022 reprezentantul GIZ în Moldova, Adrian Stranzenbah, încântat să repare capital sediul BM, care, mai apoi, prin implicarea Primăriei Municipiului în proiectul *Întreprinderi și comune puternice pentru Moldova*, a fost realizată pe banii poporului german.

Cea mai tristă filă din istoria bibliotecii rămâne a fi anul 2024, un an marcat de pierderi dureroase prin trecerea în neființă a două colaboratoare deosebite: Nina Șvitchii și Tamara Rotari. Aceste pierderi au lasat un gol imens în sufletele celor care le-au cunoscut și apreciat.

Evoluția structurii bibliotecii de la înființare până în prezent

Biblioteca pe parcursul anilor a avut mai multe statute: a fost județeană, publică orașenească, raională, iar în prezent deține statut de bibliotecă municipală.

Biblioteca este constituită din 4 servicii de bază:

- *Dezvoltarea colecției:* asigură primirea publicațiilor și altor documente de bibliotecă procurate prin diverse căi, verifică integritatea acestora, precum și exactitatea actelor însoțitoare; primește/întocmește documentele de evidență (proces-verbal de intrare) pentru publicațiile intrate cu/fără acte însoțitoare, stabilește prețul; distribuie documentele intrate în bibliotecă; asigură evidența colecțiilor de bibliotecă în sistem tradițional și automatizat, respectându-se elementele de structură etc.
- *Activitatea metodologică:* coordonează activitatea curentă și programele de activitate ale bibliotecilor publice din sistemul de biblioteci din raionul Soroca; urmărește aplicarea normelor biblioteconomice de organizare și funcționare a bibliotecilor publice; efectuează îndrumarea directă a bibliotecilor publice; organizează conferințe, consfătuiri, schimburi de experiență, dezbateri pe probleme biblioteconomice teoretice și practice; acordă, la cerere și în colaborare cu toate compartimentele specializate ale bibliotecii, asistență metodologică etc.
- *Activitatea informațional bibliografică:* asigură orientarea beneficiarilor în utilizarea instrumentelor de informare atât clasice, cât și automatizate; realizează lucrări bibliografice și de documentare pentru valorificarea colecțiilor bibliotecii, inclusiv bibliografia locală; instruieste utilizatorii în folosirea resurselor și a materialelor de referință ale bibliotecii, inclusiv a celor disponibile în mediul electronic, precum și a echipamentelor utilizate pentru aceasta; informează utilizatorii bibliotecii despre noutățile achiziționate de bibliotecă etc.
- *Relații cu publicul,* constituit din serviciile Împrumut la domiciliu, Sala de lectură, Centru Internet pentru Public

și 4 filiale: efectuează serviciile de lectură și studiu pentru utilizatorii bibliotecii; realizează interfața, comunicarea instituțională cu celelalte instituții culturale, cu mass-media locală și națională; asigură servicii de împrumut la domiciliu a documentelor de bibliotecă; organizează activități specifice de comunicare a colecțiilor (expoziții, lansări, simpozioane, întâlniri cu autori ș.a.) etc.

Schimbări majore și modul în care biblioteca este utilizată de către beneficiari în comunitate

Odată cu apariția Programului *Novateca* pentru biblioteci în Republica Moldova, activitatea bibliotecii noastre s-a schimbat radical: ea nu mai este doar un loc unde împrumuți o carte, o citești și o returnezi sau unde cauți un răspuns la o întrebare punctuală, ci reprezintă un centru cultural și educațional modern, adaptat cerințelor și nevoilor utilizatorilor din era digitală. Biblioteca devine astfel un spațiu al descoperirii, al învățării continue și al conexiunii, oferind resurse variate, activități interactive și acces la tehnologie de ultimă generație, transformându-se într-un pilon esențial al comunității.

Biblioteca pune la dispoziție:

- *Acces la diverse resurse:* Oferim acces nu doar la cărți tipărite, ci și la resurse digitale precum reviste online, baze de date, e-bookuri, audiobookuri și alte materiale multimedia.
- *Spații flexibile și confortabile:* Datorită implicării Primăriei în proiectul *Întreprinderi și comune puternice pentru Moldova* au fost create spații deschise, flexibile și confortabile, care să faciliteze atât studiul individual, cât și activitățile în grup.
- *Tehnologii:* Propunem utilizatorilor echipamente pentru realizarea proiectelor multimedia sau pentru accesul la internet.
- *Programe culturale și educaționale:* Organizăm diverse evenimente culturale, expoziții, ateliere și traininguri pentru comunitatea locală.
- *Servicii personalizate:* Acordăm asistență personalizată utilizatorilor, îi îndrumăm în găsirea resurselor dorite și le

oferim suport în rezolvarea nevoilor informaționale.

- *Surse de informații și de cunoaștere:* Instituția este sursa esențială de informații și cunoaștere, promovând lectura, educația continuă și dezvoltarea personală.

Prin adaptarea la noi tehnologii, diversificarea serviciilor și oferirea unui mediu modern și atrăgător, biblioteca s-a transformat într-un spațiu viu și interactiv care încurajează învățarea, creativitatea și explorarea culturală, pentru a fi de folos comunității.

Pe lângă faptul că biblioteca oferă zilnic acces la resurse de învățare de calitate într-un mediu sigur, ea se dovedește a fi un sprijin esențial pentru persoanele din păturile mai vulnerabile ale societății. Ea nu se limitează la furnizarea de cărți sau informații, ci devine un adevărat centru comunitar, unde oamenii pot învăța să croșeteze, să coase, să gătească, să cânte sau să danseze. Aceste activități nu doar că dezvoltă abilități practice, ci și creează un spațiu de socializare și integrare.

Toate aceste inițiative nu ar fi posibile fără devotamentul și pregătirea continuă a bibliotecarilor. Aceștia nu doar că își actualizează constant cunoștințele biblioteconomice, dar își extind expertiza în domenii precum pedagogia, psihologia, tehnologia informației și multe altele, asigurând astfel un suport complet și adaptat nevoilor diverse ale comunității. Bibliotecarul de astăzi nu este doar custode al cărților, ci un adevărat agent al schimbării și dezvoltării comunitare.

Cum a influențat tehnologia inovațiile în serviciile oferite de bibliotecă

Serviciile inovatoare, impuse de timpurile pe care le trăim, determină schimbarea proceselor tehnologiilor de bibliotecă, menținând cele existente și inovând cele depășite. Relația dintre utilizator și bibliotecar este foarte importantă și trebuie mereu adaptată modificărilor culturale, sociale, politice și economice din societate.

Inovațiile implementate în bibliotecile moderne joacă un rol esențial în atragerea utilizatorilor către carte și lectură. Într-o lume în continuă schimbare, succesul acestor inițiative depinde în mare măsură atât

de creativitatea bibliotecarilor, precum și de abilitatea lor de a cerceta, evalua și adapta soluțiile de succes din bibliotecile altor țări. Aceste exemple de bune practici, care continuă să atragă un număr impresionant de utilizatori, pot servi drept inspirație pentru a transforma biblioteca noastră într-un spațiu mai dinamic, atractiv și relevant pentru comunitate.

Bibliotecarii de astăzi nu doar că păstrează tradiția lecturii, ci și inovează constant, creând programe și activități interactive, integrând tehnologia și diversificând serviciile oferite. Astfel, ei reușesc să mențină interesul publicului pentru lectură și să promoveze biblioteca ca pe un hub cultural și educațional, capabil să răspundă nevoilor unei generații digitale. Inovația, sprijinită de implicarea bibliotecarilor, reprezintă cheia reînvierii pasiunii pentru carte și lectură în rândul utilizatorilor.

Bibliotecarii noștri au acceptat ieșirea din „zona de confort”, de a merge în pas cu schimbările spre virtualitate. Cu ajutorul tehnologiilor suntem prezenți cu servicii virtuale, drept exemplu servesc grupurile iubitorilor de lectură „Grădina sufletului” și „Gustărică literară” pe pagina de Facebook cu publicarea conținutului scurt al cărților; bibliotecarul diseminând online interesul față de cărțile din colecția bibliotecii. Cu ajutorul blogurilor și paginii web, biblioteca a devenit disponibilă cu un șir de servicii: expoziții de noi achiziții, reviste bibliografice, recomandări de lectură etc. Ele sunt evaluate permanent în baza următoarelor criterii: beneficiile, eficiența și impactul lor în comunitatea virtuală, fixând în ultimii ani numărul utilizatorilor unici virtuali în continuă creștere, cât și al vizitelor virtuale ale acestora.

Achiziții de carte

Achizițiile de carte și abonarea la edițiile periodice sunt pe prim-plan, în ultimii 5 ani s-au direcționat în jur de 46.000 lei pentru dezvoltarea colecției de carte și publicații periodice, dar, din păcate, prețurile mari nu permit satisfacerea nevoilor cu titluri de carte ale utilizatorilor noștri.

Colaborări cu instituții și organizații locale pentru a îmbunătăți serviciile oferite

BM „Mihail Sadoveanu” are acorduri de parteneriat cu toate instituțiile de învățământ și sănătate publică din teritoriu, cu Școlile de Artă, Muzeul de Istorie și Etnografie „N. Bulat”, Secția Culturală și Turism, presa locală etc. În cadrul acestor parteneriate s-au organizat și continuă să se organizeze diverse activități culturale, se inițiază concursuri, activități de promovare a cărții și lecturii, a unui stil de viață sănătos etc. [2, 4].

Provocările cu care se confruntă în implementarea inovațiilor și cum sunt depășite

Implementarea inovației în bibliotecă vine cu numeroase provocări și necesități financiare. Iată câteva provocări comune și posibile soluții:

- *Provocare:* resurse financiare limitate – Tehnologiile moderne, echipamentele noi sau proiectele digitale necesită investiții financiare. *Soluții:* Primăria Soroca în anul 2025 va reamenaja sala de lectură în sală de conferință dotată cu super tehnologii digitale, cu suportul financiar al Guvernului German.
- *Provocare:* lipsa personalului calificat – Din păcate, încă nu toți bibliotecarii sunt familiarizați cu noile tehnologii sau cu noțiuni de *marketing digital* și *management de proiect*. *Soluții:* organizarea instruirilor și participarea la instruirii ale organizații acreditate.
- *Provocare:* rezistența la schimbare – Mai există în societate neînțelegerea sau neacceptarea modificării metodelor tradiționale de lucru în bibliotecă. *Soluții:* familiarizarea populației cu succesele inovaționale din alte biblioteci atât din țară, cât și de peste hotare.
- *Provocare:* schimbările rapide în cerințele publice – Utilizatorii doresc servicii moderne și accesibile, cerințele lor pot varia foarte mult. *Soluții:* realizarea de sondaje și analiza feedback-ului utilizatorilor pentru a le soluționa așteptările; dezvoltarea de programe-pilot care pot fi ajustate ulterior la necesitatea comunității.
- *Provocare:* păstrarea identității culturale și tradiționale – Uneori accentul pe inovație poate părea că diminuează

importanța colecțiilor tradiționale sau a activităților clasice. *Soluții:* integrarea tehnologiei pentru a promova istoria și memoria locală (scanarea documentelor vechi, crearea de baze de date, tururi virtuale); organizarea de evenimente care combină tradiționalul cu modernul.

- *Provocare:* lipsa vizibilității și promovării – publicul poate să nu fie conștient de noi servicii sau facilități oferite. *Soluții:* utilizarea rețelelor sociale și a site-ului web, a blogului pentru promovare; colaborarea cu mass-media locală pentru a crește vizibilitatea inițiativelor inovatoare.

Depășirea acestor provocări necesită o abordare strategică, flexibilitate și dorință de colaborare atât în cadrul comunității bibliotecare, cât și cu alte sectoare. Inovarea bine planificată poate transforma biblioteca într-un centru de inspirație, educație și dezvoltare comunitară.

Proiecte de succes în cadrul BM, care se desfășoară de mai bine de 10 ani

Programul „Soroca/soroceni” a fost conceput pentru a cinsti izbânzile și valorile plămădite de personalitățile de valoare ce s-au născut la Soroca, a le demonstra susținerea, a le promova faptele demne de urmat și a le transmite generațiilor tinere, precum și pentru cunoașterea istoriei locale. Programul include câteva cicluri:

Ciclul „Soroceni de dincolo de Soroca” are drept scop editarea fișierului „Soroceni de dincolo de Soroca” (menționat cu Premiul GALEX în 2012), care include 231 de fișe biografice, în prezent se lucrează la două volume noi ce includ deja circa 500 de fișe biografice și la elaborarea bazei de date cu 249 de documente biografice; se organizează întâlniri cu personalități sorocene: Galina Furdui, poetă, autoare de texte muzicale, publicistă; Antip Țarlungă, coregraf, președintele Uniunii Coregraților din Republica Moldova; Ion Berghia, epigramist, publicist, profesor universitar la Universitatea „Ion Cuza” din Iași; Viorica Nagacevschi, poetă, autor de texte muzicale, avocat; Nina Slutu-Sorocanu, poetă, membră a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova; Claudia Slutu Grama, poetă, membră a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova; Vlad Sărătilă, poet, eseuist, epigramist, publicist etc., care s-au afirmat dincolo de hotarele Sorociei”; se elaborează

biobibliografii ale personalităților sorocene pentru a fi cunoscute de comunitate: Oleg Garaz, Grigore Grigurcu, Alexandru Bogdanovici, Leonida Neamțu, Ion Berghia, Antip Țărălungă etc.

Ciclul „Soroca – ținut la margine de țară” – program de valorificare a memoriei comunitare în cadrul căruia au fost create și se lucrează în continuare cu bazele de date: Soroca – ținut la margine de Țară – 714 de documente electronice; Soroca în video – 26 de filmulețe; Colecția de ziare locale – 1619 de ziare electronice; Soroca în filatelie – colecție de 60 de mărci poștale. Elaborarea scenariului „Soroca – vatră strămoșească a neamului nostru”. Obiectivele majore sunt editarea bibliografiei „Soroca, 2011”; elaborarea și publicarea antologiei „Soroca – ținut la margine de țară”, redactarea istoriei bibliotecii publice sorocene etc.

Ciclul „Oamenii Neamului” și-a propus promovarea creației marilor personalități ale neamului, care contribuie prin actul lor de creație la dezvoltarea muzicii, artei plastice, literaturii etc., la configurarea personalității neamului nostru – mai aproape de soroceni. În cadrul acestui program un an este dedicat unei personalități purtătoare a credinței acestui neam, a înțelepciunii seculare a strămoșilor, apărătoare a tradițiilor și valorilor eterne, și se organizează întâlniri, ore literare, di-

aloguri, audieri muzicale, elaborând și plasând informații despre această personalitate. Astfel, au fost deja promovate așa personalități ca Nicole Dabija, Valeriu Matei, Igor Volnițchi, Galina Furdui, Aurelian Silvestru, Iulian Filip etc.

Planuri de viitor

Pentru a se extinde spațiul, e necesară o anexă în ograda bibliotecii. Deși s-a făcut tot posibilul pentru mărirea acestuia prin instalarea rafturilor înalte, totuși mai este nevoie de o sală pentru instruiri și servicii inovative.

Se va aplica la proiecte atât pentru instalarea unor baterii solare pe acoperișul bibliotecii, cât și pentru îmbunătățirea sau reînnoirea IT.

În prezent, se intenționează proiectarea și instalarea sistemului de ventilație în subsolul bibliotecii, pentru păstrarea corectă a cărților din depozit.

În ceea ce privește diversificarea serviciilor, se identifică mereu noi soluții de atragere a populației la bibliotecă, se face sondajul doleanțelor atât ale utilizatorilor, cât și ale potențialilor utilizatori pentru a afla necesitățile lor, se studiază permanent experiențele colegilor atât din țară, cât și de peste hotare; se participă la diverse instruiri, schimb de experiență, pentru a prelua idei frumoase, implementându-le în comunitatea soroceană.

Referințe bibliografice:

1. *Biblioteca – contribuții la dezvoltarea comunității armonioase, de ordine și respect: Metodologii, algoritmi, tehnologii*. Chișinău: BNRM, 2020. 144 p. ISBN 978-9975-3425-0-6.
2. CEARĂ, Iuliana. *Marketingul de bibliotecă publică*. Disponibil: <https://cetateacademică.wordpress.com/teme-si-idei-din-gandirea-economica-romaneasca-2/marketingul-de-biblioteca-publica-iuliana-ceara/> [accesat 2024-12-05].
3. CEBOTARI, Margareta. Biblioteca – centru comunitar de informare și documentare. În: *Consolidarea relațiilor între bibliotecă și comunitate: Ghid metodologic*. Chișinău: BNRM, 2022, pp. 33-39. ISBN 978-9975-119-54-2. Disponibil: <http://moldis.bnrm.md/handle/123456789/1661> [accesat 2024-12-06].
4. CEBOTARI, Margareta. Servicii comunitare oferite de bibliotecă – modalitate de amplificare a incluziunii sociale în comunitate. În: *Lectura în susținerea incluziunii digitale, sociale și culturale a membrilor comunității: Suport metodologic și practic în sprijinul realizării proiectului cultural Programul Național LecturaCentral*, ediția a 6-a, 2023. Chișinău: BNRM, 2023 (Primex-Com), pp. 40-46. ISBN 978-9975-119-62-7. Disponibil: <http://moldis.bnrm.md/handle/123456789/1918> [accesat 2024-12-11].
5. NEAGU, Dragoș Adrian. Bibliotecile, partenerii sociali și rețelele profesionale – cheia rezilienței sociale. *Magazin bibliologic*. 2024, nr. 1/2, 2024, pp. 77-81. ISSN 1857-1476.
6. *Solidaritatea: Organul Asociației Corpului Didactic din județul Soroca*. Soroca: Tipografia P. Litvac. 1928, an. 5, nr. 1-2, ian. – febr. 64 p.
7. *Отчеты и доклады Сорокской Уездной Земской Управы. XXIX очередной сессий 1897 г.* Soroca: Tipografia Vaisman. 1897. 262 p.

BIBLIOTECA PUBLICĂ RAIONALĂ „GRIGORE VIERU”, CĂLĂRAȘI – 80 DE ANI DE LA ÎNFIINȚARE

Galina AGAFIȚA
Biblioteca Publică Raională
„Grigore Vieru”, Călărași

Rezumat: Articolul este prilejuit de consemnarea a 80 de ani de la fondarea Bibliotecii Publice Raionale „Grigore Vieru”, Călărași. Sunt oglindite și sintetizate funcțiile principale ale bibliotecii: patrimonială, informațională, centru comunitar, centru biblioteconomic.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Publică Raională „Grigore Vieru”, Călărași, colecții, centru biblioteconomic.

Abstract: The author dedicates her article to the 80th establishment anniversary of the "Grigore Vieru" District Public Library from Călărași. The main functions of the library - patrimonial, informational, community center, biblioteconomic center - are mirrored and synthesized thoroughly.

Keywords: "Grigore Vieru" Călărași District Public Library, collections, biblioteconomic and reference center.

Biblioteca Publică Raională „Grigore Vieru” (BPR Călărași) pune la dispoziția comunității resurse de informare, servicii, programe informaționale, de lectură, de educare, de recreere. Conform prevederilor reglementare BPR exercită următoarele funcții de bază: promovează și contribuie la crearea unei societăți deschise și incluzive; asigură accesul la informație și tehnologii informaționale; valorifică patrimoniul documentar și sprijină pluralitatea culturilor; dezvoltă competențe de cultura informației și media, de învățare pe parcursul întregii vieți; participă activ la planificarea și realizarea activităților de interes comunitar și altele [5].

În anul 2025 BPR Călărași consemnează 80 de ani de la fondare, parcurgând următoarele etape în timp:

- anul fondării – 1945 (conform datelor din primul registru inventar al cărților din colecția bibliotecii);
- conferirea statutului de bibliotecă publică orășenească – urmare a descentraliză-

rii sistemului de biblioteci din Republica Moldova, conform ordinului nr. 219 din 10 octombrie 1991 al Ministerului Culturii și Cultelor;

- atribuirea statutului de bibliotecă publică raională – în temeiul deciziei nr. 07/03 din 02.12.2004 a Consiliului raional Călărași;
- acordarea numelui scriitorului Grigore Vieru – conform deciziei nr. 01/37 din anul 2011 a Consiliului raional Călărași.

În prezent, BPR Călărași este o importantă instituție infodocumentară, cu personal calificat și creativ (17 angajați, inclusiv 13 personal de specialitate), cu resurse de informare adecvate necesităților comunității servite, care oferă servicii și programe de calitate.

Astfel, colecția totală de documente constituie 60,5 mii de unități materiale, inclusiv: 2,8 mii de publicații în limba franceză; 534 în limba engleză; 34 cărți tactile Braille [3]. Utilizatorii beneficiază de acces liber la raft în toate punctele de servire dotate cu echipa-

ment electronic, iar din anul 2003 în spațiile BPR este oferit acces gratuit la Internet.

BPR Călărași este activă în cadrul programelor naționale: Programul Național *LecturaCentral*, Campania Națională de Promovare a Lecturii „Cartea deschisă”, organizând mese rotunde, expoziții, colocvii, derulări de filme și participând la diverse concursuri.

Sunt reprezentative proiectele și campaniile inițiate de BPR Călărași în ultimii ani: „Prevenirea violenței și asistență incluzivă pentru femeile în etate din Moldova”, implementat cu sprijinul *HelpAge Internațional Moldova*; „Creșterea protecției, rezilienței și incluziunii sociale a refugiaților din Ucraina și grupurilor vulnerabile din Republica Moldova prin consolidarea mecanismelor de prevenire și răspuns la violența bazată pe gen, precum și consolidarea sistemelor de protecție socială și sănătate”, implementat în parteneriat cu *HelpAge Internațional Moldova*; „Granturi feministe” Călărași, coordonat de Coaliția Națională „Viața fără violență” și altele. Comunitatea călărășeană a apreciat pe parcursul anilor campaniile de informare, gen: „Educația pentru toți” (2003-2012); „Alfabetizare ecologică” și „Alfabetizare juridică” în cadrul Deceniului Națiunilor Unite pentru alfabetizare (2009-2012); conferința „Biblioteca publică în dimensiunea multiculturală” (2010) etc.

O preocupare constantă a bibliotecii reprezintă diversificarea și personalizarea serviciilor de bază și de dezvoltare a competențelor membrilor comunității. Menționăm activitățile și serviciile în sprijinul realizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă – 2030: educație de calitate; fără sărăcie; sănătate și stare de bine; industrie, inovație și infrastructură; inegalități reduse; egalitate de gen; apă curată și igienă; parteneriate pentru obiective; modele durabile de consum și producție. Inițiativa dezvoltării serviciilor și proiectelor le aparține bibliotecarilor, luând în considerație necesitățile comunității identificate prin chestionare, analiza competențelor utilizatorilor în utilizarea IT, constatarea lipsei cunoștințelor în

a duce un mod sănătos de viață, necesitatea de recreere și comunicare, educație ș.a.

Instituția este un promotor activ, dar și creator de servicii electronice. Astfel, utilizatorii sunt permanent informați și instruiți asupra serviciilor de e-guvernare: *Cum poate fi depusă cererea electronică pentru stabilirea pensiei; Completarea cererii online pentru compensații la energie; Voucherele acordate prin programul „Rabla pentru electrocasnice”; Solicităm online prestații sociale; Servicii publice electronice prestate de CNAS s. a.* În calitate de creator de servicii electronice, oferă acces gratuit la Internet, furnizează prin e-mail documente electronice, este prezentă pe rețelele sociale, oferă serviciul „Tehnologii informaționale pentru fiecare”, atelierul de robotică etc.

În conformitate cu prevederile cadrului legislativ (Legea cu privire la bibliotecă, nr. 160 din 2017) și de reglementare, BPR Călărași asigură asistența metodologică a celor 39 de biblioteci publice din rețea, contribuie la cunoașterea și aplicarea unitară a principiilor, standardelor, normelor și metodologiilor de profil, organizează la nivel de rețea formarea profesională continuă a personalului de bibliotecă, contribuie la organizarea evaluării bibliotecilor din teritoriu, elaborează lucrări de analiză și sinteză, metodologice privind activitatea bibliotecară a rețelei, organizează activități științifico-profesionale și altele [1, 6]. Recent, în colaborare cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova, a fost organizat un ciclu de activități profesionale, care s-a axat pe prioritățile anului profesional 2025, dezvoltarea competențelor de cultura informației a bibliotecarilor, îmbunătățirea serviciilor digitale create de bibliotecă etc. Instituția facilitează participarea bibliotecarilor la instruirii organizate conform ofertelor educaționale de Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și de Centrul de Formare din cadrul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”.

Pe parcursul anilor, BPR Călărași a con-

tribuit la schimbarea percepției bibliotecii și a bibliotecarului, la îmbunătățirea imaginii în comunitatea servită și cea profesională în calitate de centru cultural-comunitar, de informare, de socializare, centru de

învățare pe tot parcursul vieții etc. În perspectivă, se urmărește ajustarea instituției, a rețelei de biblioteci publice din Călărași la schimbările mediilor, de care depinde și care o influențează [2,3].

Referințe bibliografice:

1. AGAFIȚA, Galina. Activități educaționale prestate în rețea de către Centrul Biblioteconomic Teritorial. *Magazin bibliologic*. 2020, nr. 3/4, pp. 70-73. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1316> [accesat 2024-12-23].
2. *Raport analitic anual 2022 Bibliotecile Publice Teritoriale din Călărași*. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1862> [accesat 2024-12-23].
3. *Raport analitic anual 2023 Bibliotecile Publice Teritoriale din Călărași*. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1946> [accesat 2024-12-23].
4. RAȚĂ, Elena. Donație de carte pentru biblioteca publică raională „Grigore Vieru” (Călărași). *Călărașii*, 2011, 26 august, p. 1.
5. *Regulament-cadru de organizare și funcționare a bibliotecii publice. Aprobare prin ordinul nr. 186/2019 din 26.02.2019 al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114175&lang=ro [accesat 2024-12-31].
6. *Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului național de biblioteci. Aprobare prin ordinul nr. 132 /2022 al ministrului culturii*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132844&lang=ro [accesat 2024-12-31].
7. VITOROI, Veronica. În vizită la Biblioteca Publică din Călărași. *Expresul*. 2009, 7 august, p. 2.

IGOR VIERU – PROFILUL PICTORULUI REMARCABIL SAU BIBLIOGRAFIA MEMORIEI

Ludmila Corghenci

ORCID 0000-0002-0248-9108

**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Este prezentată monografia biobibliografică „Igor Vieru: 100 ani de la naștere”, editată în cadrul Proiectului editorial Moldavica, colecția „Plasticienii Moldovei”, al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Autorul evidențiază originalitatea lucrării prin prisma conținutului biografic și bibliografic.

Cuvinte-cheie: monografie biobibliografică, Igor Vieru, colecția „Plasticienii Moldovei”.

Abstract: In this article is presented the biobibliographic monograph entitled "Igor Vieru: 100 years since his birth", that was created within the Moldavica Publishing Project, in the "Artists of Moldova" collection and published by the National Library of the Republic of Moldova. The author highlights the originality of this work, analysing its biographical and bibliographic content.

Keywords: biobibliographic monograph, Igor Vieru, "Artists of Moldova" collection.

Proiectul editorial Moldavica, colecția „Plasticienii Moldovei”, al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova s-a îmbogățit cu o nouă monografie biobibliografică – „Igor Vieru: 100 ani de la naștere”.¹ Cuprinzând un material vast și asigurând continuitatea primei ediții biobibliografice (anul 2003), lucrarea conține compartimente specifice tipului de publicație „monografie biobibliografică”.

Nota asupra ediției, semnată de autorii lucrării (Svetlana Miron, Rodica Baleanu), argumentează necesitatea elaborării celei de-a doua ediții a studiului biobibliografic, precum și aspectele profesionale ce se referă la structura lucrării, identificarea bibliografică a documentelor, aranjarea acestora. La fel, autorii menționează prezența indexurilor auxiliare care facilitează utilizarea lucrării, dezvăluie conținutul bibliografic în funcție de numele autorului, titlul lucrărilor și periodicilor bibliografiate.

Conținutul biografic al studiului poate fi urmărit în mai multe compartimente:

- Studii. Reportaje. Interviu (sunt incluse 7 lucrări, semnate de: Iurie Colesnic, Nadejda Roșcovanu, Vlad Ciubucciu, Lucia Purice, Spiridon Vangheli, Sofia Bobernaga; Compartimentul finalizează cu articolul lui Igor Vieru, acesta având un titlu simbolic „Gânduri în pragul casei: (Confesiuni pentru urmași) și cu o frază de încheiere de mare încărcătură – „...cine ar trebui să cunoască mai bine geniul etnicității noastre, dacă nu noi?”);
- Confesiuni. Impresii. Aprecieri (despre protagonistul lucrării, Grigore Vieru, Vladimir Beșleagă, Ion Druță, Mihai Potârniche;

¹ Igor Vieru: 100 ani de la naștere. Monografie biobibliografică. Ediția a 2-a. Chișinău, 2024. 245 p. ISBN 978-9975-119-70-2.

- Poezii dedicate lui Igor Vieru (de Grigore Vieru);
- Tabel cronologic (include atât evenimente principale din viața personală și profesională a protagonistului, cât și evenimente în memoriam – expoziții, cărți cu picturi de Igor Vieru, inaugurarea ansamblului arhitectonic etc.);
- File de album (reflectă spectrul larg al genurilor artei: fotografii, portrete, autoportrete și altele).

Conținutul bibliografic al studiului este centrat în două compartimente, acestea incluzând circa 1017 de descrieri bibliografice:

- Opera (compartimentul impresionează prin complexitatea și diversitatea genurilor de artă practicate de Igor Vieru – pictură, portrete, grafică, grafică de carte, cărți și mărci poștale, calendare ilustrate etc. Apreciem meritul autorilor de a scoate în evidență acest aspect prin categorisirea și aranjarea descrierilor bibliografice; La fel, prezentarea informației bibliografice informează cititorii despre locul aflării și păstrarea moștenirii pictorului în muzee, biblioteci, colecții,

fonduri plastice, case-muzee etc.; Compartimentul include 655 de descrieri bibliografice, elaborate conform prevederilor SM 356:2023 „Informare și Documentare. Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică: cerințe și reguli de aplicare”);

- Viața și activitatea artistului plastic Igor Vieru (integrează circa 361 de descrieri bibliografice ale publicațiilor despre protagonist: bibliografii, lucrări de referințe, poezii dedicate, emisiuni TV și filme).

Indexurile auxiliare – în total 3 (de nume, de titluri ale lucrărilor, titluri ale publicațiilor periodice) conțin numărul de rând al descrierii bibliografice a lucrării concrete, economisind timpul utilizatorului, amplificând operativitatea selectării lucrării căutate.

Monografia biobibliografică este o lucrare inovativă și originală. Prin conținutul fundamental și aplicativ merită să fie parte a portofoliului profesional a cercetătorilor, cadrelor didactico-științifice, studenților, interesați de creația remarcabilului pictor Igor Vieru, istoria artei plastice basarabene.

Ludmila CORGHENCI

ORCID 0000-0002-0248-9108

**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Autorul prezintă lucrarea-catalog „Semne pe carte: Însemnări ale cititorilor și ștampile ale instituțiilor de învățământ și ale librăriilor private din Chișinău pe publicațiile păstrate în colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (sfârșitul sec. XIX-începutul sec. XX)”, elaborată sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: colecții de patrimoniu, catalog, ștampile pe carte, însemnări pe carte.

Abstract: The author presents the work "Marks on the book: Readers' notes and stamps of educational institutions and private bookstores in Chisinau on the publications kept in the collections of the National Library of the Republic of Moldova (end of the 19th century - beginning of the 20th century: Catalogue", elaborated in the National Library of the Republic of Moldova.

Keywords: heritage collections, catalog, book stamps, book notes.

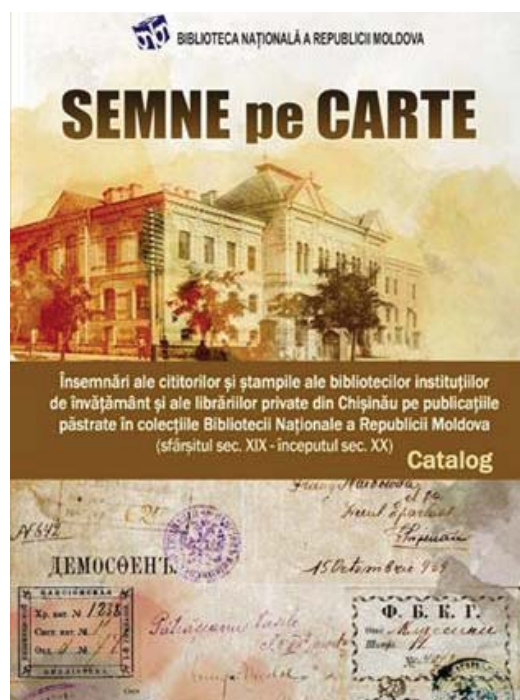
Titlul articolului este inspirat din citatul „O bibliotecă este o ușă spre numeroase vieți”, ce aparține scriitoarei americane Sharon Creech. Colecțiile bibliotecilor, îndeosebi ale celor naționale, sunt surse inspiratorii privind studiul și cunoașterea trecutului, prezentului și a viitorului țării, vieții personalităților, funcționării instituțiilor educaționale și de cultură.

Cercetarea și valorificarea colecțiilor de patrimoniu ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM) este plasată în centrul atenției personalului de specialitate, a cercetătorilor, a bibliofililor, ca produse finale fiind prezentate expoziții, bibliografii, cataloage, comunicări, publicații etc.

Lucrarea „Semne de carte”¹ este un produs al cercetării unei părți a colecțiilor de patrimoniu ale BNRM, gestionate de secția „Literaturile lumii”, cu amprente sigilare, semnături și alte diverse însemnări, care făceau parte din colecțiile bibliotecilor instituțiilor de învățământ, din stocurile librăriilor și papetăriilor din Chișinău al sfârșitului secolului XIX-începutul secolului XX, în prezent fiind parte a colecțiilor BNRM.

Originalitatea lucrării reiese din obiectivele realizării studiului, elaborate de autoarea

Elina Bolgarina, responsabil de ediție Elena Harconița, consultantul științifică (dr. Silviu Tabac): valorificarea patrimoniului cultural național; stabilirea ariei geografice a editării cărților; cercetarea conținutului autografelor și înregistrărilor de diverse tipuri pe cărți; contribuții la studiul artei sigilografice și altele.

¹ Bolgarina, Elina. Semne pe carte: Însemnări ale cititorilor și ștampile ale instituțiilor de învățământ și ale librăriilor private din Chișinău pe publicațiile păstrate în colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX). Catalog. Chișinău, 2024. 84 p. ISBN 978-9975-119-69-6.

Potențialul științific și informațional al lucrării este augmentat prin prezența compartimentului „Aprecieri”, aici fiind incluse texte semnate de dr. Silviu Tabac, vicepreședintele Comisiei Naționale de Heraldică, dr. Violeta Tipa, Institutul Patrimoniului Cultural, dr. Andrei Prohin, secretar științific la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. Autorii menționează contribuția lucrării pentru cunoașterea istorică, întregirea informațiilor privind valorile culturale ale timpului, la promovarea imaginii Republicii Moldova.

Lucrarea include 105 înregistrări bibliografice, care reflectă elementele de identificare ale documentelor, cota, texte integrale, descrierea ștampilelor, detalii despre instituții, persoane și alte informații detaliate, care creează o imagine complexă asupra documentului bibliografiat. Lucrarea este structurată după cum urmează:

- Publicații cu ștampile și ex-librisuri ale bibliotecilor instituțiilor de învățământ secundare (62 de înregistrări bibliografice);
- Publicații cu ștampile și ex-librisuri ale librăriilor-papetării (20 de înregistrări bibliografice);
- Cărți cu însemnări, ex-librisuri și ștampile din colecțiile particulare (21 de înregistrări bibliografice);

- Marginalii: schițe, poezii (prezintă poezii și fragmente de proză, identificate pe foi din cărți (în mare parte acestea fiind parte a Bibliotecii Digitale Moldavica), pe copertele acestora; textele sunt incluse în original cu traducerea în limba română);
- Expoziția de documente „Manuale din instituțiile de învățământ din Chișinău. Literatură didactică cu ștampilele librăriilor locale private (sfârșitul secolului XIX-începutul secolului XX), organizată cu prilejul aniversării a 190 de ani de la fondarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Lucrarea este însoțită de trei indexuri auxiliari: Index de instituții (seminar, gimnazii, pensioane, licee, librării-papetării); Index de nume; Index geografic.

Lucrarea-catalog este destinată diverselor categorii de cercetători: a istoriei cărții, bibliofiliei, sigilografiei, emblematicii și heraldicii, istoriei învățământului. Este și un model de cercetare biblioteconomică realizată în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Accesul la publicație este asigurat prin Repozitoriul Național Tematic MoldLIS http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/2079/Bolgarina_Semne_pe_carte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

AUTORII ARTICOLELOR:

AGAFIȚA, Galina – director al Bibliotecii Publice Raionale „Grigore Vieru”, Călărași, e-mail: bibliotecacalarasi@yahoo.com

BORȘ Veronica – director adjunct al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, e-mail: vbors@bnrm.md

CORGHENCI, Ludmila – șef secție, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: lcorghenci@bnrm.md

CROITORU, Tamara – director adjunct al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, e-mail: tamicro@gmail.com

DARII, Tatiana – director al Bibliotecii Publice Raionale „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești, e-mail: darii_tatiana@mail.ru

DMITRIC Ecaterina – șef secție, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: dbiblio@gmail.com

GAJA, Viorica – director al Bibliotecii Publice Municipale „Mihail Sadoveanu”, Soroca, e-mail: gaja.viorica@gmail.com

LIULENOVA, Eugenia – șef secție, Biblioteca Centrală a Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia a Republicii Moldova, e-mail: draganovpiotr@mail.ru

MUNTEAN, Andriana – bibliotecar principal, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu”, Soroca, e-mail: munteanandriana1031@gmail.com

OSOIANU, Vera – director adjunct al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, e-mail: bnrmo2012@gmail.com

ȘAPAVALOV, Viorica – director al Bibliotecii Publice Orășenești „Tamara Isac”, Criuleni, e-mail: v.sapavalov@gmail.com

SÎRBU, Sofia – bibliotecar principal, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu”, Soroca, e-mail: sofia.snegur1993@gmail.com

ȚUGUI, Stepanida – director al Bibliotecii Publice Raionale „Alexandru Donici”, Orhei, e-mail: stepanidasirbu68@gmail.com

ȚURCAN, Nelly – profesor universitar, doctor habilitat, Universitatea de Stat din Moldova, e-mail: tsurcannelly@gmail.com

VASILICA, Victoria – șef secție, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: Victoria.vasilica@bnrm.md

ZASMENCO, Tamara – șef serviciu, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică INCE, ASEM, e-mail: tamara.zasmenco@gmail.com

1. Cerințele privind prezentarea articolelor în revista „Magazin bibliologic” sunt elaborate în baza prevederilor Regulamentului cu privire la evaluarea, clasificarea și monitorizarea revistelor științifice, aprobat prin decizia nr. 6 din 18 decembrie 2018 a Consiliului de conducere al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare, modificat în anul 2021 <https://www.anacec.md/files/regulament-evaluare-reviste-27.04.2021.pdf>

2. Conform Politicii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova privind Accesul Deschis, revista „Magazin bibliologic” se declară publicație cu Acces Deschis în baza licenței Creative Commons, care permite altora să distribuie, remixeze, regleze și să creeze pe baza operelor autorului, chiar și în scop comercial, atât timp cât ei creditează opera (licența Atribuire CC BY):

<http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Politica-Acces-Deschis-BNRM-ro.PDF>

<http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Policy-Open-Acces-BNRM-en.PDF>

3. Colegiul de redacție își asumă dreptul de a organiza recenzarea (inclusiv anonim) a articolelor prezentate spre publicare.

4. Sunt pasibile pentru publicare gratuită articole de conținut fundamental, aplicativ și promoțional ale autorilor din Republica Moldova și din alte țări, din domeniul biblioteconomiei și științelor informării, precum și celor adiacente.

5. Limbile de publicare – limba română și limbile de circulație internațională. Publicarea articolelor în limbile de circulație internațională nu va depăși 1/4 din volumul revistei.

6. Autorii vor respecta următoarele cerințe tehnice la prezentarea articolelor spre publicare:

- prezentare generală – font Times New Roman;
- titlul articolului (centrat, scris cu majuscule, bold, size 12, spațiu între rânduri 1);
- numele, prenumele autorului, afilierea instituțională, funcția deținută, gradul științific și titlul didactic, adresa de e-mail (alinie dreaptă; size 12; numele autoru-

lui este indicat cu litere majuscule);

- codul ORCID (identificatorul unic al cercetătorului);
- poza autorului (autorilor) – imagine în JPEG cu o rezoluție de 300 dpi;
- rezumat/abstract în limbile română și engleză (stânga-dreapta, size 11; spațiu între rânduri 1; cursiv; nu va depăși 200 de semne);
- cuvinte-cheie în limbile română și engleză (stânga-dreapta, size 11; cursiv; spațiu între rânduri 1);
- textul articolului (size 12; spațiu între rânduri 1,5; volumul unui articol nu va depăși 10-15 pagini A4); fiecare articol va fi însoțit de referințe bibliografice (a se vedea poziția 9 din prezentul Ghid);
- la redactarea manuscriselor se vor respecta normele ortografice precizate în Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM), ediția 2021, precum și Hotărârea Adunării generale a Academiei Române din 17.02.1993 privind revenirea la scrierea cu „â” și „sunt” în grafia limbii române;
- opțional, în caz de necesitate, pot fi incluse în articol tabele/grafice/imagini/diagrame, cu trimitere din text către acestea; ele vor fi expediate redacției separat, odată cu articolul, în format jpeg/png/tiff cu rezoluția de 300 dpi. În cazul tabelelor, diagramelor, deasupra se scrie „Tabelul nr. X. Titlul”, „Diagrama nr. X. Titlul”, iar în cazul imaginilor, pozelor, hărților etc., descrierea se face în partea de jos;
- în cazul utilizării în publicație a abrevierilor, lista acestora urmează a fi anexată. În cazul unui număr infim de abrevieri (1-3), ele pot fi indicate între paranteze în text.

7. Articolelor le vor fi atribuite indexul Clasificării Zecimale Universale (CZU) și Identificatorul Obiectului Digital (DOI) – aceasta fiind responsabilitatea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

8. Autorii dețin întreaga responsabilitate pentru caracterul original și conținutul articolelor prezentate.

9. Referințele bibliografice vor fi prezentate la sfârșitul textului articolului, format Times New Roman; size 11; space 1, cu caracterele originale ale documentului. Structura referinței bibliografice corespunde prevederilor standardului SM ISO 690-2022 „Informare și documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare (aprob. la 16.04.2022 prin decizia Institutului de Standardizare din Moldova).

10. Referințele bibliografice vor fi ordonate alfabetic (fiind elaborate în funcție de caracterele originale ale documentului, în prim-plan fiind amplasate cele cu caractere latine), după numele autorului ori după titlu și se numerotează continuu.

11. Citarea în text a resursei de informare se efectuează între paranteze drepte, după cum urmează: [4]. [4, p. 15]., a multor resurse informare [4, p. 15; 8, p. 3], la sfârșitul propoziției. Informația între paranteze reflectă la numărul de rând al referinței bibliografice a resursei de informare din listă, iar în caz de necesitate – numărul concret al paginii.

Mostre de prezentare al referințelor bibliografice:

(adaptat după ghidul practic „Prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare” de Elena Bordian și Angelina Catana, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE, ASEM, Chișinău, 2023 <https://doi.org/10.36004/nier.2023.brts>)

Volume, monografii

... un autor

- TOMESCU, Mădălina. *Tehnici și metode ale adoptării deciziei publice*. București: Pro Universitaria, 2023. 154 p. ISBN 978-606-26-1671-7.
- ERHAN, Lica. *Tendențe și provocări în dezvoltarea și finanțarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii*. Monografie. Chișinău: INCE, 2022. ISBN 978-9975-3579-2-0.
- GAGAUZ, O. *Raportul studiului generații și gen: Fii vocea generației tale!* Chișinău, 2022. Disponibil: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.2022.978-9975-3530-0-7> [accesat 2024-02-05].

- СТЕПАНОВ, В. К. Применение Интернета в профессиональной информационной деятельности. Москва, 2009. 304 p. ISBN 978-5-8183-1401-3.

... doi autori

- CRISTACHE, Nicoleta și Marian NASTASE. *Antreprenoriatul strategic*. București: C. H. Beck, 2023. 157 p. ISBN 978-606-18-1295-0.

... trei autori

- ANTONOVICI, Corina-Georgiana; Carmen SĂVULESCU și Cristina SANDU. *Întreprinderea socială - expresie a schimbării sociale și inovării*. București: Ed. Economica, 2016. 215 p. ISBN 978-973-709-802-3.
- BOTEZAT, E. A.; E. M. DOBRESCU și M. TOMESCU. *Dicționar de comunicare, negociere și mediere*. București: Editura C.H. Beck, 2007. 215 p. ISBN 978-973-115-052-9.

... patru autori

- LĂDARU, Georgiana-Raluca; Florian MARIN; Marian SIMINICA și Ionuț Laurențiu PETRE. *Dezvoltarea durabilă în perspectiva Agendei 2030*. București: Ed. Economica, 2022. 109 p. ISBN 978-973-709-999-0.

... cinci autori

- GAGAUZ, Olga; Inga CHISTRUGA-SINCHEVICI; Mariana BUCIUCEANU-VRABIE; Anatolii ROJCO și Irina PAHOMII. *Impactul pandemiei COVID-19 asupra familiilor cu copii*. Institutul Național de Cercetări Economice, Centrul de Cercetări Demografice. Chișinău, 2021. 207 p. ISBN 978-9975-89-228-5.

... mai mulți de cinci autori

Notă: În cazul publicațiilor care au mai mult de cinci autori, sunt indicate numele, prenumele primilor cinci autori, urmați de *et al.* sau în funcție de necesitate se menționează toți autorii.

- GAGAUZ, Olga; Mariana BUCIUCEANU-VRABIE; Irina PAHOMII; Vitalie ȘTIRBA; Tatiana TABAC et al. *Populația Republicii Moldova la 30 de ani de*

independență: provocări principale și politici necesare. Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău: INCE, 2021. 305 p. ISBN 978-9975-89-249-0.

- GAGAUZ, Olga; Mariana BUCIUCEANU-VRABIE; Irina PAHOMII; Vitalie ȘTIRBA; Tatiana TABAC și Ecaterina GRIGORAȘ. *Populația Republicii Moldova la 30 de ani de independență: provocări principale și politici necesare.* Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău: INCE, 2021. 157 p. ISBN 978-9975-89-249-0.

... fără autori

- *Educația în Republica Moldova = Education in the Republic of Moldova.* Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Chișinău: [S. n.], 2023. 234 p.
- *Programul Uniunii Europene pentru cercetare și inovare Orizont Europa.* Chișinău, 2023. 95 p. ISBN 978-5-88554-154-1.

... care au ca autor o organizație sau o instituție

- AGENȚIA DE STAT PENTRU PROPRIETATEA INTELECTUALĂ A REPUBLICII MOLDOVA (AGEPI). *Raport național privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală în Republica Moldova, 2019 = National report on the enforcement of intellectual property rights in the Republic of Moldova, 2019.* Chișinău: AGEPI, 2020. 120 p.

Articole din reviste, ziare. Interviu

- APETRI, Dumitru. Modelul Creangă și proza basarabească. *Literatura și Artă.* 2020, 20 februarie, p. 5. ISSN 1857-3835.
- CEBOTARI, Margareta. JuniorBildungs: program informațional/formativ pentru adolescenți, organizat la Biblioteca „Onisifor Ghibu”. *Bibliopolis.* 2014, nr. 5, pp. 185-188. ISSN 1811-900X.
- DMITRIC, Ecaterina. Bibliotecarul – omul viitorului. Interviu. Consemnare: Ludmila Corghenci. *Magazin bibliologic.* 2023, nr. 3/4, pp. 75-78. ISSN 1857-1476.
- GROSU, Aneta. Alegerile de la toamnă : care sunt riscurile? *Ziarul de Gardă.* 2024-03-30. Disponibil: <https://www.zdg.md/blog/editoriale/editorial-alegerile-de-la-toamna-care-sunt-riscurile/>

[rile-de-la-toamna-care-sunt-riscurile/](#) [accesat 2024-04-15].

- OSOIANU, Vera și CORGHENCI, Ludmila. Formarea continuă a bibliotecarilor – prioritate strategică pentru anii 2017-2020. *Magazin bibliologic.* 2015, nr. 1/2, pp. 77-85. ISSN 1857-1476.
- ИГУМНОВА, Н. П. Библиоэтнология как научная и учебная дисциплина. *Библиотековедение.* 2017, nr. 6, pp. 616-622. ISSN 0869-608X.

Articole din culegeri

- CORGHENCI, Ludmila. Cercetarea științifică la DIB în contextul Anului Creativității și al Inovării – 2009. In: *Symposia Investigatio Bibliotheca: [simpozion național, 28 ian. 2010, Chișinău].* Chișinău, 2010, pp. 34-44.
- Corupție. In: Octavian BEJAN. *Dicționar de criminologie.* Chișinău, 2009, pp. 20-23.
- STRATAN, Alexandru; Zinovia TOACA și Victoria FALA. Progresele reformării economiei moldovenești în vederea asigurării tranziției sale la economia de piață. In: *Creșterea economică în condițiile globalizării = Economic growth in the conditions of globalization: conferința internațională științifico-practică, ediția a 15-a, 15-16 octombrie 2021.* Chișinău: INCE, 2021, vol. I, pp. 160-174. ISBN 978-9975-3529-7-0.

Publicații oficiale

- Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova: nr. 259-XV din 15 iulie 2004. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2004, nr. 125-129, pp. 12-70. ISSN 2587-389X.
- Lege cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro [accesat 2024-03-18].

Standarde

- INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA. SM ISO 10018:2022, *Managementul calității. Linii directe pentru implicarea personalului = Менеджмент качества. Руководящие указания по вовлеченности персонала = Quality management. Guidance for en-*

gagement: IDT ISO 10018:2020. Ed. oficială. Chișinău: ISM, 2022. 75 p.

- INSTITUTUL NAȚIONAL DE STANDARDIZARE ȘI METROLOGIE. SM ISO 2789:2015, *Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă*. Aprobato: 2015-01-26. Nepubl. Chișinău: INSM, 2015. 59 p.

Pagini WEB

- Biblioteca Națională a Republicii Moldova. *Biblioteca Națională a Republicii Moldova*. Pagina WEB. Disponibil: <http://www.bnrm.md/> [accesat 2024-06-05].
- MUZEUL NATIONAL DE ISTORIE. *Muzeul Național de Istorie a Moldovei*. Pagina Web. Disponibil: <https://www.nationalmuseum.md/ro/> [accesat 2024-02-12].

Resurse de informare nepublicate

Teze de doctorat, masterat

- ȚAPU, Tatiana. *Perfecționarea contabilității de gestiune în avicultură*. Teza de doctor în științe economice. Chișinău, 2022. 157 p. Disponibil: [https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/1919/Tapu%20Tatiana teza.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/1919/Tapu%20Tatiana%20teza.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [accesat 2024-03-21].
- MÎRZA, Tatiana. *Identificarea metodelor de maturare prin uscare a cărnii de bovină*. Teza de master. Universitatea Tehnică a Moldovei. Chișinău, 2020. 85 p. Disponibil: <http://repository.utm.md/handle/5014/12893?show=full> [accesat 2024-02-07].

Manuscrise

- LARION, Alina. *Particularitățile tipologice ale sistemului nervos central la Mus spicilegus Petenyi*. Manuscris. 2002. 35 p. Dep. în INEI 05.12.2002, № 1870-M2002.

Preprinturi

- POPA, M. N. și V. V. PRICOP. *Aplicațiile algebrei la problema centrului și focalului*. Preprint. Institutul de Matematică și Informatică al AȘM, 2011. 10 p.
- JENKINS, S. and Janne RUOSTEKOSKI. *Controlled manipulation of light by cooperative response of atoms in an optical lattice*. Preprint. University of Southampton, 2012. Disponibil: <https://eprints.soton.ac.uk/338797/> [accesat 2024-04-22].

Resurse electronice on-line

- Istoria Uniunii Europene 1945-1959. Disponibil: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_ro [accesat 2024-06-05].
- СОЛОВЬЁВА, Марина. Всё что нужно знать о целях переписи населения и жилищ 2024 года. Режим доступа: https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/iEe_OEA_zIzA_zEa_A_eO_CAEa_zEzAe_A_AAU_2024_A04.04.2024_rus.pdf [дата обращения: 2024-06.05].

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75
E-mail: biblioteca@bnrm.md

MAGAZIN BIBLIOLOGIC nr. 3-4, 2024

Bun de tipar: 12.03.2025
Apărut: 2025
Coli de tipar: 14,5
Tiraj: 70 ex.

Tiparul sub comanda nr. 3,
executat la FPC Primex-Com SRL
Bd. Grigore Vieru, nr. 26
Chișinău, MD-2005
Republica Moldova
Tel.: (37322) 27-53-05, (37322) 22-66-82
E-mail: primex@dnt.md